

YIL 4 SAYI 8

TEMMUZ - ARALIK / 2022

BATI ADALET

A N K A R A B A T I A D L İ Y E S İ D E R G İ S İ

SAVAŞ VE GÖÇ 8

Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve
Ticareti Suçlarında Failin Amacının
Önemi ve Belirlenmesi **36**
Göçmen Kaçakçılığı Suçu **48**

Güvenlik Boyutuyla
Montrö Sözleşmesi ve Savaş Gemilerinin
Geçiş Rejimi Konferans Notları **60**
Yitik Derviş, Yokluk Yolcusu;
Hacı Bayram-ı Veli **98**

Ekranların sevilen bankası

Dünyaya akıllı ekranlarımız yoluyla ulaştığımız bu çağda VakıfBank olarak teknoloji yatırımlarımızla yenilikçi çözümler üretiyor, VakıfBanklıların bankacılık işlemlerine en hızlı, en kolay ve en güvenli şekilde ulaşması için çalışıyoruz. Bizi ekranların sevilen bankası yapan işte bu.

VakıfBank, daima seninle.

444 0 724 | vakifbank.com.tr

VakıfBank
Burası Sizin Yeriniz

[Instagram](#) [Facebook](#) [Twitter](#) [LinkedIn](#) [YouTube](#) /vakifbank

Bu derginin basımında, yayımlanmasında, tasarımında ve posta hizmetlerinde hiçbir kamu harcaması yapılmamıştır. Tüm giderler reklam veren kurumlarca karşılanmaktadır.

İMTİYAZ SAHİBİ

Gökhan KARAKÖSE

Ankara Batı Adliyesi Adına
Cumhuriyet Başsavcısı

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Halil DEMİR Cumhuriyet Başsavcı Vekili

YAYIN KURULU

Halil DEMİR Cumhuriyet Başsavcı Vekili

İlhami DEMİRKOPARAN Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı

Serkan KÖSE Cumhuriyet Savcısı

Eşref Uğur ŞENOL Hâkim

Muhammet Uraz YILDIZ Cumhuriyet Savcısı

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Fatma TORUN Yazı İşleri Müdürü

EDİTÖRLER

Musa AYGÖR Bilgisayar İşletmeni

Yalçın BORA Bilgisayar İşletmeni

YAYIN TÜRÜ VE SÜRESİ

Yerel Süreli Yayın,
6 Ayda bir ücretsizdir.

BASIM TARİHİ

Haziran 2022

TASARIM ve BASIM YERİ

Jargon Reklam Ajansı LTD.ŞTİ.
Kazım Karabekir Caddesi No:95/48
İskitler/ANKARA
Tel: 0312 284 57 46
info@jargonmedya.com

YÖNETİM YERİ

Oğuzlar Mahallesi Prof. Dr.
Necmettin Erbakan Caddesi No:52
Etimesgut/ANKARA
Tel: 0312 246 40 00
e-mail: ankarabaticbs@adalet.gov.tr

Eserlerinizin BATIADALET dergisinde yayınlanması için
ankarabaticbs@adalet.gov.tr e-posta adresine gönderebilirsiniz.

Dergimizde yayınlanan eserlerin sorumluluğu eser sahiplerine
aittir ve telif ücreti ödenmez.

BATIADALET
ANKARA BATI ADLİYESİ DERGİSİ

Saygıdeğer BATIADALET Dergisi okurları, kıymetli meslektaşlarım,

BATIADALET Dergisi'nin sekizinci sayısı ile siz değerli okurlarımızla yeniden bir araya gelmenin heyecanını yaşıyoruz. İçerik bakımından zengin tutmaya çalıştığımız bu sayımızda anayasa hukuku, ceza hukuku, özel hukuk, uluslararası hukuk, tarih, edebiyat, tıp ve çevre bilimi başta olmak üzere farklı konulara yer verdik. Yayın kurulumuz başta olmak üzere, dergide emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarıma ve hepsi birbirinden değerli yazı sahiplerine teşekkür ederim.

Adalet Bakanlığımızda gerçekleşen devir teslim töreni sonrasında, Adalet Bakanlığı görevini Sayın Bekir BOZDAĞ'a devreden Sayın Abdulhamit GÜL'e, yargının bağımsızlığı adına verdiği emekler için teşekkür ediyor, Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle bu önemli görevi üstlenen Sayın Bekir BOZDAĞ'a yeni görevinde başarılar diliyor, bu görevin hayırlara vesile olmasını temenni ediyoruz.

Milli iradeyi hiçe sayan vatan hainlerine necip Türk milletinin verdiği cevabın ve onurlu destanın, 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik günümüzün, bu sene altıncı yıl dö-

nümünü kutlayacağız. Bu vesile ile o gece darbecilere karşı dik duran aziz milletimizin her bir ferdine ayrıca teröristler hakkında hukuki açıdan tereddüt etmeksizin gereğini yapan meslektaşlarıma tekrar tekrar teşekkür ediyorum. Bir kez daha şehitlerimize rahmet diliyor, gazilerimize şükranlarımı sunuyorum.

Dünya genelinde önem arz eden 'savaş ve göç' olgusuna da yer verdiğimiz bu sayımızda küresel ve bölgesel çapta yaşanan büyük savaşların, çatışmaların, insan haklarına yönelik ağır ihlallerin olumsuz etkilerini giderek artırdığına, milyonlarca insanın yaşadıkları yerleri terk ederek ulaşabildikleri ülkelere sığınmaya çalıştığına üzülen şahitlik etmekteyiz. Savaşın doğal bir sonucu haline gelen göç olgusunun göç edenler üzerinde olduğu kadar göç alan yerlerin toplumsal ve mekânsal yapısında da önemli etkileri bulunmaktadır. Şeyh Edebali'nin 'insanı yaşat ki devlet yaşasın' sözü bizim medeniyetimizin insana bakışındaki felsefeyi de özetler.

Son olarak dergimizin bu sayısındaki çeşitliliği sizlerin ilgisine sunuyor, 2022 yılı Adli Yargı Kararnamesi ile görev yerleri değişen tüm meslektaşlarıma yeni görev yerlerinde başarılar diliyor, tüm okurlarımıza saygılarımı sunuyorum.

Gökhan KARAKÖSE
Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcısı

Sevgili BATIADALET Dergisi okurları, saygı değer meslektaşlarım ve çalışma arkadaşlarım,

BATIADALET Dergisi'nin sekizinci sayısında yine sizlerle bir araya gelebilmenin sevinci içerisindeyiz. Dergimiz adliyemizin temsil vitrininde kendini gururla geliştirmeye devam ederken bizler de yükselen değerimizin gururunu sizlerle paylaşmaktan kıvanç duyuyoruz.

Dergimiz özveriyle yoğrulmuş son derece kıymetli bir emeğin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu emekte okurlarımızın olumlu eleştirel bakışları, yayın personelimizin gayretleri ve hukuk dünyamızın güncel gelişmelerine kalemleriyle yorumlar getiren değerli yazarlarımızın katkıları her türlü takdirin üzerindedir.

Yaz mevsiminin gelmesi, doğanın uyanışı ve uzun bir süre ardından Koronavirüs salgınının etkisini kaybetmesi dönemlerine erişmemiz hayata dair ümitlerimizi arttırmaktadır.

Adliyemiz yargı hizmetlerinin yanı sıra sosyal hayatta da ön plana çıkan yönü ile medyaya ışık tutmaktadır. Adliyemizin modern mimarisi, düzenli ve bakımlı görünümü 'vitrin devlet kurumu' ölçeğindedir. Onun bu görkemi, geçtiğimiz günlerde TRT 1 ekranlarında seyircisiyle buluşan "Teşkilat" dizisinin

hemen her sahnesinde izleyenlerle paylaşmıştır. Hem yargısal işleyiş hem mekânsal bakımdan gelişmeye ve bu gelişmeleri sürdürülebilir konumda tutmaya gayret gösteriyoruz.

Ayrıca 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü'nün altıncı sene-i devriyesini de anarak demokrasi ve vatanın birliğini savunmak uğruna canlarından geçerek şahadet şerbeti içen şehitlerimize Allah'tan rahmet, vatan için gözlerini kırpmamış gazilerimize minnetlerimizi sunuyoruz. Atalarımızın kanları ile bezenererek bizlere emanet edilen vatanımızı bizler de ilelebet koruyacak ve yaşatacak olmanın bilincini tüm benliğimizde hissetmekteyiz.

İçinde bulunduğumuz Temmuz ayında yaşayacağımız mübarek Kurban Bayramının da hayırlara vesile olmasını yüce Allah'tan niyaz ederim. Tüm İslam âleminin bayramını kutlar, esenlikler dilerim.

Yargının bel kemiği hâkim, Cumhuriyet savcıları ve diğer personelimiz ile yine yorucu, yoğun bir adli yılı geride bırakarak adli tatil dönemine girmek üzereyiz. Özveri ile çalışan tüm yargı camiamıza teşekkür ediyorum. Adli tatil dönemimizin huzur ve sağlık getirmesini diliyorum.

Yeni sayımızda, geliştirilen zengin içeriklerimizle buluşmak üzere, kalın sağlıcakla.

Şenel ALTINAY

Ankara Batı Adli Yargı
Adalet Komisyonu Başkanı

SAVAŞ VE GÖÇ

8

UYUŞTURUCU VEYA
UYARICI MADDE İMAL VE
TİCARETİ SUÇLARINDA
FAİLİN AMACININ ÖNEMİ VE
BELİRLENMESİ

36

GÖÇMEN
KAÇAKÇILIĞI SUÇU

48

GÜVENLİK
BOYUTUYLA MONTRÖ
SÖZLEŞMESİ VE
SAVAŞ GEMİLERİNİN
GEÇİŞ REJİMİ
KONFERANS NOTLARI

60

YİTİK DERVİŞ, YOKLUK
YOLCUSU; HACI BAYRAM-I VELİ

98

İÇİNDEKİLER

Savaş ve Göç	8
Tefecilik ve Gerçeğe Aykırı Olarak Harcama Belgesi Düzenleme Suçu İlişkisi	14
Mernis Adresine Tebligat	20
Duvaksız Gelinciğe (Şiir)	25
Türk Hukuk Dünyası Radikal Değişimlere Hazır Mı?	26
Proloterapi Nedir?	30
Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi ve Aile Hayatına Saygı Hakkı Bakımından Önemi	32
Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde İmal ve Ticareti Suçlarında Failin Amacının Önemi ve Belirlenmesi	36
Oradaydım	44
Göçmen Kaçakçılığı Suçu	48
Çevre Mühendisi Gözüyle Müsilaj	56
Güvenlik Boyutuyla Montrö Sözleşmesi ve Savaş Gemilerinin Geçiş Rejimi Konferans Notları	60
Hukuki Bir Mesele Olarak İçtihat Aykırılığı	70
Menekşe Sitesi	76
İnfaz Hâkimliği Açısından Özgürlüğünden Mahrum Bırakılan Kişilerin Şikâyetlerinin Ele Alınması Süreci	80
İlim ve Kültür Şehri Darende	84
Çağdaş Ceza Adaletinde Mağdurun Yeri	88
Fiyat Bilgisi İçeren Reklamlar İle İndirimli Satış Reklamları ve Ticari Uygulamaları Hakkında Kılavuzun Değerlendirilmesi	92
Anlatabilseydim (Şiir)	97
Yitik Derviş, Yokluk Yolcusu; Hacı Bayram-ı Veli	98
İşe İade Davasında Yargılamayı Etkileyen Bazı Durumlar Üzerine Değerlendirmeler	102
Kira Tespiti ve Uyarılama Davaları	108
Cerrahi Olmayan Estetik İşlemler	112
Adliyemizden Haberler	116

ANKARA BATI
ADALET SARAYI

Değerli okurlarımız, BATIADALET Dergisi'nin sekizinci sayısını sizlerle paylaşmanın mutluluğu içerisindeyiz. Bu sayı ile birlikte dördüncü yılını tamamlayan dergimize olumlu görüşleri ile katkı sunan tüm okurlarımıza müteşekkirimiz. İçerik itibarıyla her geçen sayıda daha da zenginleşen dergimizi sizlerle buluşturabilmek için yayın kurulu olarak büyük bir özveriyle çalışmaya devam ediyoruz.

Bu sayımızda da başta Ankara Batı Adliyemizde görevli hâkim, savcı ve personellerimiz ile birlikte adliyemiz dışındaki yargı mensupları, akademisyen ve yazarlar tarafından kaleme alınan birbirinden değerli yazılar bulunmaktadır. İlgi ve keyifle okuyacağınızı düşünüyoruz.

Dergimizde öncelikle halen komşu ülkelerde devam eden savaşlar nedeniyle oluşan göç konusu ele alınmış ve güncel olan göçmen kaçakçılığı suçu ve güvenlik boyutuyla Montrö Sözleşmesi ve savaş gemilerinin boğazlardan geçiş rejimi işlenmiştir. Ayrıca

uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarında failin amacının önemi ve belirlenmesi, işe iade davasında yargılamayı etkileyen bazı durumlar üzerine değerlendirmeler, mernis adresine yapılacak tebligatın hukuken geçerli kabul edilebilmesinin şartları ve diğer güncel hukuki konular ile sağlık ve kültürel alanda kaleme alınmış makaleler ve şiirler beğeni ve istifadenize sunulmuştur.

Değerli meslektaşlarımız, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından ilan edilen 2022 yılı yaz kararnamesinin yargı camiamız için hayırlı olmasını diliyoruz. Kararname ile birlikte adliyemize veda eden değerli hâkim ve savcılarımıza yeni görev yerlerinde başarılar ve esenlikler dileriz. Adliyemize atanan meslektaşlarımıza da hoş geldiniz diyoruz.

Ayrıca 15 Temmuz Milli İrade Destanı'nın yıl dönümünde korkusuzca şehadete koşan tüm aziz şehitlerimize yüce Allah'tan rahmet diliyor, gazilerimizi de saygıyla ve minnetle anıyoruz.

YAYIN KURULU

BATIADALET
ANKARA BATI ADLIYESİ DERGİSİ

SAVAŞ VE GÖÇ

NAZIM TAHA KOÇAK

Konya Bölge İdare Mahkemesi
Dairesi Başkanı

*“Nerede değilsem, orada
iyi olacakmışım gibi gelir.”
Charles Baudelaire*

*İnsanlık tarihi kadar eskidir,
göç olgusu. Savaş, doğal afetler
nedeniyle ya da daha iyi yaşam
koşulları vb. motivasyonlar bu
olguyu ortaya çıkarmaktadır.
Söz konusu motivasyonlar
farklılaşsa da olgunun genel
karakteristiğinde bir değişiklik
söz konusu olmamaktadır.*

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin çeşitli zamanlarda yaptığı açıklamalara göre, her on dakikada vatansız bir çocuğun dünyaya geldiği; her bir dakikada yaklaşık 20 kişinin çatışma veya zulüm sebebiyle yerinden edildiği; bir yıl içinde dünya nüfusunun %1'inin yerinden edildiği bir Dünya'da yaşıyoruz.

Tarih boyunca çoğu ülke, gerek kaynak (göç veren) gerek transit (geçiş güzergahı olarak kullanılan) gerekse de hedef (göç alan) ülke olarak göç olgusuyla bir şekilde karşılaşmıştır. Bir başka deyişle bir dönem göç veren bir ülke, bir dönem göç alan veya bir dönemde göç güzergahında hedef ülkeye geçiş için kullanılan bir ülke konumunda ve hatta aynı dönemde dahi bir ülke hem göç

veren hem göç alan hem de transit ülke konumunda olabilmektedir.

Ülkelerin ve dolayısıyla milletlerin tarihin bir döneminde muhatap olduğu göç olgusu, günümüzde gelişen olaylar da dikkate alındığında savaş zaviyesinden değerlendirilmeye muhtaç bir meseledir. Aralarındaki neden-sonuç ilişkisi yanında göç meselesine ilişkin kuramsal ve kurumsal yaklaşımların savaşın ardından gündeme gelmesi de bu bakış açısının gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

SAVAŞ VE GÖÇ HUKUKU

İnsanları yaşadıkları ülkeyi terk etmeye sevk eden en önemli itici güç, savaştır. Aynı göç gibi, savaş da insanlık tarihi ile yaşıt sayılır. Biz ne kadar erdemlerden, hikmetlerden, burhanlardan, irfanlardan bahsetsek de savaşlar ve dolayısıyla göçler olmuştur ve olacaktır.

İşte bu kaçınılmaz gerçeklik karşısında, modern diye adlandırılan 20. yüzyılda savaşın dahi kuralı olsun hukuku olsun diye, normatif düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda 1907'de uluslararası hukukta savaş suçlarını tanımlayan ilk resmî sözleşmelerden olan Lahey Sözleşmesi'nden sonra silahlı çatışmalar

hukukunda belki de en önemli gelişmelerden biri II. Dünya Savaşı sonrasında 1949 yılında kabul edilen Cenevre Sözleşmeleri'dir.¹ Cenevre Sözleşmeleri², 12 Ağustos 1949 tarihinde imzalanmıştır, 21 Ekim 1950 tarihinde yürürlük kazanmış, 1949 yılında imzalanan bu dört anlaşma, uluslararası olan ve uluslararası olmayan silahlı çatışmalar sırasında uyulması gereken kuralları kapsamaktadır. Silahlı çatışma hukuku olarak da bilinen Cenevre Sözleşmeleri, uluslararası insancıl hukukun temel kaynağını oluşturmaktadır.³

Savaşa dair uluslararası düzenlemelerin tartışılıp kabul edilmesinin hemen ardından savaşın bir sonucu olan göç ve mülteci hukuku uluslararası toplumun gündemine gelmiştir. Mülteci hukukuna ilişkin ilk çalışmaların, Milletler Cemiyeti tarafından yürütüldüğü görülmektedir. Bu kapsamda Milletler Cemiyeti çerçevesinde, iki ya da daha fazla devletin taraf olduğu, mültecilerin hukuki statüsünü tanımlamak amacıyla bazı sözleşmeler imza-

lanmış, 1938 yılına gelindiğinde, Almanya'dan gayri iradi olarak göç eden kişilere yardımcı olmak amacıyla Hükümetlerarası Mülteciler Komitesi'ni (Inter-governmental Committee on Refugees) kurmaya karar vermişler; ancak söz konusu Komite çerçevesinde yapılan mülteci tanımları, devletlerin tam desteğini alamamış, ortak bir tanım üzerinde fikir birliğine varılamamıştır.⁴

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise konuya kuramsal ve soyut bir açıdan yaklaşmak ihtiyacının hasıl olması neticesinde, Birleşmiş Milletler tarafından, Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme, 28 Temmuz 1951 tarihinde, Cenevre'de imzalanmış ve 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye sözleşmeyi 29 Ağustos 1961 tarihinde, 359 sayılı kanunla onaylamıştır.

1/ https://insamer.com/tr/savasin-degisen-dogasi-ve-cenevre-sozlesmeleri_346.html

2/ Toplam dört Sözleşme kabul edilmiştir. Söz konusu sözleşmeler Türkiye tarafından 10 Şubat 1954 tarihinde onaylanmıştır.

3/ Yamaner Melike Batur - Öktem, Emre- Kurtdarcan, Bleda- Uzun, Mehmet C.; 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri Ve Ek Protokolleri, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları : 42, Yazın Basın Yayın Matbaacılık.

4/ Ergüven Nasıh Sarp - Özturanlı Beyza, Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S.62 (4) 2013, s.1007-1061 (1015)

Sözleşme'nin 1/A-2. maddesi mülteciyi: "1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs..." olarak tarif etmektedir.

Sözleşme, mülteci tanımını "1951 yılından önce ve Avrupa'da meydana gelen olaylar" şartlarıyla sınırlamıştır. Ancak zamanla 1951'den sonra ve Avrupa dışında meydana gelen olaylar sebebiyle vatandaşı olduğu ülkeye geri dönemeyen kişilerin de mülteci sayılması gerektiği düşüncesi ağırlık kazanmış ve bu amaçla 1967 yılında, Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair 1967 Protokolü kabul edilmiştir. Protokol'ün m.1/2'ye göre Cenevre Sözleşmesi'ndeki tarih sınırlaması metinden çıkarılmıştır. Coğrafi sınırlama kısıtı ise Protokol'ün m.1/3'e göre isteğe bağlı olarak

(Protokole taraf ülkeler için) kaldırılmıştır. Türkiye, 1967 Protokol'ünü 1 Temmuz 1968 tarihinde onaylamış ancak 1951'de Cenevre Sözleşmesi ile düzenlenen coğrafi sınırlama ilkesini sürdürmüştür.

1951'de Cenevre Sözleşmesi uluslararası hukuka kazandırılan ve koruma altına alınan ilke, "geri göndermeme ilkesi"dir. Söz konusu ilke mülteci hukukunun en önemli kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cenevre Sözleşmesi'nin 33. maddesinin 1. fıkrasında, hiçbir taraf devletin, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti, siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehlike altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyeceği veya iade etmeyeceği, kurala bağlanmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilerek 11.04.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda da aynı ilke "Geri gönderme yasağı" başlıklı 4. maddede yer almıştır.⁵

^{5/ Madde şu şekildedir: "Bu Kanun kapsamındaki hiç}

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ

1951 yılı Cenevre Sözleşmesi'nin günümüzde uygulayıcısı konumunda olan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), II. Dünya Savaşı sonrasında evlerinden kaçan veya evlerini kaybetmiş milyonlarca Avrupalıya yardım etmek amacıyla 1950 yılında kuruldu. Görev süresinin üç yıl sonra dolması öngörülmüştü ve bu süre zarfında BMMYK'nin çalışmalarını tamamlaması gerekiyordu.

1956 yılında Macar Devrimi sırasında 200.000 kişinin komşu ülke olan Avusturya'ya kaçması, 1960'lı yıllar boyunca, Afrika'nın sömürgeci kurtulup bağımsızlığını kazanma süreci, sonraki yirmi yılda Asya ve Latin Amerika'da yaşanan olaylar ve hali hazırda Afrika, Ortadoğu ve güncel olarak da

kimse, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulacağı veya ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunacağı bir yere gönderilemez."

Avrupa'da yaşanan olaylar nedeniyle BMMYK kuruluşunun 72. yılında hala aktif bir kuruluş olarak görevine devam etmektedir. İnsanlık tarihinden çıkarılması gereken dersler ve tarihin tekerrür edeceği kaidesi çerçevesinde de anılan kurumun görev süresinin nihayete ermeyeceğini iddia etmek, gayet makul yaklaşım olacaktır.

Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın mültecilerden sorumlu birimi olan Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin Kuruluş Tüzüğü'nün tarih ve coğrafi sınır olmaksızın Birleşmiş Milletlerden koruma ve yardım görececek kişilerin belirlenmesinde Sözleşme'den daha geniş bir tarif yaptığı söylenebilir.

TÜRK DEVLET GELENEĞİNDE GÖÇ

Uluslararası arenadaki gelişmeler yanında göç olgusuna Türk devlet geleneğinin bakişını ve bu olguya karşı sergilediği pratiği de kısaca aktarmakta fayda var.

Bozkır göçebe kültürüne sahip olan, gerek M.S. 6. yüzyılda vuku bulan Kavimler

Göçü ile gerekse de M.S. 11. yüzyılda Anadolu'ya gerçekleştirdiği göçler ile tarihi ve siyasi birçok değişikliğe neden olan Türk Milletinin devlet geleneğinde, din, dil ve ırk ayrımı yapılmaksızın zorda kalan ve yerlerinden edilene her zaman kucak açıldığı görülmektedir.

1492 yılında on binlerce Yahudi'nin İspanya'dan gemilerle kurtararak Osmanlı İmparatorluğu topraklarına getirilmesi; 1672 Thököly Ayaklanması'nın ardından matbaacılığın öncüsü İbrahim Müteferrika ile itfaiyeciliğin öncüsü Kont Ödön Seçenyi (Seçenyi Paşa)'nin ve 1699 yılında Macar Kralı Thököly Imre ve eşinin Osmanlı İmparatorluğuna iltica etmeleri; 1709 yılında İsveç Kralı Şarl'ın beraberindeki yaklaşık 2 bin kişilik grupla birlikte Osmanlı İmparatorluğuna sığınması; 1718 Pasarofça Antlaşması'nın ardından Ma-

car Kralı II. Rakoczy Ferenc'in Osmanlı İmparatorluğuna sığınması; 1830 Polonya İhtilali'nin liderlerinden bugünkü Polonezköy'ün kurucusu Prens Adam Czartorski'nin 1841 senesinde Osmanlı İmparatorluğuna iltica etmesi; 1848 Macar özgürlük savaşını kaybeden Prens Lajos Kossuth ve yaklaşık 3 bin Macarın 1849'da Osmanlı İmparatorluğuna gelmeleri; 1856-1864 senesinde ise Rus ordusundan kaçan yaklaşık 1.500.000 Kafkas nüfusunun Osmanlı İmparatorluğu topraklarına kabul edilmesi; 1917 Bolşevik İhtilali'nin ardından Vrangeli'nin yaklaşık 135 bin kişiyle birlikte Osmanlı İmparatorluğundan koruma talep etmesi; Cumhuriyet döneminde de, 1922-1938 yılları arasında Yunanistan'dan 384 bin kişinin; 1923-1945 yılları arasında Balkanlar'dan 800 bin kişinin; 1933-1945 yılları arasında Almanya'dan 800 bin kişinin; 1988 yılında Irak'tan 51.542 kişinin; 1989 yılında Bulgaris-

tan'dan 345 bin kişinin; 1991 yılında I. Körfez Savaşı'ndan sonra Irak'tan 467.489 kişinin; 1992-1998 yılları arasında Bosna'dan 20 bin kişinin; 1999 yılında Kosova'da meydana gelen olaylar sonrasında 17.746 kişinin; 2001 yılında Makedonya'dan 10.500 kişinin; Nisan 2011 - Mart 2019 arasında Suriye'de yaşanan iç karışıklıklar nedeniyle yaklaşık 3.6 milyon kişinin Türkiye'ye gelişi⁶ göç olgusuna karşı Türk devlet geleneğinin yaklaşımını bariz bir şekilde ortaya koymaktadır.

SAVAŞ VE GÖÇ

Tarih okumaları yapıldığında savaş ve göç arasında neden ve sonuç ilişkisinin bulunduğu izahattan varestedir. Bazen göçün nedeni savaş, bazen de savaşın nedeni göç olabilmektedir. Hatta öyle ki bu çalışmanın başlığının dahi belki bir takdim tehire ihtiyaç duyduğu söylenebilir.

Yukarıda da değinildiği üzere konu-ya ilişkin hukuksal metinlerin kabul edilmesi veya söz konusu metinlerin uygulayıcısı kurumundaki kurumların ihdası savaşların ardından gerçekleşmiştir.

11. yılına geldiğimiz Suriye İç Savaşı ve bunun ardından gerçekleşen büyük kitlesel hareketliliğin akıbetinin tartışıldığı günümüz dünyasının gündemine Rusya - Ukrayna savaşı dâhil olmuştur. Rusya - Ukrayna savaşı göç ve mülteci olgusunu yeniden gündeme taşımıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri Filippo Grandi tarafından yapılan açıklamada, Ukrayna'dan komşu ülkelere geçen mülteci sayısının Mart/2022 ayı itibarıyla 4 milyona ulaştığı bildirilmiştir.⁷ İçişleri Bakanlığınca yapılan açıklamaya göre bunlardan 58 bini de Türkiye'ye gelmiştir.⁸ Savaşın sıcaklığı ve akıbetinin ne olacağının bilinmezliği ve bunların yanında siyasi ve dini argümanlar nedeniyle Batı'nın gündeminde henüz "Ukraynalı Mülteci Krizi" yok gibi görünse de bazı komşu ülke yetkililerinden hafiften çatlak seslerin çıkmaya başladığı görülmektedir.

6/ Söz konusu verilere <https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi-adli-siteden-ulasilmistir>.

7/ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-ukrayna-dan-komsu-ulkelere-gecen-multeci-sayisi-4-milyona-ulas-ti/2550002>

8/ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/avrupalilar-kapilarini-ukraynalilar-icin-acik-tutuyor/2544207>

Basit bir demografik değişiklik olarak nitelendirilemeyecek göçün siyasi, iktisadi, sosyolojik vb. birçok etkisinin olduğu açıktır. Ulusal devletlerin bahsi geçen etkilerden arı bir gelecek düşüncesi savaşın olduğu bir Dünya'da söz konusu olamayacaktır. Tel örgüler ve kalın duvarlar, ayağa takılan çelme-ler; ölümden kaçanlar için sadece geçici engeller mahiyetindedir.

Akletme, düşünme gibi diğer canlılara göre üstün özelliklere sahip olmasına karşın aceleci ve hırslı yapısıyla yeryüzünde fesat çıkarıp kan dökebilecek bir potansiyele sahip olması nedeniyle insanoğlu var olduğu süreçte savaşların kaçınılmaz olduğu bir gerçektir. Savaşlar olduğu sürece de gerek mallarını gerekse de canlarını korumak adına yaşadığı coğrafyayı terk ederek başka coğrafyalara yol alacak insanlar her zaman var olacaktır.

Serüveni cennetten Dünya'ya göç ile başlamış insanlık için göç olgusu, bir vicdan sınavı olarak gündemde kalmaya devam edeceği gibi; siyasi, hukuki, iktisadi ve sosyolojik bir sorun alanı olarak da aktüelliğini yitirmeyecektir.

KAYNAKÇA

Akçadağ, Emine (2012); *Yasadışı Göç ve Türkiye*, Bilge Adamlar Stratejik Araştırmalar Merkezi, Rapor no: 42, İstanbul, Bilgesam Yayınları.

Ergüven Nasıh Sarp - Özturanlı Beyza, *Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S.62 (4) 2013, s.1007-1061 (1015)

Yamaner Melike Batur - Öktem, Emre- Kurtdarcan, *Bleda- Uzun, Mehmet C.; 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri Ve Ek Protokolleri*, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları : 42, Yazın Basın Yayın Matbaacılık.

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bm-ukraynadan-komsu-ulkelere-gecen-multeci-sayisi-4-milyona-ulas-ti/2550002> (E.T.: 16/04/2022)

<https://www.aa.com.tr/tr/dunya/avrupalilar-kapilarini-ukraynalilar-icin-acik-tutuyor/2544207> (E.T.: 16/04/2022)

<https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi> (E.T.: 15/04/2022)

https://insamer.com/tr/savasin-degisken-dogasi-ve-cenevre-sozlesmeleri_346.html (E.T.: 16/04/2022)

https://insanhaklariizleme.org/vt/yayin_view.php?editid=485(E.T.: 20/04/2022)

TEFECİLİK VE GERÇEĞE AYKIRI OLARAK HARCAMA BELGESİ DÜZENLEME SUÇU İLİŞKİSİ

ÇETİN AKKAYA

Yargıtay Üyesi

Uygulamada öğretide¹ de ifade edildiği üzere, failin işyerinde herhangi bir alışveriş yapılmadığı halde, alışveriş yapılmış gibi kendisine para ihtiyacı nedeniyle başvuran kişilere ait kredi kartları ile pos cihazı aracılığıyla işlem yapıp, gerçek olmayan bu alışveriş tutarından belli bir komisyon kesintisi yaparak geriye kalan kısmı nakit olarak ödeme ya da komisyonu verdiği paranın üzerine ilave ederek kendisine başvuran kişinin kredi kartından çekmesi biçimindeki eyleminin, bankaya komisyon ödememesi veya kredi kartı sahiplerinden aldığı komisyon miktarından az ödemesi halinde, kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para verme niteliğinde olduğu eylemin tefecilik suçunu oluşturduğu

1/ Özgenc, İzzet, *Tefecilik Suçu*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIV, Y. 2010, Sa.1, s.550. "Dikkat edilmelidir ki, bu durumda gerçekte bir mal satışı yoktur; yani tacir tarafından ne miktarda ve kaç lira bedelle mal satışı yapıldığına dair bir belge düzenlenmemiş ve ticari işletmeye ait muhasebe sistemine satışla ilgili olarak usulüne uygun kayıt düşülmemiştir. Başka bir ifadeyle, bu durumda sadece kurgusal olarak bir satış yapılmış ve satışı yapılmış düşünülen malın bedeline tekabül eden miktar kadar para kredi kartı kullanılarak tahsil edilmiştir. Yine aynı tacir, satışını yaptığını düşündüğü malı bu defa da satın aldığını var sayarak, "müşteri"ye nispeten daha düşük miktarda nakit para ödemesi yapmaktadır. Farazi olarak bir alışverişin söz konusu olduğu bir durumda fiilin tefecilik suçunu oluşturacağı hususunda kuşku yoktur."; Yaşar, Osman/ Gökcan, Hasan Tahsin/ Artuç, Mustafa. *Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Adalet Yayınevi, 2. Bası, Ankara, (2014), C.IV, s.7242*

kabul edilmektedir.² Aksine görüşler³ olmakla birlikte, uygulama istikrar kazanmıştır.⁴

2/ Y. 5.CD., 12/07/2018 gün 4127/5329; Y. 5.CD., 09/01/2018 gün 10253/33

3/ Kredi kartının kullanılması suretiyle yapılan alışverişlerde ödünç verilen paradan söz etmek mümkün olmadığından bu fiillerin tefecilik suçuna vücut veremeyeceği, aksinin kabulünün gerekçeyle sığınarak yorum yapıldığı gerekçesiyle aslında kıyas yapılması sonucunu doğurduğu belirtilmiştir. (Özbek, Veli Özer. *Tefecilik Suçu*, Ceza Hukuku Dergisi, Aralık 2010, Sayı: 14, s.37, Özbek, Veli Özer / Kanbur, Nihat / Bacaksız, Pınar. *Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler*, 14. Bası, Seçkin 2019, s.835), (Arslan, Çetin. *Tefecilik Suçu*, Ankara Barosu Dergisi 2014/1, s. 37-38; ".... kredi kartı veya POS tefeciliği denilen usulde gerçekte bir alışveriş bulunmadığı halde kredi kartı kullanılarak para tahsili yapılmakta ancak kart sahibine çekim bedelinden daha düşük bir meblağ ödenmektedir. Örneğin, kredi kartından mal veya hizmet bedeli olarak 1300 TL'lik tutar çekilmekte, kart sahibine ise 1000 TL verilmektedir. İşaret edelim ki, bu ilişkide bir tarafta kredi kartı ile mal veya hizmet alan, diğer tarafta söz konusu mal veya hizmeti satan ve nihayet kredi kartı sahibi ile aralarındaki sözleşme gereği söz konusu ekonomik değerlerin bedelini ödeme taahhüdü altına giren/ ödeyen banka bulunmaktadır. Sistem gereğince kredi kartı ile yapılan her alışverişte kart sahibine açılmış olan gayri nakdi kredi, nakdi krediyeye dönüşmekte ve banka alacaklı, mal veya hizmet almış gibi gözükken ancak gerçekte para alan kişi ise borçlu konumuna düşmektedir. Bu durumda üç tarafı bulunan bu ilişkiyi, konusu para olan bir ödünç sözleşmesi olarak nitelenemeyeceğinden, bu kapsamdaki fiillerin suç olarak kabul edilmesi mümkün değildir.")

4/ Sanığın, iş yerinde herhangi bir alışveriş yapılmadığı halde, alışveriş yapılmış gibi kendisine para ihtiyacı nedeniyle başvuran şahısların hamili oldukları kredi kartı ile pos cihazı aracılığıyla işlem yapıp, gerçek olmayan bu alışveriş tutarlarından belli bir komisyon kesintisi yaparak geriye kalan kısmı nakit olarak ödeme biçimindeki eylemlerinin, bankaya komisyon ödememesi veya kredi kartı sahiplerinden aldığı komisyon miktarından az

ce⁸ failin pos cihazlarını kullanım amaçları ve sözleşme koşulları dışında, kredi kartı sahiplerinin nakit ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kullanmaktan ibaret eylemlerinin, hem TCK'nın 241. maddesinde düzenlenen tefecilik suçunu hem de 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı olarak harcama

harcama belgesi düzenleme" suçunu oluşturması; TCK'nın 241. maddesinin genel ve 5464 sayılı Kanun'un 36. maddesinin özel norm niteliğinde olması karşısında; "özel normun önceliği" kuralı gereğince, sanık hakkında zincirleme olarak 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen "gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi düzenleme" suçundan hüküm kurulması gerektiğinin gözetilmemesi; Y.15.CD. 25/09/2019; 2017/5431-2019/8861 8/ Saniğin, POS cihazlarını kullanım amaçları ve sözleşme koşulları dışında, kredi kartı sahiplerinin nakit ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kullanmaktan ibaret fiilinin, hem TCK'nın 241. maddesinde düzenlenen "tefecilik" suçunu hem de 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen "gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi düzenleme" suçunu oluşturması; TCK'nın 241. maddesinin genel ve 5464 sayılı Kanun'un 36. maddesinin özel norm niteliğinde olması karşısında; "özel normun önceliği" kuralı gereğince, sanık hakkında zincirleme olarak 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen "gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi düzenleme" suçundan hüküm kurulması gerektiğinin gözetilmemesi, Y.11.CD. 02/05/2019; 2019/140-2019/4293; Saniğin hukuki anlamda tek fiil sayılan eylemlerinin hem TCK'nın 241. maddesinde düzenlenen tefecilik suçunu hem de 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi düzenleme suçunu oluşturduğu anlaşılmakla, her iki suç için öngörülen cezaların aynı olması karşısında sanık hakkında TCK'nın 44. maddesi ve özel norm önceliği ilkesi gereğince sadece 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca mahkumiyet kararı verilmesi gerektiği gözetilmeden ayrıca TCK'nın 241/1. maddesi uyarınca da mahkumiyet kararı verilmesi suretiyle fazla ceza tayini, Y.8.CD. 11/02/2019; 2019/605-2019/1708

belgesi düzenleme suçunu oluşturduğu anlaşılmakla, her iki suç için öngörülen cezaların aynı olması karşısında, 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesi ve özel norm ilkesi önceliği gereğince fail hakkında 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi düzenleme suçundan hüküm kurulması gerektiği kabul edilmektedir.

Yargıtay 11. Ceza Dairesince koşulların bulunması halinde suçun zincirleme biçimde işlendiği⁹ kabul edilmekte, Yargıtay 8. Ceza Dairesince ise 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca bu suçtan zarar gören banka sayısının¹⁰

9/ Saniğin, POS cihazlarını kullanım amaçları ve sözleşme koşulları dışında, kredi kartı sahiplerinin nakit ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kullanmaktan ibaret eylemlerinin, hem TCK'nın 241. maddesinde düzenlenen tefecilik suçunu hem de 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi düzenleme suçunu oluşturduğu anlaşılmakla, her iki suç için öngörülen cezaların suç tarihi itibarıyla aynı olması karşısında, 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesi ve özel norm ilkesi önceliği gereğince sanık hakkında 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen zincirleme şekilde gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi düzenleme suçundan hüküm kurulması gerektiği gözetilmeden tefecilik suçundan mahkumiyet hükmü kurulması, Y.11.CD., 15/02/2022, 2018/4755, 2022/2307; (Aynı yönde: Y.11.CD., 27/01/2022, 2021/9817, 2022/1423)

10/ sanık C... .. hakkında TCK'nın 44. maddesi ve özel norm önceliği ilkesi gereğince 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesi uyarınca bu suçtan zarar gören banka sayısının mahkumiyet kararı verilmesi ve UYAP'tan yapılan sorgulamada Dairemizin 2019/24009 Esasına kayıtlı temyiz incelemesine konu 17. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 19.02.2015 tarih, 2014/302 Esas, 2015/25 Karar sayılı dosyasının da işbu dosya ile aynı nitelikteki fiillere ilişkin olduğu ve bu

mahkumiyet kararı verilmesi gerektiği içtihat edilmektedir. Anılan dairece 5464 sayılı Yasaya muhalefet suçundan doğrudan zarar görenin ilgili bankalar olduğu kabul edilmektedir.¹¹

Yargıtay 5. Ceza Dairesince ise hukuki anlamda tek fiil sayılan bu tarz eylemlerinin hem TCK'nın 241. maddesinde düzenlenen tefecilik suçunu hem de 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi düzenleme suçunu oluşturduğu, bu itibarla fail hakkında TCK'nın 44. maddesindeki farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması suretiyle tefecilik suçundan hüküm kurulması gerektiği ifade edilmektedir. Yargıtay 5. Ceza Dairesi'nin son dönemdeki uygulamalarında failin tefecilik suretiyle kazanç sağlamaya yönelik kastı ve atılı suçlara ilişkin eylemlerin korudukları hukuki yararlar dikkate alındığında, alacağını teminatlı hale getirmeye yönelik fiiller de dahil hukuksal anlamda fiilin sadece tefecilik suçuna vücut vereceği kabul edilmektedir.¹²

dosyanın getirilip incelenerek olanaklı olduğu takdirde davaların birleştirilmesi, birleştirme olanaklı olmaz ise esasa etkili belgelerin onaylı birer örneği dosya arasına alınması ve sanık hakkında tayin olunacak cezaların bu hususlar dikkate alınarak belirlenmesi gerekirken suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde başkasına ait banka veya kredi kartının izinsiz kullanılması suretiyle yarar sağlama suçundan mahkumiyet kararları verilmesi, Y.8.CD., 17/11/2021, 2020/12690, 2021/21175; (Aynı yönde: Y.8.CD., 17/11/2021, 2019/24009, 2021/21107) 11/ 5464 sayılı Yasaya muhalefet suçundan doğrudan zarar gören ilgili bankalar olup; 5464 sayılı Yasaya aykırılık suçundan doğrudan zarar görme olasılığı bulunmayan, bu nedenle açılan davaya katılma ile hükmü temyize hak ve yetkisi bulunmayan Hazine'nin davaya katılmasına karar verilmiş olmasının hükmü temyiz hakkı vermeyeceğinden; şikayetçi Hazine vekilinin temyiz isteğinin 5320 sayılı Yasa'nın 8/1. maddesi uyarınca uygulanması gereken 1412 sayılı CMUK'nın 317. maddesi gereğince REDDİNE, Y.8.CD., 10/02/2022, 2021/12175, 2022/2407

12/ Sanığın, iş yerindeki POS cihazlarından herhangi bir mal teslimi ve hizmet ifası olmaksızın nakit ihtiyacının giderilmesi amacıyla başkalarına ait kredi kartları ile çekim işlemleri yapmak suretiyle gerçeğe aykırı harcama belgesi düzenlediği ve bankalardan mal satmış gibi elde ettiği miktarları ödünç vererek komisyon ve faiz adı altında kazanç elde etmek suretiyle tefecilik yaptığı iddia edilmesi karşısında; öncelikle suç tarihlerine göre POS cihazlarından yapılan alışverişler karşılığında komisyon ödenip ödenmediği ve ödenmiş ise miktarlarının ilgili bankalardan sorulmasından, işlem yoğunluğu ve sayısı fazla olan ve suçun niteliğini aydınlatmaya yeter sayıda kredi kartı sahibinin kimliklerinin tespiti ile sanığa faiz ve komisyon adı altında ödeme yapıp yapmadıkları hususunda beyanlarına başvurulmasından, tefecilik yapıp yapmadığına dair kolluk marifetiyle detaylı ve gizli araştırma yaptırılmasından, ayrıca sanık hakkında UYAP kayıtlarında yapılan araştırmada Vergi Usul Kanununa muhalefet suçundan Adana 6. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2014/405 Esas, 2016/47 Karar sayılı ilamı ile mahkumiyet hükmü kurulduğu anlaşılma, akıbetinin araştırılmasından ve anılan dosyanın onaylı örneğinin dosya arasına alınmasından sonra hasıl olacak sonuca göre eylemlerinin hukuki niteliğinin belirlen-

Bir görüşe göre; failin pos cihazlarından herhangi bir mal teslimi ve hizmet ifası olmaksızın nakit ihtiyacının giderilmesi amacıyla başkalarına ait kredi kartları ile çekim işlemleri yapmak suretiyle gerçeğe aykırı harcama belgesi düzenlendiği ve bankalardan mal satmış gibi elde ettiği miktarları ödünç vererek komisyon ve faiz adı altında kazanç elde etmek suretiyle tefecilik yaptığı iddia edilmesi halinde; öncelikle işlem yoğunluğu ve sayısı fazla olan, suçun niteliğini aydınlatmaya yeter sayıda kredi kartı sahiplerinin kimliklerinin tespiti ile faiz ve komisyon adı altında ödeme yapıp yapmadıkları hususunda beyanlarına başvurularak fail tarafından yapılan işlemler sonucunda faiz ve komisyon adı altında kazanç elde edildiğinin tespit edilmesi halinde tefecilik, aksi takdirde 5464 sayılı Yasaya muhalefet eyleminin gerçekleştiğinin kabul edilmesi gerekir.^{13,14}

Ceza hukukunda işlenen bir fiilin birden fazla normu ihlal etmesi halinde içtima öne çıkan suçların içtimaî kurumu, birden fazla suç söz konusu olduğunda failin sorumluluğunun nasıl belirleneceğine ilişkin bazı kurallar içermektedir. Birden fazla normun ihlal edilmesi durumunda hangi normun uygulanacağını belirlemek için evvela görünüşte içtima kurallarına başvurulmalıdır. Sorunun bu şekilde çözüme kavuşturulamaması halinde ise gerçek içtima kuralı ve istisnaları olan zincirleme suç, aynı neviden fikri içtima ve farklı neviden fikri içtima kuralları dikkate alınmalı ve buna göre içtima kurumu içerisinde belirli bir sıra takip edilerek sorun çözülmeye çalışılmalıdır.¹⁵

mesisi gerektiği gözetilmeden, eksik tahkikat ve yanılığın değerlendirme sonucu sanığın tefecilik suretiyle kazanç sağlamaya yönelik kastı ve atılı suçlara ilişkin eylemlerin korudukları hukuki yararlar dikkate alındığında, hukuksal anlamda fiilin sadece tefecilik suçuna vücut vereceği de dikkate alınmadan iki ayrı suçtan beraat hükmü tesisi, Y.5.CD. 01/10/2019; 2019/4476-2019/9102; Sanığın tefecilik suretiyle kazanç sağlamaya yönelik kastı ve atılı suçlara ilişkin eylemlerin korudukları hukuki yararlar dikkate alındığında, alacağını teminatlı hale getirmeye yönelik fiiller de dahil hukuksal anlamda fiilin sadece tefecilik suçuna vücut vereceği gözetilmeden iki ayrı suçtan mahkumiyet hükmü tesisi, Y.5.CD. 20/05/2019; 2017/1234-2019/5441

13/ Çelik, İsa. Yargıtay Kararları Işığında Tefecilik Suçu, 2. Baskı Seçkin, Ankara 2020, s.82

14/ Kanatımızca ödünç paranın borç alana verilmesi ile suç tamamlanmış olacağından verilen ödünç paranın çek, senet, ipotek alınmak sureti ile ya da POS cihazı kullanılarak kredi kartından para çekmek sureti ile faizi ile birlikte tahsil edilmesi yada garanti altına alınması tefecilik suçunun oluşumuna etki etmeyecektir. Bu nedenle de failin tefecilik suretiyle kazanç sağlamaya yönelik kastı ve atılı suçlara ilişkin eylemlerin korudukları hukuki yararlar dikkate alındığında, alacağını teminatlı hale getirmeye yönelik fiiller de dahil hukuksal anlamda fiilin sadece tefecilik suçuna vücut vereceği kabul edilmelidir.

15/ Demirel, Muhammed. Karar Analizi Tehlike Suçları - Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İçtima Kuralları Kap-

Suçların içtimalı konusunun klasik suç teorisinin bu anlayışıyla ne çözülmesi ne de anlaşılması mümkün olmayacağından suçların içtimalı konusunda fiil tekliği denilince bundan hareketin tekliğinin anlaşılması gerektiği bir ön koşul olarak kabul edilmelidir¹⁶, burada fiil ile kastedilen harekettir.^{17,18} 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu fikri içtima bakımından hareket teorisine üstünlük vermektedir.¹⁹ 5237 sayılı TCK'da gerçekleşen suç sayısı belirlenirken netice değil, fiil esas alınmıştır.²⁰

Zamansal ve mekansal olarak bütünlük gösteren birden fazla hareket doğal anlamda tek sayılmalıdır. Bu şekilde gerçekleştirilen hareketlerin tek suç sayılmasının temel koşulu hareketlerin aynı hukuki menfaati ihlal etmesi ve aynı mağdura yönelmiş olmasıdır.²¹ Hareketin doğal tekliğinde fail tek bir amaç doğrultusunda dar bir zamansal ve mekansal birliktelik içinde birden fazla benzer nitelikte hareket gerçekleştirir. Burada da birden fazla hareket olmasına rağmen fail tek suç işlemiş olarak kabul edilir.²²

Yargıtay 8, 11 ve 15. Ceza Dairelerince failin pos cihazlarını kullanım amaçları ve sözleşme koşulları dışında, kredi kartı sahipleri-

Samında Değerlendirilmesi, İÜHF C. LXXI, S.1, s.1479-1488, 2013, s.1480-1481

16/ Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 10. Bası, s.501, Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet. Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Bası, Adalet (2017), s. 726 vd.

17/ Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet. Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Bası, Adalet, 2017, s.726

18/ Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet. Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Bası, Adalet, (2017), s.728; " Fiil ile kastedilenin hareket olduğu belirlendikten sonra, ikinci bir husus da, hangi hallerde tek fiilden (hareketten) söz edileceğinin belirlenmesidir. Fiil tekliği-fiil çokluğu olarak ifade edilen bu konuda, doğal anlamda hareket tekliği ve hukuki anlamda hareket tekliği olmak üzere iki görüş bulunmaktadır."

19/ Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem. Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta 10. Bası, (2017), s.520

20/ Özgenç, İzzet. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Bası, (2018), s. 620

21/ Özbek, Veli Özer/Kanbur, Mehmet Nihat/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker. Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara (2017), sh. 532

22/ Doğan, Koray. Tehlike Suçu İle Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtimalı Sorunu, TAAD, Yıl:5, Sayı: 16(Ocak 2014), s.196-197

nin nakit ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kullanılmaktan ibaret eylemlerinin, 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesi ve özel norm ilkesi önceliği gereğince fail hakkında 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen gerçeğe aykırı olarak harcama belgesi düzenleme suçundan hüküm kurulması gerektiği şeklindeki içtihatlardaki düşünceye iştirak etmek mümkün değildir.

Söyle ki; öğretiyi ve uygulamada istikrarlı olarak kabul edildiği üzere; genel norm ile aynı hukuki yararı koruyan özel norm, genel normun tüm unsurlarını taşımakla birlikte genel normda yer almayan özel bazı unsurları da ihtiva etmektedir. Böyle bir durumda "özel normun önceliği" ilkesi uyarınca olaya genel norm değil özel norm uygulanacaktır. Suçun temel ve nitelikli hâlleri arasındaki ilişki, özgü suç ve genel suç arasındaki ilişki ile genel ve özel kanun arasındaki ilişki, özel-genel norm ilişkisi içinde değerlendirilmektedir. Failin bir suçu işlemek için aynı hukuki değeri koruyan daha hafif bir suçu işlemek zorunda kaldığı hâllerde ise "geçitli suç" söz konusu olur. Geçit suçları cezalandırılmayan önceki eylemlerin kapsamında sayılırlar ve bu nedenle bütün cezalandırılmayan önceki eylemlerle birlikte görünüşte içtimalın bir türünü oluşturlar.²³

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu'nun 36. maddesinin gerekçesi; "Bu Kanun ile hüküm altına alınan adli cezalar 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümleri dikkate alınmak suretiyle düzenlenmiştir. Ayrıca, söz konusu madde ile Kanunun uygulanmasına yönelik olarak, satış yapılmış gibi harcama belgesi, nakit ödemesi yapılmış gibi nakit ödeme belgesi, mal iadesi, hizmet alımından vazgeçilmesi ya da işlemin iptali olmaksızın bu işlemler yapılmış gibi alacak belgesi düzenlenmesi veya bu belgelerde tahrifat yapılması suretiyle kendilerine veya başkalarına yarar sağlayanlar hakkında adli

23/ (M. Emin Artuk-A. Gökçen- A. Caner Yenidünya, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 636; Veli Özer Özbek, Mehmet Nihat Kanbur, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayınevi, 6. Bası, 2015, s. 612-613; Berrin Akbulut, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 685-686; Mahmut Koca-İlhan Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayınevi, 8. Bası, Ankara, 2015, s.520). Örneğin, 5237 sayılı Kanun'da zimmet suçunu düzenleyen 247. madde hükmü genel norm niteliğinde iken 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 160. maddesinde düzenlenmiş olan zimmet suçu özel norm niteliği taşıdığından, Bankacılık Kanunu kapsamındaki bir banka görevlisinin zimmet suçunu işlemesi durumunda özel normun önceliği ilkesi gereğince 5237 sayılı TCK'nın 247. maddesi değil Bankacılık Kanunu'nun ilgili hükmü uygulanmalıdır. ...Ceza Genel Kurulu 10/10/2019 tarih ve 2016/11-492; 2019/594

ceza uygulanacağı hükme bağlanmıştır.” şeklinde açıklanmıştır.

5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu’nun 36. maddesinin, Yargıtay 8, 11 ve 15. Ceza Dairelerince kabul edildiği şekilde genel normun (tefecilik) tüm unsurlarını taşımakla beraber genel normda yer almayan özel bazı unsurları da ihtiva ettiğini kabule olanak yoktur.

Kanun koyucunun ceza hukukuna ilişkin düzenlemeler bakımından, eylemin haksızlık içeriğine ve suçla korunan hukuki değere göre hangi çeşit ve ölçülerde ceza verileceğini belirleme yetkisi vardır. Bu şekilde cezanın caydırıcılık fonksiyonunun da işlerlik kazanması sağlanacaktır.

SONUÇ OLARAK

Failin kastının başlangıçtan itibaren tecfencilik suretiyle kendisine kazanç sağlama fiilini işlemeye yönelmiş olması, bu suçu işleyebilmek ve aynı zamanda alacağını da teminat altına almak için 5464 sayılı Kanun’un 36. maddesindeki suçu işlemek zorunda kalması hususları birlikte değerlendirildiğinde, tecfencilik suretiyle kendisine kazanç sağlama fiilini gerçekleştirmeyi kastedip anılan suçu POS

tefecilik şeklinde gerçekleştirmeyi amaçlayan fail bakımından 5464 sayılı Kanun’un 36. maddesindeki suçun geçit suçu niteliğinde olduğu, bu nedenle, eylemlerinin bir bütün hâlinde zincirleme biçimde TCK’nın 241. maddesindeki tecfencilik suçunu oluşturduğu, failin POS tecfencilik şeklinde gerçekleştirmeyi amaçladığı tecfencilik fiilinde, eylemin bu şekilde gerçekleştirilme şeklinde ayrıca geçit suçu niteliğindeki 5464 sayılı Kanun’un 36. maddesindeki suçtan cezalandırılmayacağı kabul edilmek zorundadır. Bu nedenle de Yargıtay 5. Ceza Dairesi’nin uygulaması isabetli olup failin tecfencilik suretiyle kazanç sağlamaya yönelik kastı ve atılı suçlara ilişkin eylemlerin korudukları hukuki yararlar dikkate alındığında, alacağını teminatlı hale getirmeye yönelik fiiller de dahil hukuksal anlamda fiilin sadece tecfencilik suçuna vücut vereceği kabul edilmelidir.²⁴

24/ Saniğin tecfencilik suretiyle kazanç sağlamaya yönelik kastı ve atılı suçlara ilişkin eylemlerin korudukları hukuki yararlar dikkate alındığında hukuksal anlamda fiilin sadece tecfencilik suçuna vücut vereceği gözetilmeden iki ayrı suçtan mahkumiyet hükmü tesisi, Y.5.CD. 09/12/2019; 2019/8098-2019/11608; Saniğin tecfencilik suretiyle kazanç sağlamaya yönelik kastı ve atılı suçlara ilişkin eylemlerin korudukları hukuki yararlar dikkate alındığında, alacağını teminatlı hale getirmeye yönelik fiiller de dahil hukuksal anlamda fiilin sadece tecfencilik suçuna vücut vereceği gözetilmeden iki ayrı suçtan mahkumiyet hükmü tesisi, Y.5.CD. 26/11/2019; 2019/7091-2019/11107

MERNİS ADRESİNE TEBLİGAT

SEDA DUYSAK FİDAN

Hâkim-Öğretim Görevlisi

GENEL OLARAK

Tebliğat, 7201 sayılı Tebliğat Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca tebliğat çıkarmaya yetkili merciler tarafından düzenlenen resmi bir gönderidir¹. Kanun'un 1. maddesi uyarınca kazai merciler tebliğat düzenlemeye yetkili olup, bu yetki dâhilinde mahkemeler, Cumhuriyet başsavcılıkları, icra daireleri, denetimli serbestlik müdürlükleri ve infaz kurumları tarafından tebliğat düzenlenmektedir.

Kazai merciler tarafından düzenlenen tebliğat ile adli sürece ilişkin hukuki iş veya işlemler, muhataplarına, 7201 sayılı Tebliğat Kanunu ve bu Kanun'un Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin öngördüğü usul ve esaslara uygun olarak yazılı, ilanen veya elektronik yolla bildirilir ve bu bildirim belgelendirilir.

Anayasanın 36. maddesinde yer alan "Hak arama hürriyeti" uyarınca "herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı

^{1/} 6475 sayılı Posta Hizmetleri Kanunu'nun "Tanımlar" kenar başlıklı 3/cc bendi uyarınca "(cc) Tebliğat: 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebliğat Kanunu ile diğer kanunlara göre tebliğ için posta veya elektronik posta yoluyla iletilen gönderiyi..." ifade eder.

olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir..." 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 27. maddesinde düzenlenen "hukuki dinlenme hakkı" uyarınca bu hak, yargılamanın sülhlerinin yargılama ile ilgili bilgi sahibi olmalarını içerir.

Tebliğat, hukuksal iş veya işlemler hakkında muhataplarının bilgilendirilmesini sağlayan usullerden biri olduğundan; tebliğat işleminin adil yargılanma hakkı ile doğrudan ilgili olduğu ortaya çıkmaktadır.²

Tebliğat ile muhatabın bilgilendirilmesi amacına ulaşılabilmesi için tebliğ işleminin Tebliğat Kanunu ve Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak yerine getirildiğinin belgelendirilmiş olması gereklidir.

Tebliğatın bilgilendirme veya belgelendirme kısmında bulunacak bir yanlışlık veya eksiklik, anılan şekil kuralları nedeniyle tebliğ işlemini usulsüz kılacaktır. Özellikle adli tebliğat alanında oldukça sık karşılaşılan usulsüz tebliğat şikâyetleri nedeniyle 19.01.2011 günlü ve 27820 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 6099 sayılı Kanun ile Tebliğat Kanunu'nda değişiklikler yapılmıştır. Uygulamada yaşanan sorunları önlemek üzere tasarıda yer ve-

^{2/} Anayasa Mahkemesi'nin B. No:2014/13596, 25.01.2018, "...29.Anayasa Mahkemesi olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969,18/9/2013,816). Başvurucunun iddialarının özü, temyiz isteminin usulsüz tebliğata dayalı olarak süre yönünden reddedilmesi nedeniyle temyiz itirazlarının incelenmediğine ilişkin olduğundan iddiaların adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir."

rilen en önemli değişiklik, 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda kabul edilen "adres kayıt sistemi"nin Tebligat Kanunu'na intibakının sağlanmasıdır.³

Tebligat Kanunu'nda yapılan bu değişiklik ile birlikte, şartları bulunduğunda, muhatabın Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS)'nde kayıtlı bulunan yerleşim yeri adresine tebligat yapılmasının önü açılarak yargılama sürecinin gereksiz yere uzaması, emek ve para harcanmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Bir gerçek kişinin merkezi nüfus idaresi sisteminde kayıtlı bulunan yerleşim yeri adresine tebligat yapılması ve tebliğ işlemine bağlanan sonuçların doğabilmesi için Tebligat Kanunu ve Yönetmeliği'nde düzenlenen esaslara uyulmuş olması zorunludur. Aksi halde tebliğ işleminin usulsüzlüğü sonucu doğacaktır. Bu nedenle yaygın bir kullanım alanı bulan MERNİS adresine tebligat olarak bilinen tebligat yönteminin esasları önem arz etmektedir.

MERNİS ADRESİNE TEBLİGAT ESASLARI

1. Genel Esaslar

7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 10. maddesinin kenar başlığı "Bilinen adreste tebligat" olup; buna göre "Tebligat, tebliğ yapılacak şahsa bilinen en son adresinde yapılır."

3/ 6099 sayılı Kanun'un genel gerekçesinden; <https://kgm.adalet.gov.tr/TasariSamaIari/KanunIasan/2011Yili/kanmetni/6099ss.pdf>; erişim tarihi 30.03.2022

Tebligat Hukuku bakımından adres kavramı, Tebligat Kanunu'nun 9. maddesinin 1. fıkrasından anlaşılacağı üzere geniş olup, ikametgâh (yerleşim yeri), işyeri ve mesken kavramlarını kapsar. Tebligat, muhatabın bilinen bu adreslerinden herhangi birisinde yapılabilir⁴. Tebligat yapılmasındaki amaç muhatabın bilgilendirilmesini sağlamak olduğundan bu amaca hizmet edecek adresin neresi olduğunun bir önemi yoktur. Bilinen en son adresin tespitinde Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 16. maddesi uyarınca, tebliğ isteyen beyanı, muhatabın veya diğer ilgililerin bildirimleri ya da mevcut belgeler esas alınacaktır. Ancak, muhatabın bildirdiği adres önceliklidir⁵.

Tebligat Kanunu'nun 10/2. maddesi uyarınca, "(Ek Fıkra:11/1/2011-6099/3 md.) Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığından anlaşılması veya tebligat yapılamaması halinde, muhatabın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır." Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 16/2. maddesi uyarınca, "...ayrıca başka adres araştırması yapılmaz..."

Bir vatandaşın adresini doğru bir şekilde bildirmesi ve kendisine ulaşılabilmesi önemlidir. Hiç kimse, adres değişikliğini bildirmemek suretiyle ihmali veya adresini belirsiz hâle getirecek kötü niyetli davranışlarıyla hak elde etmemelidir. Hukuk düzeni, kişinin açık

*4/ Yargıtay İBBGKK, 20.11.2020 tarihli, 2019/2E., 2020/3K. sayılı içtihadı birleştirme kararı, s. 15
5/ Yargıtay İBBGKK, 20.11.2020 tarihli, 2019/2E., 2020/3K. sayılı içtihadı birleştirme kararı, s. 23*

ihmal veya kötü niyetini korumaz⁶. Ne var ki üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmiş ve adres değişikliğini bildirmiş olan muhatabın yeni adresi yerine eski adresine yapılan tebligatlar da usulsüz olacaktır. Bu nedenle tebligatın çıkartıldığı tarih itibarıyla MERNİS'teki güncel yerleşim yeri adresinin bilinen en son adresi olarak esas alınması gereklidir⁷.

5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca kişilerin merkezi nüfus idaresi sistemine sürekli kalma niyetiyle oturdukları yer dışında diğer adreslerini de bildirme imkânları bulunmaktadır. Aynı Kanun'un 48. maddesi uyarınca adrese dayalı olarak yürütülen iş ve işlemlerde diğer adres, yerleşim yeri adresi ile aynı hukuki değere sahip olmakla birlikte 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri saklıdır⁸. Tebligat Kanunu uyarınca sadece muhatabın yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilecektir⁹.

Şu durumda MERNİS adresine tebligat yapılabilmesi için öncelikle muhatabın, mer-

6/ 6099 sayılı Kanun'un 3. maddesinin gerekçesinden; <https://kgm.adalet.gov.tr/TasariSasamaları/Kanunlasan/2011Yılı/kanmetni/6099ss.pdf>; erişim tarihi 30.03.2022
7/ Yargıtay 3. HD, 16.01.2020, 2019/4952E., 2020/306K. sayılı ilamı,
8/ Yargıtay İBBGKK, 20.11.2020 tarihli, 2019/2E., 2020/3K. sayılı içtihadı birleştirme kararı, s. 16
9/ Yargıtay 18. HD, 13.12.2011, 2011/11000E., 2011/12843K. sayılı ilamı,

kezi nüfus idaresi sistemi uyarınca adres bilgisi kayıt altına alınabilecek bir gerçek kişi olması, ardından da yerleşim yeri adresini bildirmiş olması gereklidir.

Tebligat çıkarmaya yetkili merciler tarafından kendisine tebligat yapılacak gerçek kişinin bilinen en son adresinin (ikametgâh/işyeri/mesken v.d) tebliğe elverişli olmaması veya bu adreste tebligat yapılamamış olması durumunda merkezi nüfus idaresi sistemine kayıtlı yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilerek adresin MERNİS'te kayıtlı yerleşim yeri adresi olduğu şerhi yazılarak bu adrese tebligat gönderilecektir¹⁰.

6099 sayılı Kanun'la değişik Tebligat Kanunu 10. maddesinin 19.01.2011 tarihinde yürürlüğe girmesinin ardından muhatabın

10/ Yargıtay 14. HD, 23.12.2020, 2017/269E., 2020/8762K. sayılı ilamı,

bilinen en son adresine çıkartılan tebligatın iade edilmesi ve adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresinin bu adresten farklı olması halinde; adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine “MERNİS adresi” şerhi verilerek Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesi uyarınca doğrudan tebligat çıkartılmasının yeterli olup olmadığı, öncelikle bu adrese normal bir tebligat çıkartılmasının gerekip gerekmediği konusunda Yargıtay daireleri arasında görüş ayrılığı doğmuştur.

Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 20.11.2020 gün ve 2019/2E., 2020/3K. sayılı içtihadı birleştirme kararı ile bu görüş ayrılığı “muhatapın bilinen en son adresine çıkartılan tebligatın iade edilmesi ve adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresinin bu adresten farklı olması halinde; adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine ‘MERNİS adresi’ şerhi verilerek Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesi uyarınca doğrudan tebligat çıkartılmasının yeterli olduğu, bu adrese normal bir tebligat çıkartılmasının gerekmediği” şeklinde giderilmiştir.

Sonuç olarak, muhatapın merkezi nüfus idaresi sisteminde yer alan yerleşim yeri adresine bu husus meşruhat verilerek tebligat yapılabilmesi için öncelikle bilinen en son adresinin tebliğe elverişli olmaması veya bu adrese çıkartılan normal tebligatın iade edilmiş olması gerekmektedir¹¹.

2. Özel Esaslar

Muhatabın, merkezi nüfus idari sistemi-ne kayıtlı yerleşim yeri adresinin bilinen en son adresi olarak kabul edilerek bu adrese gönderilecek olan tebligatın nasıl düzenleneceği ve ne şekilde tebliğ edileceği konusunda Tebligat Kanunu ve Yönetmeliğinde özel esaslar getirilmiştir.

Tebligat Kanunu'nun Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden imtina kenar başlıklı 21/2. maddesinde “(Ek fıkra: 11/1/2011-6099/5 md.) Gösterilen adres muhatapın adres kayıt sistemindeki adresi olup, muhatap o adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi, tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim eder ve tesellüm edenin adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresteki binanın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır. ...” hükmü düzenlenmiştir.

^{11/} Yargıtay 7. CD, 30.03.2021, 2021/2021E., 2021/5011K. sayılı ilamı,

Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin Bilinen adreste tebligat kenar başlıklı 16/2. maddesinde “...(2) Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmadığı anlaşılmaması veya tebligat yapılamaması halinde, muhatapın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve tebligat buraya yapılır. Ayrıca başkaca adres araştırması yapılmaz. 79'uncu maddenin ikinci fıkrasına göre renkli bastırılan tebligat zarfında, adresin muhatapın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi olduğu belirtilerek bu adrese tebligat yapılacağına dair meşruhata yer verilir.” hükmü ile; Tebliğ imkansızlığı ve tebellüğden kaçınma ile adres kayıt sistemindeki adreste bulunamama halinde yapılacak işlem kenar başlıklı 31. maddesinde “ (1) Tebliğ memuru; ...

c) Muhatap, gösterilen adreste hiç oturmamış veya bu adresten sürekli olarak ayrılmış olsa dahi tebligatın, muhatapın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresine bu husus meşruhat verilerek çıkarılması, hallerinden biri gerçekleştiği takdirde tebliğ olunacak evrakı, o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti veya meclisi üyesinden birine ya da kolluk amir veya memuruna imza karşılığında teslim eder. Tebliğ memuru, Ek-1'de yer alan (2) numaralı örneğe uygun olarak düzenlenen ihbarnameyi gösterilen adresteki kapıya yapıştırır. ...

(2) Birinci fıkranın (c) bendi gereğince yapılacak tebligatlarda tebliğ memurunca 30'uncu maddeye göre araştırma yapılmaz.” Basılı evrak kenar başlıklı 79. maddesinin 2. fıkrasında ise “...(2) Bu Yönetmeliğe ekli örnekler gereğince bastırılacak evrakın beyaz renkte olması gerekir. Ancak, 16'ncı maddenin ikinci fıkrası uyarınca adres kayıt sistemine göre düzenlenecek tebliğ zarfı açık mavi renkte bastırılır.” hükümleri düzenlenmiştir.

Bu mevzuat hükümlerine göre muhatapın adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresine kazai merciler tarafından usulüne uygun bir tebligat yapılabilmesi için uyulması gereken esaslar şunlardır:

a- Kazai merciler tarafından hazırlanacak tebliğ evrakının üzerine, adresin, muhatapın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi olduğu hususunun şerh edilmesi gereklidir. Bu şerhi taşımayan bir tebligat evrakı, Tebligat Kanunu'nun 21/2. maddesi ve Yönetmeliğin 31. maddesi uyarınca tebliğ edilemez; aksi halde usulsüz bir tebligat yapılmış olur¹². Ayrıca tebligat üzerine şerh

^{12/} Yargıtay 11. CD, 22.12.2021, 2021/33250 E.,

edilecek olan meşruhatın, muhatabın “adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi” olduğu ve bu adrese tebligat yapılacağına ilişkin olması gereklidir. Sadece “MERNİS” şerhinin Tebligat Kanunu’nun 21/2. maddesi uyarınca tebliğ yapılabilmesi için yeterli olmadığı, Tebligat Kanunu’nun 21/2. maddesine göre tebliğ edilmesi şerhinin de bulunması durumunda tebliğ işleminin usulüne uygun kabul edileceği yönünde yüksek mahkeme içtihatları bulunmaktadır¹³.

b- Kazai merciler tarafından muhatabın adres kayıt sistemindeki adresi olduğu şerhini taşıyan tebligat zarfının Tebligat Kanunu’nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 79/2. maddesi uyarınca açık mavi renkte bastırılmış olması gereklidir. Ancak tebligat evrakı üzerinde, kanun ve yönetmelik hükümlerine uygun meşruhata yer verilmiş bulunması durumunda, zarfın açık mavi renkli olmamasına usulsüzlük sonucunun bağlanmasının aşırı şekilcilik olacağı, bu nedenle tebliğ işleminin usulüne uygun kabul edilmesi gerektiği yönünde yüksek mahkeme içtihatları bulunmaktadır¹⁴.

c- Adresin, muhatabın adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi olduğu şerhini taşıyan bir tebligatta tebliğ memuru, Tebligat Kanunu’nun 21/2. maddesi uyarınca muhatap adreste hiç oturmamış veya o adresten sürekli olarak ayrılmış dahi olsa tebliğ memuru tebliğ olunacak evrakı o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azasından birine veyahut zabıta amir veya memurlarına imza karşılığında teslim ederek teslim eden adresini ihtiva eden ihbarnameyi gösterilen adresin kapısına yapıştırarak tebliğ işlemini tamamlayacaktır.

Tebligat Kanunu’nun 21/2-son cümle ve Tebligat Kanunu’nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 32. maddesi uyarınca adresin kapısına ihbarnamenin yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır.

SONUÇ

6099 sayılı Kanun’un 3. ve 4. maddeleri ile Tebligat Kanunu’nun 10. ve 21. maddelerinde yapılan değişiklik ve ekler ile gerçek kişilerin merkezi nüfus idaresi sistemine kayıt edilmiş bulunan yerleşim yeri adreslerine tebligat yapılmasının önü açılmıştır.

2021/13208K. sayılı ilamı,
13/ Yargıtay 12. HD, 22.11.2021, 2021/10881E.,
2021/10441K. sayılı ilamı,
14/ Yargıtay 12. HD, 23.05.2019, 2019/6004E.,
2019/8960K. sayılı ilamı,

Kanunun genel gerekçesinden, hiç kimsenin, adres değişikliğini bildirmemek suretiyle ihmali veya adresini belirsiz hâle getirecek kötü niyetli davranışlarıyla hak elde etmemesi gerektiği, hukuk düzeninin kişinin açık ihmal veya kötü niyetini korumayacağı, bir vatandaşın adresini doğru şekilde bildirmesi ve kendisine ulaşılabilmemesinin önemli olması nedenleriyle anılan değişiklik ve eklerin yapıldığı anlaşılmaktadır.

Muhatapların adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adreslerine tebligat yapılabilmesi için öncelikle, bilinen en son adresine tebligat çıkartılması gereklidir. Bilinen en son adresin tebligata elverişli olmaması veya tebligatın yapılamaması halinde adres kayıt sisteminde bulunan yerleşim yeri adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilecektir. Muhatabın bilinen en son adresinde tebligat yapılmadığında adres kayıt sisteminde bulunan adresin tebligat yapılamayan adres ile aynı veya farklı adres olup olmadığına bakılmaksızın çıkartılan ikinci tebligat üzerine adresin, adres kayıt sisteminden alındığı hususu şerh edilecektir. Muhatabın bilinen en son adresinin aynı zamanda adres kayıt sistemindeki yerleşim yeri adresi olduğu anlaşılarak çıkartılan ilk tebligat üzerine adresin adres kayıt sisteminden alındığı hususunun şerh edilmesi ve Tebligat Kanunu’nun 21/2. maddesine göre tebliğ edilmesi tebliğ işlemini usulsüz kılacaktır.

Muhatabın bilinen en son adresinin tebliğe elverişli olmaması veya tebligat yapılamaması nedeniyle çıkartılan ikinci tebligat üzerine adresin, adres kayıt sisteminden alındığı hususu şerh edildiğinde, muhatap gösterilen adresten ayrılmış veya o adreste hiç oturmamış dahi olsa tebliğ memuru, evrakı o yerin muhtar veya ihtiyar heyeti azalarından birine bırakmak ve yönetmeliğe ek 2 no’lu örneğe uygun olarak düzenleyeceği ihbarnameyi adresin kapısına yapıştırmak suretiyle tebliğ işlemini tamamlayacaktır; bu durumda ihbarnamenin adresin kapısına yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi olacaktır.

YASİN SEMİZ

Muratlı Cumhuriyet Savcısı

DUVAKSIZ GELİNCİĞE

Anne'ye

Meryem'in iffetinden pay alan bakışların
Bırakınca güllerin rengini tan yerine
İçimi Karani'ye boyadı nakışların
Anne! Doğur güneşi ruhumun mahşerine
Düşkondunda gizlenen mahrem yakarışların
Ulaşınca merhamet burcunda en derine
Bize bahar olursun, sana düşer kışların
Çünkü Meryem Ana'dan pay aldı bakışların

Ömrüme kanat geren bir dua dudağında
Ve gözlerinin izi kalmış şu pencerede
Gelinciklerin kalbi atarken duvağında
Gülüşün muammadır, görünür mehparede
Masumiyet yusufi bir düştü kundağında
Bilmem nerede saklı, o his şimdi nerede?
Sen ki şeb-i yeldasin ömrünün her çağında
Ruhuma kanat geren bir dua dudağında..

Ellerin gökyüzüne seslenir hece hece
Son menzil ayakların, cennet haritasında
Bizi bir ekmek gibi pişirdin gündüz gece
Sofradan aç kalkıp da doydun hayal tasında
Dimağımda yeşerir esrarengiz bilmece
Korkmayayım diye mi doğdum gün ortasında?
Sadesin, bizim için yaşadın sen sade/ce
Ellerin gökyüzüyle konuştu hece hece

Ömür bir Safa-Merve, sen koştun Hacer gibi
Selamladı aynayı saçındaki akların
Yüzün vahiy kokusu taşıyan haber gibi
Gurbetin gözyaşını siliyor parmakların
Ben çölde kaybolunca yorgun bir rehber gibi
Denizime şahdamar olmuştu ırmakların
Anne bir yağmur ol gel saçımdan öper gibi
Ömür bir Safa-Merve, zezem bul Hacer gibi...

TÜRK HUKUK DÜNYASI RADİKAL DEĞİŞİMLERE HAZIR MI?

DOÇ. DR. AKIN ÜNAL

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk ABD/Öğretim Üyesi

Son yıllarda hayatın hemen hemen her alanında yaşanan teknolojik ve sosyal gelişmeler hukuk sektöründe de radikal boyutta değişim ve dönüşüme sebep olmaktadır. Hukuki kurumların ve hukukçuların bir dönüm noktasında oldukları ve önümüzdeki kısa bir sürede, geçmişteki yüzyıldakinden daha fazla radikal değişiklik yaşanacağı görünmektedir. Ancak hukuk dünyası aktörlerinin (hukuki kurumların ve hukukçuların) bu değişim ve dönüşümü ne kadar takip ettiği ve buna ne kadar hazır olduğu tartışmaya açıktır.

Görünen o ki; hukuk hizmetleri gittikçe farklılaşan yöntemler ile sunulacak, yeni hizmet sunucuları veya sağlayıcıları ortaya çıkacak ve hukuk sektöründeki çalışma yöntem ve anlayışlar değişecektir. Bu değişim ve dönüşüm geleneksel yöntemler ile faaliyet gösteren hukuk aktörlerinin zorlanmasına sebep

olacakken, genç, diğer bir ifade ile yenilikçi, girişimci ve yaratıcı aktörler için ise bir fırsat olacaktır.

Bahse konu değişim ve dönüşüm kendini sadece teknik değil, sosyolojik alanda da göstermektedir. Örneğin teknolojik gelişmelerin getirdiği bir yenilik olarak "e-Duruşma" gibi radikal bir süreç başlamışken, sosyolojik olarak da hukuk fakültelerinin sayıca fazlalığı sebebiyle mezun bolluğu ve kalite düşüklüğü yaşanmakta ve buna bağlı olarak da ilki 2024'te uygulanacak olan ve avukatlık mesleğini de kapsam alanına alan "Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı" ile yeni bir sürece girilmektedir.

Değişim ve dönüşümleri, hem teknolojik hem de sosyolojik açıdan ele almakta fayda vardır.

TEKNOLOJİK SÜREÇ

2000'li yılların başından itibaren neredeyse her gün yeni bir teknoloji ile tanışıyoruz desek mübalağa olmayacaktır. Hükümlerin mahkeme salonlarında yankılanan çat çat sesleri eşliğinde daktilo ile kurulduğu, dilekçelerin han odası bürolarda yine aynı sesler eşliğinde yazıldığı, adliye girişlerinde arzuhalcilerin sıra sıra dizildiği günler henüz hafızalardan silinmedi...

hizmeti görmeye başlamıştır. “e-Duruşma” ile mesleğe yeni başlayan avukatlar ile dalgın avukatların duruşma esnasında durduğu yerin hâkimin sağı mıydı solu muydu stresi de son bulacaktır. “e-Duruşma” sırasında yaşanan veya yaşanacak olan iş kazaları da bu tarihi gelişmeyi gölgelemeyecektir.

Sanırım “e-Duruşma” ya bile daha ısınmadan “çevrimiçi uyuşmazlık çözüm yöntemleri” (online dispute resolutions/ODR) olarak adlandırılan yeni süreç yargı dünyasını sınımsız saracak görünüyor. Bu süreç ile geleneksel mahkeme merkezli adalet sistemi anlayışının kapanacağını söylemek hiç de zor görünmemektedir. Bu yeni sürecin ismi, ilk olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerini (arabuluculuk, tahkim, müzakere vb.) akla getirirse de, girilen süreç bundan ibaret değildir. Zira çevrimiçi uyuşmazlık çözüm yöntemleri ile kast edilen ve yaşanan süreç; alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri ve geleneksel yargılama sisteminin bir bütün olarak elektronik ortama taşınmasıdır.

Diğer yandan teknolojik gelişmelerin güncel versiyonu olan yapay zekâ ile de hukuk sektörü yeni hizmet araçlarıyla tanışacak gibi görünmektedir. Zira başta Amerika olmak üzere artık birçok ülkede kullanılmaya başlayan dosya inceleme ve araştırma programları ile kısa zamanda çok fazla dosya incelenebilecek, benzer davalar bulunacak, hızlı biçimde konu ve kişi/şirket hakkında ön araştırma yapılacak, ilgili mevzuat tespit edilecek, bununla beraber mesleğe yeni başlayan genç avukatlara ve yardımcı personele olan ihtiyaç ise azalacaktır.

Yine yapay zekânın hâlihazırda kullanıldığı dünya örneklerinden dava tahmininde, davaya etki edebilecek bütün faktörleri, hâkimin/savcının daha önceki davalardaki davranışları, sanık ve davacı/davalı profili gibi hususları göz önünde bulundurarak, davanın olası seyri ile ilgili tahminleri bulunduğu, hatta dava sonucunun olumlu yönde değişmesi adına neler yapılabileceği hakkında analizlerin yapıldığı bir sürece girilmiştir.

Bütün bunlara ek olarak yapay zekânın doküman hazırlama işlemi de kullanıldığını belirtmeliyiz. Bu platform daha önceki belgeleri tarayıp ortak noktaları bularak, gerekli belgelerin belirlenmesi ve formların doldurulması işlevini de görmektedir.

Yapay zekanın hukuk sektöründe bu denli yer almaya başlaması ile zihinleri kemiren soruları sormanın da vakti geldi sanırım. Avukatların belki de hâkimlerin/savcılarının yaptıkları işleri yapmaya başlayan yapay

zeka acaba gelecekte onların da yerini alacak mıdır? Ya da onların daha stratejik işlere yönelmesi ve daha detaylı çalışmalara yönelmesine mi fırsat sağlayacaktır? Bu sorunun cevabını sizlere bırakırken sürece ayak uyduramayan sektör aktörlerinin devre dışı kalacağı bir dünyanın bizi beklediğini de ifade etmek isterim.

SOSYOLOJİK SÜREÇ

Bir yandan teknolojik gelişim ve dönüşüm süreci yaşanırken diğer yandan sosyal boyutu olan gelişim ve dönüşümler de yoğun biçimde yaşanmaktadır.

2012 yılı itibari ile hukuk sektörünün bir parçası olan “arabuluculuk uygulaması”, 2017 yılı itibari ile de “uzlaştırmacılık uygulaması” alternatif çözüm yolları olarak hayata geçmiştir. Arabuluculuk süreci belli alanlar bakımından dava şartı şeklinde uygulanmakta olup halihazırda da yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla sektördeki hâkim/savcı, noter, avukat aktörlerinin yanına artık “arabulucu”, “uzlaştırmacı” aktörünü de eklemenin vakti gelmiştir. Zira gün geçtikçe arabulucu ve uzlaştırmacı uygulamasının sektörde etkinlik kazanacağı görünmektedir. Her ne kadar arabulucu olmak sadece -şimdilik- hukukçulara hasredilmiş olsa da uzlaştırmacı olmak için hukukçu olmak şartı dahi bulunmamaktadır.

Her geçen gün avukatlık boyutunda kurumsallaşan/büyüyen hukuk bürolarının sayısı artmaktadır. Haliyle patron avukat, çalışan avukat hiyerarşik düzeni kendini belirgin biçimde hissettirecektir.

Diğer yandan her yıl artan biçimde sektöre hukukçu girişi olmaktadır. Açılan yeni hukuk fakülteleri, var olan hukuk fakültelerinin artan kontenjanları kontrolsüz girişi beslemeye de devam edecektir. Zira devlet ve vakıf üniversiteleri (Kıbrıs üniversiteleri dahil) ile birlikte 80'nin üzerinde hukuk fakültesi bulunmakta olup ortalama 20.000 civarında her yıl yeni mezun hukuk sektörüne adım atmaktadır. Hâkim/savcılık sınavlarına başvuru sayıları da (25.000) mezun sayısını göstermeye yetecektir. Güzel yurdumuzun her köşesinden her gün bir hukuk fakültesinin doğuşunun haberleri de gelmektedir.

Bir yandan öğrenci/mezun sayısı artarken diğer yandan 2019 yılı itibari ile getirilen kanuni düzenleme neticesinde; 2020-2021

akademik yılında başlayıp 2024 bahar dönemi ve sonrasında mezun olacak öğrencileri bekleyen yeni bir mesleğe giriş modeli hayata geçmiştir. Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı ve İdari Yargı Ön Sınavı şeklinde iki sınav düzenlenmesi yapılmıştır. Hâkim adaylığı sınavına girmek ve avukatlık veya noterlik stajına başlamak için Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı veya İdari Yargı Ön Sınavında başarılı olma şartı getirilmiştir. Bu durumda mesleğe giriş sınavında başarılı olamayanları bekleyen acı gerçekler nelerdir?

Yargının işleyişindeki sıkıntılara çözüm olarak görülen ve daha iyi yetişmiş hâkim/savcılarının olması için “hâkim ve savcı yardımcısı” formülünün de hayata geçirilmeye çalışıldığını unutmamak gerekir. Nitekim 3 Haziran 2022 itibari ile “hâkim/savcı yardımcılığı” için kanun teklifi TBMM Başkanlığı'na sunulmuş olup teklifinin kabul edilmesi ve Kanun'un yürürlüğe girmesi halinde, 1 Ocak 2023'ten itibaren, hâkim ve savcılık öncesi 3 yıl süreli hâkim ve savcı yardımcılığı süreci başlamış olacak ([https://basin.adalet.gov.tr/hâkim-ve-savci-yardimciligi-sistemi-getiriliyor](https://basin.adalet.gov.tr/hakim-ve-savci-yardimciligi-sistemi-getiriliyor)). Diğer yandan henüz kanuni bir adım atılmamış olsa da; Yargı Reformu Stratejisinde belirtilen, “noter yardımcılığı” gibi hukuk sektöründe yeni aktörlerin de yer alması beklenmektedir. Acaba yakın gelecekte avukat stajyerlerinden ayrı olarak bir de “avukat yardımcılığı” konuşulacak mıdır?

EĞİTİM SİSTEMİ GÜNCELE CEVAP VERİYOR MU?

Hızlıca atfen söylenen “Çocuklarınızı kendi zamanınıza göre değil, onların yaşayacağı çağa göre yetiştirin” sözü eğitim sisteminin güncelliğine ilişkin bizlere yol gösterici olmalıdır.

Teknolojik ve sosyolojik süreçler yaşanırken eğitim süreci, sektörün gelişim ve dönüşümüne ne kadar hazırlıklıdır? Gerçekten de adalet meslek yükseköğretim kurumlarının yetiştirdiği ara elamanlar teknolojik gelişmeleri kullanma becerisine ne kadar hazırdır? Hukuk fakülteleri bilişim, teknoloji, yapay zekâ vb. alanların hukuk bilgisine ve becerisine sahip yetkin hukukçu yetiştirmek için bir gayret içinde midir?

2021 yılı içinde açıklanan İnsan Hakları Eylem Planı'nın alt başlıklarından birisi de hukuk öğretiminin gözden geçirilmesidir. Bu kapsamda hukuk fakültelerinde öğrenim süresinin beş yıla çıkarılması öngörülmektedir. Acaba eğitimin 5 yıla çıkarılması sürecinde eğitim-öğretim anlayışı da yukarıda bahse konu süreçleri dikkate alarak kökten değiştirilebilecek midir? Yeni sürecin gerçekleri çerçevesinde müfredatın yanı sıra hukukçu kimliğinin oluşmasına hizmet eden ve mesleğin icrasında her daim ihtiyaç duyulan sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi derslerin zorunlu müfredata girmesi mümkün olacak mıdır?

Acaba eğitim/öğretim görevini üstlenmiş akademisyenler yeni süreçlere ne kadar hazırdır? Diğer yandan birçok ders anlatım videolarının youtube vb. platformlara yüklendiği ve bahse konu platformların artık birer sınıf vazifesi gördüğü bu süreçte fakültedeki ders sunumları bu platformların gerisinde kalmamayı başarabilecek midir?

Netice olarak; hukukçuların çalışma yöntemlerinde kalıcı ve derin değişimler getirecek bu radikal değişim ve dönüşümleri görmezden gelmek veya rasyonel olmayan biçimde reddetmek, iddia sahibi olması gereken hukukçuların iddialarını daha baştan kaybetmeleri anlamına gelir.

PROLOTERAPİ NEDİR?

DOÇ. DR. İLKER SOLMAZ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi GETAT Uygulama Merkezi Başkanı

Proloterapi, şifanın kaynağının bizde saklı olduğunu gösteren, kendi vücudumuza olan farkındalığımızı artıran, bilim insanlarının tedavi arayışlarına ışık tutacak unutulmuş bir tedavi yöntemidir.

Proloterapi; zayıflamış eski işlevliğini kaybetmiş eklemleri, kıkırdakları, bağ dokuyu ve tendonları güçlendirmek tekrar eski haline getirmek için kullanılan bir enjeksiyon şekli olup, hücrelerin ve dokuların büyüme ve iyileşmesine neden olduğu gösterilmiştir. Tedavinin esası dokunun kasıtlı olarak tahriş edilmesidir. Bu tahriş ile vücutta oluşan yanıt sonucunda zayıf ya da işlevliğini yitirmiş bölgede kan akımı artar, bu bölgeye (kıkırdak - ligament - tendon gibi yapıları) tamir eden hücreler gelir böylece doku iyileşmesi başlar. Hasarlı dokunun yerini tamir edilmiş taze doku alır. Proloterapi, vücudun kendi kendisini tamir etmesini uyararak ağrılı, zayıf ve işlevini kaybetmiş bölgenin tekrar eski haline dönmesini sağlayan basit ve doğal bir tekniktir.

Proloterapi sanatının bir kısmı enjekte edilen solüsyon olmakla birlikte, birçok proloterapist solüsyon olarak hipertonic dekstrozu kullanır. Dekstroz mısırdan elde edilen bir tür şekerdir. Klasik proloterapide yüksek dozda (%15-%20-%25 vb.) dekstroz kullanılır.

masına rağmen, 'Modifiye Proloterapi' adını verdiğim yöntemde sadece düşük doz (%5) dekstroz ile aynı tedavi hasta için daha konforlu bir şekilde yapılabilmektedir. Klasik proloterapide enjeksiyon sonrası hastadaki reaksiyon daha şiddetli ve ağrılı olurken; 'Modifiye Proloterapi'de hastada gelişen yanıt daha az ağrılı ancak oldukça etkilidir. 'Modifiye Proloterapi'de ayrıca sadece muayenede hasarlı bulunan noktalara az miktarda %5 dekstroz enjekte edilmektedir. Az nokta enjeksiyonu olması nedeni ile tedavi seansı hasta için de hekim için de daha konforlu olmaktadır. Seans sonrası gelişen reaksiyon da inflamasyon gelişmeden proliferasyon basamağına geçtiği için hasta için daha az ağrılı olmaktadır ve günlük aktivitelerine çok daha kolay geçmektedirler. Hastalar enjeksiyon sonrası (kendilerini çok zorlamamak şartıyla) normal yaşamlarına devam etmektedirler. Dekstroz dışında kullanılabilen solüsyonlar ise ozon, PRP (Platelet Rich Plazma), stem-cell (kök hücre), lipo-cell (yağ hücresi) vb. Sizin için en doğru proloterapi solüsyonuna hekiminiz muayenesinden sonra karar verecektir.

HANGİ HASTALIKLARDA UYGULANABİLİR?

Proloterapi ile fayda gören ve yüz güldürücü sonuçlar aldığımız hastalıklar şunlardır:

- Artritler (el-diz-kalça vs...)
- Bel ağrıları
- Karpal tünel sendromu (el bileği sinir sıkışması)

- Baş ağrıları (migren, gerilim tip baş ağrıları vs...)
- Dejeneratif artrit ve dejeneratif disk hastalıkları
- Bel fıtığı
- Fibromyalji (yumuşak doku romatizması)
- Kalça diz kireçlenmesi ve yaralanmaları
- Osteoporozla bağlı kemik kırıkları ve bunla ilişkili ağrılar
- Omuz ekleminde ve diz eklemi içindeki yırtıklar, menisküs ve ön-arka çapraz bağların yırtıkları
- Boyun travması sonrası baş - boynundaki ağrılar
- Sakroilyak eklem ile ilgili ağrılar, siyatalji
- Skolyoz ve spondilolistezis (bel kayması, omurga eğriliği)
- Tenisçi dirseği, çiğneme kasları ve çene eklemi ile ilgili ağrılar
- Bel fıtığı ameliyatı sonrası geçmeyen ağrılar

NEDEN PROLOTERAPİ?

Proloterapi cerrahi olarak yapılmayan kronik ağrı için kalıcı bir tedavi yöntemidir. Çoğu yöntemin aksine ağrı kesici değil tedavi edici bir yöntemdir. Proloterapi yeniden inşa etmek anlamına gelen Latince kelime "proli"den türetilmiştir. Bu tedavide zayıf alanlardaki dokular hücreden başlayarak yeniden tamir olur ve eski yeniliğine ve sağlamlığına kavuşur.

Akut bir yaralanma sonrası bağlar ve tendonlar hasar görür. Ligamentlerin ve tendonların ortak görevi eklemleri sabitlemek, bir arada tutmak ve hareket kabiliyetini belirli alanlarda sınırlamaktır. Diskler ve kıkırdakların görevi ise hareket esnasında şoku emmek ve kemiklerin birbirine sürtünmelerini önlemektir. Sonuçta ligamentleri ve tendonları hasar gören bir kişinin bir süre sonra diskleri ve kıkırdakları aşınır, ardından ilgili eklemden ağrıyı oluşturmamak amacıyla hareketsizlik başlar. Sonuçta topallayarak yürümeye çalışsan ya da baston kullanan kireçlenmiş dizlere veya bele sahip insanlar ortaya çıkar. Ağrılar nedeniyle yürüyemez hale gelen bu insanlara hayat çekilmez olur. Ameliyat pahalı olduğu gibi riskleri de beraberinde getirir ve tek çözüm değildir.

Proloterapide hızla üretilen kollajen ve kıkırdaktır. Kollajen yeni bağ doku elemanlarını oluşturmak için vücutta doğal olarak oluşan bir proteindir. Bu doku tendon, ligament, kas, fasya, kıkırdak ve eklem kapsülü doku-

larını içerir. Enjeksiyon yapılan bölgeye göre tamirat başlar.

Proloterapinin yan etkileri diğer enjeksiyon yöntemlerinden pek farklı değildir. Oldukça basit ve güvenilir bir tedavi yöntemi olan proloterapinin bilinen tek ciddi yan etkisi ameliyata gerek kalmadan kronik ağrıları ve nedenlerini tedavi etmektir.

Proloterapide kas-iskelet sistemi ağrılarında başarı oranı %90-95'dir. Klasik ağrı tedavilerinde kullanılan birçok bağımlılık potansiyeli yüksek ve vücut için oldukça riskli ilaçlar mevcuttur (anti-inflamatuar ilaçlar, antidepresanlar, anti-epileptik ilaçlar, kas gevşeticiler, codeine gibi morfin türü ilaçlar). Bu tedavi yönteminde ise sorunlu bölgeye tedavi uygulandıktan sonra vücut kendi kendine ağrı oluşturan hasarlı bölgeyi kalıcı olarak tedavi eder. Proloterapi enjeksiyonundan sonra o bölgeden vücuda uyarı gönderilir yeni bir hasar oluştuğuna dair. Çünkü kronik bir hadise olduğunda vücut artık orayı görmezden gelmektedir. Proloterapi sonrası ise kronik durum akut hale dönüştürülmüş olur. Bu uyarının üzerine kan dolaşımı yoluyla tamirci hücreler enjeksiyon yapılan bölgeye gelir. Ve bu bölgede iyileşme başlar. Ancak bu sürecin başlarında iyileşme için tamirci hücreler çalıştığı için ilk günler ağrı artar. Zamanla orada taze ve düzgün doku oluştuğu ise ağrı azalır. Düşünsenize diz ağrılarımızı kesmek amacıyla kullandığımız non-steroidal anti-inflamatuarlar kıkırdak hasarını daha da arttırmaktadır. Kortizonun ise o düzelmek amacıyla çabalayan eklem ve kıkırdak ne kadar zarar verdiğini biliyor musunuz?

Proloterapi ise vücuda yabancı olmayan ve zarar vermeyen solüsyon enjeksiyonlarıyla vücudun kendi iyileştirme mekanizmasını harekete geçirir. Vücudun kendi kendini tedavi etmesi hem kalıcı hem de ameliyat gibi travma içermez. Bu kadar güzel bir tedavi yöntemi varken artık ağrı çekmeyi bırakıp tedavi olmayı düşünün derim!

ULUSLARARASI ÇOCUK KAÇIRMANIN HUKUKİ VEÇHELERİNE DAİR LAHEY SÖZLEŞMESİ VE AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI BAKIMINDAN ÖNEMİ

KÜBRA KAYA

Anayasa Mahkemesi Raportörü

A. SÖZLEŞMENİN AMACI VE KAPSAMI

Küreselleşen dünyanın yabancı unsurlu evlilikleri ve ülkeler arası seyahatleri artırması yeni uyumsuzluk türlerini de beraberinde getirmiştir. Nitekim bunlardan birisi de “uluslararası çocuk kaçırma” meselesidir. Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi (Bundan sonra Sözleşme olarak anılacaktır.), çocuğun hukuka aykırı olarak mutad meskeninden götürülmesi veyahut mutad meskeni dışında alıkonulması halinde çocuğun geri dönmeye yarayan bir koruma mekanizması öngörmektedir. Sözleşme hükümlerinin işlerlik kazanabilmesi için çocuğun hem götürüldüğü veya alıkonulduğu ülkenin hem de mutad meskeninin bulunduğu ülkenin Sözleşme’ye taraf olması gerekmektedir. Sözleşme’nin çocuk kavramı on altı yaş ile sınırlı olup “götürme veya alıkoyma” eylemlerinin ise mutlaka aile üyeleri tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda Sözleşme’nin aile içi bir uyumsuzluk çözüm yöntemi içerdiğini, üçüncü kişilerin eylemlerinin kapsam dışında kaldığını söylemek doğru olur.

B. SÖZLEŞMENİN UYGULANMASI

Sözleşme’nin 6. maddesi taraf devletlere “merkezi makam” belirleme yükümlülüğü getirmiştir. Bu madde kapsamında merkezi makamlar Sözleşme’nin uygulanmasında kilit rol oynamaktadır. Türkiye açısından yetkili merkezi makam Adalet Bakanlığı Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü’dür. Merkezi makama çocuk teslimine ilişkin yapılan talepler ilgili Cumhuriyet başsavcılığına iletilmekte ve aile mahkemesinde iade davası açılarak Sözleşme prosedürü işletilmektedir.

C. AİLE MAHKEMESİNDE GÖRÜLECEK İADE DAVASINDA AİLE HAYATINA SAYGI HAKKI BAKIMINDAN ÖNEM TAŞIYAN HUSUSLAR

Taraflar Sözleşme’nin uygulanması ile ilgili şikayetlerini Anayasa Mahkemesi’nde (Bundan sonra Mahkeme olarak anılacak-

de düzenlemesine göre çocuğu koruma yetkisi kendisine bırakılmış olan kişi bu yetkisini etkili şekilde yerine getirmiyor ise ya da çocuğun götürülmesine veya alıkonulmasına kendisi rıza göstermiş ise veyahut geri dönmesi halinde çocuğun fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz kalacağı yönünde bir risk var ise ya da çocuk idrak çağında olup da dönmek istemediğini kendisi beyan etmiş ise iade reddedilebilir. Dolayısıyla bir iade davası söz konusu olduğunda hâkimin takdir yetkisi 12. ve 13. madde şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği noktasındadır. Bu noktada hâkim yaptığı değerlendirmeye sonucu iade talebinin kabulüne ya da reddine karar verebilir. Ancak mutlaka söz konusu madde içeriklerini karar gerekçesinde tartışmış, bu hususta bir değerlendirme yapmış olması beklenmektedir. Nitekim ABD vatandaşı başvuru konusunun reddedilmesine ilişkin bireysel başvuru kararında Mahkeme, Sözleşme'nin 12. maddesinde yer alan iade şartlarının ne suretle gerçekleşmediği hususunda hiçbir değerlendirme yapılmamış olması sebebiyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (2013/5126, 2.7.2015). Yine başvuru konusunun Türk vatandaşı eşinin Yunanistan vatandaşı olduğu bir davada yerel mahkeme iade davasının reddine karar verirken istinaf kanun yolu incelemesi sonucu bölge adliye mahkemesince karar kaldırılarak davanın kabulüne karar verilmiş, Yargıtayca onama kararı verilmiştir. Bireysel başvuru kararında ise Sözleşme'nin 13. maddesinde yer alan özellikle "çocuğun geri dönmesi halinde fiziki veya psikolojik bir tehlikeye maruz kalacağı riski" başta olmak üzere istisna hükümlerinin gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılmamış olması sebebiyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (2018/35068, 9.6.2020).

3. Sosyal İnceleme Raporunun Alınmış ve İdrak Çağındaki Çocuğun Dinlenmiş Olması

Sözleşme kapsamında iade davasına ilişkin en önemli hususlardan biri de bunun bir velayet davası olmadığıdır. Dolayısıyla iade davasında hâkim velayet davasına nazaran sınırlı bir inceleme yapacak Sözleşme hükümleri kapsamında iade şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit edecektir. Ancak neticede çocuğu ilgilendiren bir dava olması sebebiyle Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesinde öngörülen çocuğun üstün yararı ilkesi burada da işlerlik kazanmaktadır. Bu kapsamda iade davasında bilirkişiden sosyal

inceleme raporu alınması ve çocuğun idrak çağında olması halinde görüşlerinin sorulması gerekmektedir. Nitekim görüşünün dikkate alınmasının uygun olacağı bir yaşa ve olgunluğa erişmiş çocuğun dinlenmesi gereği Sözleşme'nin 13. maddesinde ayrıca ve açıkça düzenlenmiş olmakla beraber bu hüküm olmasaydı dahi çocuğun üstün yararı ilkesi gereğince kendisini ilgilendiren konularda görüşlerinin sorulması gerekecekti. Bireysel başvuru konusu bir olayda başvuru ailesiyle birlikte İsviçre'de yaşamaktayken eşinin çocuğu alarak Türkiye'ye gittiğini ileri sürmüş, çocuğun mutlak meskeni olan İsviçre'ye dönmelerini talep etmiştir. Yargılama sırasında alınan sosyal inceleme raporuna göre Sözleşme'nin 13. maddesinde öngörülen çocuğun iadesi halinde psikolojik olarak tehlikeye maruz kalacağına ilişkin istisnanın oluştuğuna kanaat getirilmiş ve davanın reddine karar verilmiştir. Mahkeme burada, sosyal inceleme raporunun alındığı, bu kapsamda çocuğun iadesi halinde maruz kalacağı psikolojik zarar tehlikesinin 13. madde kapsamında değerlendirildiği gerekçesiyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir (2014/13936, 8.3.218).

SONUÇ

Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi 1980 tarihli olsa da yenedünya düzeni uygulanırlığını ve önemini her geçen gün artırmaktadır. Sözleşme'nin temel amacı çocuğun güvenli şekilde ve ivedilikle mutlak meskenine dönmelerini sağlanmasıdır. Bu noktada devletlerin merkezi makamları arasında dostane çözüm yöntemleri ve işbirliğinin artırılabilmesi söz konusu amacın gerçekleşebilmesi için en önemli basamaklardan biri olarak görünmektedir. İade davasının açılması halinde ise yargılamanın ivedilikle sonuçlandırılması, Sözleşme'nin iade ve istisna şartlarının oluşup oluşmadığının açıkça değerlendirilmesi, sosyal inceleme raporu alınması ve idrak çağındaki çocuktan görüşlerinin sorulması önem kazanmaktadır. Kanaatimizce anılan hususlar gerek Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi kapsamında çocuğun üstün yararı ilkesinin hayata geçirilmesi gerekse de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde öngörülen aile hayatına saygı hakkına ilişkin ihlallerin önüne geçilmesi bakımından fayda sağlayacaktır.

Tamamlayıcı Sağlık Sigortasında %25 indirim

UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARETİ SUÇLARINDA FAİLİN AMACININ ÖNEMİ VE BELİRLENMESİ

İBRAHİM AKIN

Yargıtay Tetkik Hâkimi

GİRİŞ

Uyuşturu maddelerin kötüye kullanımı, fiziksel ve ruhsal olumsuz etkilerin yanı sıra sosyal, ekonomik bir takım toplumsal sorunlara da yol açmaktadır. Bu olumsuzlukların önüne geçmek için dünya genelinde maddelerin üretimini, imalini, satışını, el değiştirmesini ve kullanımını engellemek amacıyla bir takım tedbirler alındığı görülmektedir. Bu tedbirlerin bir kısmı bu faaliyetleri sınırlayıcı, suç ve ceza siyasetine ilişkin olan adli tedbirlerdir. Ülkemiz de bu olumsuz etkileri engellemek amacıyla maddelerin kullanılması da dahil olmak üzere bir takım fiilleri suç olarak kabul etmiştir. Özellikle 6545 sayılı Kanun'la yapılan değişikliklerle birlikte, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu ile kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurma suçlarının müeyyideleri arasında oluşan ciddi farklılıklar ve suçların tabii olduğu infaz rejimleri gözetildiğinde, belli yönlerden birbirlerine çok benzeyen bu iki suçun birbirlerinden ayırt edilebilmesi için, failin fiili hangi amaçla gerçekleştirdiğinin belirlenmesi uygulamada önem arz etmektedir.

I. UYUŞTURUCU VEYA UYARICI MADDE İMAL VE TİCARETİ SUÇU

Suç; 5237 sayılı Türk Ceza Kanu'nun "Topluma Karşı Suçlar" bölümünün üçüncü kısmındaki "Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar" başlığı altında, 188. maddede düzenlenmiş olup, korunan hukuki yarar, tüm toplumun, suçun sınırları aşan etkilerinin bulunması sebebiyle de tüm insanlığın sağlığının korunmasıdır. Buna paralel olacak şekilde suçun mağduru, bu uyuşturucu ve uyarıcı maddeleri kullananlar değil, tüm toplum ve insanlıktır.¹ Suçun faili ise gerçek kişi olmak kaydıyla herkes olabilir.

Suçun konusu uyuşturucu ve uyarıcı maddelerdir. Uyuşturucu kelimesinin Türkçe sözlük anlamı uyuşturma özelliği olan, uyuşturan maddedir.² Ancak gerek bazı maddelerin yalnızca uyku hali oluşturmakla kalmayıp

^{1/} Birsen Elmas, *Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Suçları*, Ankara 2015 s. 10, s.14

^{2/} Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> (erişim tarihi: 31.03.2022 saat 07.33)

keyif, tutku ve uyanıklık verici özelliklerinin bulunması, gerekse de bir kısmı sentetik olan bu maddeleri doğal olanlardan ayırabilmek için, “uyarıcı” madde kavramı da uyuşturucu ile birlikte kullanılmaktadır.³ Kanun koyucu da 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda da “uyuşturucu veya uyarıcı madde” kavramını kullanmıştır.⁴ Türk Ceza Kanunu’nda bu maddelerin tanımı yapılmamış ve nelerden ibaret oldukları belirtilmemiştir. Diğer mevzuatımız incelendiğinde; 2313 sayılı Kanun’un 1, 2 ve 3. maddeleri ile 3298 sayılı Kanun’un 1. ve 4. maddelerinde bir takım uyuşturucu maddeler isimleri ile sayılmış ve bunlara ilişkin sınırlama ve yasaklar getirilmiştir. Bununla birlikte ülkemizin de katıldığı Uyuşturucu Maddelere Dair 1961 Tek Sözleşmesi’nin I ve II numaralı cetvellerinde isimleri sayılan maddelerin uyuşturucu maddeler oldukları kabul edilmiştir.⁵ Bunların dışında, 2313 sayılı Ka-

^{3/} Handan Yokuş Sevük, *Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasına İlişkin Suçlar*, Ankara 2007, s.20-21

^{4/} Çalışmanın devamında uyarıcı maddeleri de kapsayacak şekilde uyuşturucu madde kavramı kullanılacaktır.

^{5/} Sözleşmeye dair ayrıntılı bilgi için, Şener Güngör- Ali Kinacı, *Uyuşturucu ve Psicotrop Maddelerle İlgili Suçlar*, Ankara 2001, s. 80-81

nun’un 19. maddesi ve 3298 sayılı Kanun’un 1. maddesi ile farklı maddelerin de uyuşturucu madde olarak belirlenmesi konusunda yürütme organına yetki verilmiştir. Uygulayıcıların somut olayda ele geçirilen maddenin uyuşturucu olup olmadığı konusunda maddeyi uzman kuruluşa göndererek bilimsel analizini yaptırmayı, fiziksel ve kimyasal özellikleri bakımından kanunlara, sözleşmenin cetvellerine ya da Bakanlar Kurulu veya Cumhurbaşkanlığına yayınlanmış listelere göre uyuşturucu madde olup olmadığının teknik yöntemlerle tespiti gerekmektedir.⁶

Maddenin birinci fıkrasında uyuşturucu maddelerin ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal ve ihracı, üçüncü fıkrasında ise satılması, satışa arz edilmesi, başkalarına verilmesi, sevk edilmesi, nakledilmesi, depolanması, satın alınması, kabul edilmesi ve bulundurulması suçun hareket unsurunu oluşturmaktadır. Her iki fıkra için de birden fazla hareket belirlenmiş olup suç seçimlik hareketli suçlardandır. Kanunun gösterdiği hareketlerden herhangi birinin yapılması su-

^{6/} Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2020/22207 esas -2021/8284 karar, UYAP karar arama motoru

çün oluşması için yeterlidir. Maddenin birinci fıkrasındaki hareketleri kısaca tarif etmek gerekirse; **imal**; iki veya daha çok kimyasalın tepkimeye sokulması sonucu uyuşturucu madde elde edilmesi, uyuşturucu maddenin başka bir uyuşturucu maddeye dönüştürülmesi veya uyuşturucu maddenin arıtılması şeklinde gerçekleşir.⁷ **İthal**; uyuşturucu maddelerin ülkemizin siyasi sınırlarının her hangi bir yerinden sokulması suretiyle, **ihraç** ise tam zitti bu maddelerin ülkemizden yabancı bir ülkeye çıkarılması suretiyle gerçekleşir.⁸ Maddenin üçüncü fıkrasındaki hareketleri ayrı ayrı tanımlamak gerekirse; **satmak** kişinin maliki veya zilyeti olduğu uyuşturucu maddeyi bir bedel karşılığında devretmesidir.⁹ **Satışa arz etmek**; kişinin maliki ya da zilyeti olduğu uyuşturucu maddeyi satmak için satma iradesini açığa vuran herhangi bir davranışta bulunması olup, maddeyi satmak için pazarlık yapmak, müşteri aramak, kapora almak gibi hareketler satışa arza örnek gösterilebilir.¹⁰ **Başkalarına vermek**; kişinin maliki veya zilyeti olduğu uyuşturucu maddeyi satış sayılmayacak şekilde bedelsiz olarak devretmesidir.¹¹ **Sevk etmek**; bir kimsenin maliki veya zilyeti olduğu uyuşturucu maddeyi başkaları aracılığıyla bir yerden başka bir yere göndermesidir. Posta veya kargo gibi yöntemlerle uyuşturucuyu gönderen kişi sevk fiilini gerçekleştirmiş olur.¹² **Nakletmek**; kişinin kendisine veya başkasına ait uyuşturucu maddeyi bulunduğu yerden başka bir yere götürmesidir.¹³ **Depolamak**; uyuşturucu maddenin sahibinden başka bir kişi tarafından belirli bir yerde tutulmasıdır. Hareketin gerçekleşmesi için bir bedel karşılığında yapılıp yapılmamasının bir önemi yoktur.¹⁴ **Satın almak**; kişinin uyuşturucu maddenin mülkiyetini veya zilyetliğini bir bedel karşılığında başka bir kişiden devralmasıdır.¹⁵ **Kabul etmek**; kişinin uyuşturucu maddenin zilyetliğini bedel veya karşılık vermeden devralmasıdır. **Bulundurmak**; kişinin kendisine ait olsun ya da olmasın uyuşturucu maddeyi fiili ve/veya hukuki egemenliği altında bulundurmasıdır¹⁶. Sayılan seçimlik hareketlerin ruhsatsız veya var olan ruhsatın kapsamına aykırı bir şekilde gerçekleştirilmesi halinde suç oluşacak, ilgili mevzuat kapsamında belirlenen usule göre ruhsat alınması ve ruhsatın kapsamına uy-

gun davranılması halinde bu durum hukuka uygunluk sebebi sayılacağından suç oluşturmayacaktır.¹⁷

Suç, kasten işlenebilen suçlardan olup, taksirle işlenemez. Failin suçun yasal unsurlarını bilerek ve isteyerek işlemesinin yeterli görüldüğü hallerde genel kastın,¹⁸ kastın bilme ve isteme unsuru ile birlikte faildeki saike önem atfedildiği durumlarda ise özel kastın varlığı kabul edilir.¹⁹ Özel kastın varlığı bazen fiilin suç olup olmadığını belirleyebilirken bazen de maddi yapısı aynı olan suçları birbirinden ayırmada işe yarar.²⁰ TCK'nın 191. maddesi ile uyuşturucu maddeleri kullanmak, kullanmak amacıyla uyuşturucu madde satın almak, kabul etmek ve bulundurmak suç olarak kabul edilmiştir. Dikkat edildiğinde, hem bu suçun konusunun uyuşturucu ve uyarıcı maddeler olması, hem de suçun seçimlik hareketleri arasında satın almak, kabul etmek ve bulundurmak fiillerinin bulunması nedeniyle suçun maddi unsurları yönünden TCK'nın 188. maddesinin 3. fıkrasında sayılan suç ile benzerlik bulunduğu görülecektir. Bu sebeple hem satın almak, kabul etmek ve bulundurmak fiilleri hem de bazı diğer seçimlik hareketler yönünden Yargıtay'ın yerleşik kabul ve uygulamalarından TCK'nın 188. maddesi ile 191. maddesinde yazılı suçların birbirlerinden ayrılması yönünden failin amacının belirlenmesi önemlidir.

Kanun'un 188. maddesinin gerekçesinde maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen satın alma, kabul etme ve bulundurma hareketlerinin "kazanç amacıyla" işlendiği takdirde suçun oluşacağı, 191. maddesinin metninde ve gerekçesinde ise "kullanmak için" bu fiillerin işlenmesi halinde suçun oluşacağı açıklanmıştır. Ancak kazanç amacı veya ticari amaç dışında başkasına iftira atma, yardım etme gibi amaçlarla da uyuşturucuyu bulunduran fail açısından da uyuşturucu madde imal veya ticareti yapma suçu oluşabilecektir.²¹ Bu noktada Yargıtay istikrarlı içtihatlarında, kazanç amacını da kapsayacak biçimde "kullanmak dışında bir amaçla" fiillerin gerçekleştirilmesi halinde TCK'nın 188. maddesinde belirtilen suçların oluşacağını kabul etmektedir.²²

7/ Güngör/Kınacı, s.166

8/ Osman Yaşar, Hasan Tahsin Gökcan, Mustafa Artuç, Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, Ankara 2010, s. 5162 - 5164

9/ Elmas, , s. 50

10/ Güngör/Kınacı, s. 299

11/ Yaşar/ Gökcan/Artuç, Cilt IV s.5170

12/ Yaşar/Gökcan/Artuç, Cilt IV, s.5171, Elmas, s.63

13/ Güngör/Kınacı,s.290

14/ Elmas, s.68-69

15/ Güngör/Kınacı, s.271

16/ Güngör/Kınacı, s. 233

17/ Ayrıntılı bilgi için, Elmas, s. 90-91

18/ Yaşar/Gökcan/ Artuç, Cilt I, s. 408

19/ Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, Cilt II, 14. Bası, Der Yayınları, İstanbul, 2019, s. 480.

20/ Faruk Erem, Ümanist Doktrin Açısından " Özel Kast", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 26 (1969) s. 4, internet erişimi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42958/520043>, e.t.: 26.04.2022 saat 08.15

21/ Güngör/Kınacı, s.235

22/ Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2020/13858 esas-2021/13906 karar ,UYAP karar arama motoru

Fiilin satma, satışı arz etme veya başkalarına verme şeklinde işlendiği durumlarda, suçların oluşması için failin kanunda sayılı hareketleri isteyerek yapması ve suça konu maddenin uyuşturucu madde olduğunu bilmesi yeterli olup, suç vasfının belirlenmesi için özel bir amaç aranmamaktadır. İmal²³, ithal²⁴, ihraç²⁵, sevk etme²⁶, nakletme²⁷, depolama²⁸, satın alma, kabul etme ve bulundurma fiillerinin uyuşturucu madde imal veya ticareti suçu kapsamında değerlendirilebilmesi için ise bilme ve isteme unsurlarının yanında kullanmak dışında bir amaçla gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçu oluşacaktır.

II. FAİLİN AMACININ BELİRLENMESİ

Failin uyuşturucu maddelere ilişkin kanunda belirtilen fiilleri ne amaçla gerçekleştirdiği

23/ Güngör/Kınacı, s. 167-168

24/ Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2020/6154 esas - 2020/5124 karar, UYAP karar arama motoru

25/ Elmas, s.39

26/ Elmas, s.64

27/ Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2011/8196 esas- 2011/4559 karar, UYAP karar arama motoru

28/ Elmas, s.69

tirdiği asıl olarak iç dünyasına ilişkin bir olgu olup, amacın tespit edilebilmesi için failin dışı yansıyan davranışlarının incelenmesi gerekmektedir.²⁹ Kanun koyucu da bu konuda bir ölçü veya sınır belirlemediğinden hangi suçun oluşacağı uygulamada yargı kararları ile belirlenmektedir.³⁰ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2011/10-387 esas ve 2012/75 karar, 2015/10-1250 esas ve 2017/312 karar, 2019/20-53 esas ve 2021/14 sayılı kararı gibi kararlarında, Yargıtay 20. Ceza Dairesi ise 2017/4155 esas ve 2017/6865 karar, 2017/4166 esas ve 2017/6864 karar, 2017/3529 esas ve 2017/6396 sayılı kararlarında failin amacının ve suç vasfının belirlenmesinde yardımcı olabilecek bir takım kriterler belirlemiştir. Bu kriterleri ayrı ayrı değerlendirmek gerekirse;

a- Failin hareketleri: Failin, hakimiyetinde bulunan uyuşturucu maddeye müşteri araması, internet ve sosyal medya gibi mecralarda maddenin reklamını yapması, maddenin numunesi olan daha az bir kısmını alıcı şahıslara göstermesi, maddenin satışına yönelik pazarlık yapması, alıcı rolündeki kolluk görevlilerine satmayı teklif etmesi,³¹ maddenin satışı amacıyla pazar araması ve bu amaçla suçu işleyebileceği alanlar için keşif yapması, satış için anlaşmalar yapması, satılabilmek amacıyla yer kiralaması³² gibi hareketler failin satmak amacıyla uyuşturucu maddeyi bulundurduğuna işaret eder. Bu gibi hallerde diğer kriterlere bakılmaksızın failin kullanmak dışında bir amaçla fiili gerçekleştirdiği kabul edilir³³.

29/ Durmuş Tezcan, M. Ruhan Erdem, Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 18. Baskı, Ankara 2020, s.995

30/ Dr. Ziya Koç, Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Suçlarında Kişisel Kullanım Amacının Belirlenmesi (TCK m. 188/3-TCK m. 191) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 23, Sayı 2, Kasım 2021, s. 1169. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/66018/998169> erişim tarihi, 01/05/2022 saat 14.33

31/ Elmas, s. 444

32/ Koç, s. 1170

33/ Güngör/Kınacı, s. 362

b- Uyuşturucu maddenin bulundurulma biçimi: Suç Failinin yakalanma riskini azaltmak amacıyla uyuşturucu maddelerin hızlı bir biçimde el değiştirebilmesi için maddeleri paketler halinde bulundurdukları, sattıkları ve satışa arz ettikleri adli dosyalardan anlaşılmaktadır. Bu sebeple uyuşturucu maddelerin çok sayıda küçük paketler halinde olması, paketlerde birbirleriyle aynı veya yakın ağırlıklarda uyuşturucu maddeler bulunması failin kullanmak dışında bir amaçla bir hareket ettiğini gösterebilir. Bazı durumlarda uyuşturucu maddelerle birlikte, maddelerin ele geçirildiği yerde veya yakınlarında ele geçirilen ve genellikle maddeleri satmayı kolaylaştırmak için kullanılan eşyalar da amacın belirlenmesinde yardımcı olabilir. Eğer uyuşturucu maddenin ele geçirildiği yerde veya yakınında, tartı, hassas terazi, kefe, tartı ağırlığı gibi ölçüm aletleri veya maddeleri paketlemede kullanılan alüminyum folyo, şeffaf poşet, makas, bant, küçük kağıt parçaları gibi ambalaj malzemeleri, çok sayıda bozuk para, paraların muhafazasına yarayan eşyalar bulunursa, failin maddeleri kullanmak dışında bir amaçla bulundurulduğu kabul edilebilir.³⁴

^{34/} Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2015/3598 esas -2020/1515karar, Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2017/6278 esas - 2018/7953karar, Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2021/2855 esas - 2021/10921 karar, UYAP karar arama motoru

c- Uyuşturucu maddelerin bulunduğu yer: Kullanmak amacıyla uyuşturucu maddeleri bulunduranlar genellikle kullanacakları sırada maddeye ulaşmak isteyecekleri için ev, işyeri veya araçlarında kolaylıkla ulaşabilecekleri yerlerde bulundurmaları tercih ederler. Fail, maddeleri hemen ulaşamayacağı, evinin veya işyerinin deposu, samanlık gibi yerlerde muhafaza ederse, maddeleri kolaylıkla satabileceği yerlerden olan kahvehane, bilardo salonu, internet kafe, çocuk parkı, okul, üniversite kampüsü, eğlence merkezi, köylü garajı civarında bulundurursa, maddeleri taşımak için aracına yaptırdığı özel bölüm veya giysilerine diktirdiği ek ceplerde ya da iç çamaşırı, çorap gibi normal kabul edilemeyecek yerlerde taşırsa kullanmak dışındaki amacından söz edilebilir.³⁵

ç- Çeşitlilik: Uyuşturucu maddeler türlerine göre kullanan kişilerde farklı etkiler gösterir. Kullanıcılar tarafından sıklıkla tercih edilen kannabioid türevi (esrar ve sentetik kannabioid) maddelerin ilk anda yatıştırıcı ve duygusal farkındalığı artırıcı, opiat türevi (morfin, eroin, kodein, 6-MAM gibi) maddelerin ağrı kesici, yatıştırıcı, solunumu yavaşlatıcı etkileri bilinmektedir. Kokain, amfetamin

^{35/} Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2020/17318 esas - 2022/2768 karar, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2014/10-7 esas - 2014/322 karar, UYAP karar arama motoru

ve metamfetamin gibi maddelerin ise bunların aksine enerji ve aktivitelerde yükseliş, uyanıklık ve coşku verme gibi etkileri bulunmaktadır.³⁶ Bu bakımdan kullanan şahısların genellikle bir ya da benzer etki gösteren iki değişik uyuşturucu maddeyi bulduklarını görmekteyiz. Dolayısıyla değişik nitelikte ve farklı etkileri olan uyuşturucu maddeleri birlikte bulduran sanığın bunları kullanmak dışında bir amaçla bulduğundan sözü edilebilir.³⁷

d- Sanığın uyuşturucu madde kullanma alışkanlığının bulunup bulunmaması:

Uyuşturucu madde ile yakalanan failerin savunmalarında genellikle kullanmak amacıyla hareket ettiklerini savundukları görüldüğünden bazı hallerde amacı belirlemek için diğer kriterlerle birlikte uyuşturucu madde kullanıp kullanmadıklarını belirlemek gerekebilir. Soruşturma aşamasında idrar, kan ve saç gibi vücuttan alınan örneklerle yapılacak incelemelerle failin maddeyi kullanıp kullanmadığı belirlenir. Madde kullanıldıktan belirli bir süre sonra ter, idrar veya dışkı yoluyla vücuttan

atıldığı için ivedi olarak örneklerin alınması gerekmektedir.³⁸ Eğer madde kullanıcı olduğunu savunan sanığın vücudundan alınan örneklerinde uyuşturucu maddeye rastlanmazsa veya bulduğunda uyuşturucu maddeden farklı bir uyuşturucu maddeye rastlanırsa somut olayın şartlarına ve diğer kriterlere göre aleyhine değerlendirme yapılabilecek iken, savunmasını doğrular biçimde uyuşturucu madde metabolitlerine rastlanırsa lehine olarak kullanmak amacıyla hareket ettiği değerlendirme yapılabilir.³⁹ Yine failin geçmişteki dosyalarından hakkında kullanmak için uyuşturucu madde buldurma suçundan kaydı olup olmadığı araştırılabilir. Bu suçtan verilmiş mahkumiyet hükmü, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, TCK'nın 191/2. maddesine göre verilmiş kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı gibi kayıtların olup olmaması duruma göre failin kullanma alışkanlığının bulunup bulunmadığının tespiti için yardımcı olabilecektir. Bu kriterlere göre değerlendirme yapılırken maddeleri kullanan kişilerin aynı zamanda satıcı olabilecekleri, uyuşturucu maddeleri satan kişilerin çoğu zaman maddelerin kullanıcıları

36/ Arş. Gör. Gökçe Baykuzu Gündüz, "Uyuşturucu Kullanma Suçunu İşleyenlerin Kriminolojik Profili, İç Güvenlikte Kriminoloji Çalışmaları II " T.C. İçişleri Bakanlığı İç Güvenlik Stratejisi Daire Başkanlığı, Ankara 2021, s.26-34
37/ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/20-208 esas-2018/182 karar, UYAP karar arama motoru

38/ Uygur Meydan, "Uyuşturucu Madde Ticareti Suçunda Madde Miktarının Önemi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl:10, Sayı:37, Ocak 2019, s. 333-334

39/ Yargıtay 10 Ceza Dairesi, 2020/14556 esas-2021/13483 karar, UYAP karar arama motoru

oldukları hususu unutulmamalı, mutlaka diğer kriterle birlikte değerlendirme yapılmalıdır.

e- Failin sosyal ve ekonomik durumu:

Somut olayda failden ele geçirilen uyuşturucu maddelerin değeri ile failin ekonomik durumu da failin amacının belirlenmesinde yardımcı olabilir. Şöyle ki işsiz veya düşük gelir grubundaki, herhangi bir maddi birikimi bulunmayan bir suç failinin ekonomik gücünün bariz bir şekilde üzerinde olan veya birkaç aylık geçinebileceği ekonomik değerdeki uyuşturucu maddeyi bulundurması durumlarında kullanmak dışında bir amaçla bulundurduğu kabul edilebilir. Bağımlılar için uyuşturucu maddeye ulaşmak, bulundurmamak önemli olsa da kişinin diğer zaruri ihtiyaçlarını da karşılayabileceği bir maddi değerinin tamamını veya tamamına yakını uyuşturucu maddeye harcaması olağan olmayıp bulundurduğu maddeyi satarak buradan gelir elde etme amacıyla hareket ettiği değerlendirilebilir.⁴⁰ Bunun aksine maddi açıdan iyi durumda olan failin düzenli kazancının rahatça karşılayabileceği miktardaki uyuşturucuyu bulundurması, düşük gelir grubunda da olsa fiyatına göre rahatlıkla satın alabileceği miktardaki bir uyuşturucu maddeyi bulundurması gibi hallerde failin diğer kriterler ve somut olayın şartlarına göre kullanmak amacı ile hareket ettiği düşünülebilir. Bu yönde yapılacak olan değerlendirmeler için uyuşturucu maddenin arz talep durumuna göre suçun işlendiği bölgedeki piyasa fiyatı belirlenmeli, failin işinin olup olmadığı ve düzenli geliri var ise bunun miktarı tespit edilmeli, kiminle yaşadığı, bakmakta yükümlü olduğu kişiler olup olmadığı gibi hususlar titizlikle araştırılmalıdır.

f- Uyuşturucu maddenin miktarı: Uyuşturucu maddenin miktarı failin amacının tespiti bakımından önemli olmakla birlikte tek kriter değildir. Somut olayın özelliklerine göre failin davranışlarından çok düşük miktarda olsa bile uyuşturucu maddeyi satma, satışa arz etme, başkasına verme gibi amaçlarla hareket ettiği belirlenebiliyorsa, uyuşturucu madde ticareti yapma suçunu işlediği kabul edilmeliyken, kişisel kullanım sınırında sayılabilecek miktardaki uyuşturucu maddeyi diğer kriterlerle birlikte kullanmak dışında bir amaçla bulundurduğu ispatlanamıyorsa kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçunu işlediği kabul edilmelidir. Kanun koyucu miktar bakımından kişisel kullanıma ilişkin ayrıca bir sınır belirlemediğinden yine Yargıtay uygulamaları ışığında konuyu değerlendirmek uygun olacaktır. Yargıtay

40/ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2019/10-453 esas-2021/679 karar, UYAP karar arama motoru

önceki yıllarda ortalama bir madde kullanıcısının bir yıllık sürede tüketebileceği uyuşturucu madde miktarını ölçüt olarak belirlemişken günümüzde bundan vazgeçmiş, yalnızca kişisel kullanım miktarı kavramını kullanmayı tercih etmiştir. Buna günümüz şartlarında önceki yıllara göre uyuşturucunun üretiminin, imalinin, piyasadaki dolaşımının artması, erişimin kolaylaşması sebep olmuştur. Öyle ki önceki içtihatlardan esrarın üretimi için gerekli kenevir bitkisi ekimi ve hasadının yılda bir kez yapıldığından ve erişimin zor olduğundan bahisle bir yıllık süre belirlendiği anlaşılırken,⁴¹ günümüze geldiğimizde yılda birden fazla kenevir hasadı yapılabilmekte, gelişen teknoloji ve ekipmanlarla evlerde dahi düzenli olarak ticari amaçla kenevir ekilip elde edilen esrar piyasaya sürülmektedir.

Kişisel kullanım miktarının belirlenmesinde uyuşturucu maddenin türü, niteliği, fiziki yapısı, kullanacak kişinin fiziksel ve ruhsal yapısı gözetilir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2012/10-325 esas, 2012/1817 karar, 2017/10-723 esas, 2018/562 sayılı kararları gibi bir çok kararında Adli Tıp Kurumu'nun mütalaalarından yola çıkarak, esrara ilişkin olarak kişisel kullanım için kabul edilebilecek miktarın, kişinin fiziksel ve ruhsal yapısı ile uyuşturucu veya uyarıcı maddenin niteliğine, cinsine ve kalitesine göre değişiklik gösterebileceğinin şerhini düşerek, kullanıcıların her defasında 1-1,5 gram olmak üzere günde üç kez esrar tüketebildiklerini kararlarında kabul etmektedir. Buna göre ortalama bir kullanıcının günlük 3-4.5 grama kadar esrar kullanabileceğinin kabul edildiği anlaşılmaktadır. Yargıtay 10. Ceza Dairesi ise 2015/3749 esas, 2015/31777 karar, 2010/32243 esas, 2014/198 sayılı kararlarında eroin kullanan kimsenin ihtiyaç duyacağı günlük miktarın ortalama 60 miligram olduğunu kabul etmiştir. Esrar ve eroin dışındaki uyuşturucu maddelere ilişkin ise günlük doza ilişkin kararlarda tespit bulunmamaktadır. Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2017/7871 esas ve 2018/4029 karar sayılı kararında sanıktan ele geçirilen sentetik kannabinoid türevi maddenin bir günlük kullanım dozunun ne olduğu konusunda, İstanbul Adli Tıp Kurumu'nun ilgili ihtisas dairesinden rapor alınarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Peki, yıllık ölçü esas alınmadığında kişisel kullanım miktarına ilişkin olarak failin amacının tespitinde hangi zaman aralığı esas alınmalıdır? Bu noktada ikili bir ayırım yapmak gerekmektedir. Birincisi failin evi, işyeri, deposu gibi sürekli kullandığı bir yerde maddelerin bulundurulması veya bu yerlere doğru

41/ Güngör/Kınacı, s.363

uyuşturucu maddenin sevk veya nakil edilmesi durumudur. Bu noktada Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararlarında esrar için yaptığı günlük doz miktarı tespitinden sonra, esrarı kullananların birkaç aylık ihtiyaçlarını karşılayacak miktarda esrar maddesini ihtiyaten yanlarında veya ulaşabilecekleri bir yerde bulundurabildiklerini, esrar kullanan faillerin olağan sayılan bu süre içinde kişisel olarak kullanıp tüketebilecekleri miktarın üzerinde esrar maddesi bulundurmaları halinde, bulundurmanın kişisel kullanım amacına yönelik olmadığını kabul etmektedir.⁴² Bu ölçünün diğer uyuşturucu maddeler için de geçerli olması gerektiği kanaatindeyim. İkincisi ise failin sürekli yaşadığı yerden başka bir yer dışında maddeyi bulundurması veya bu yerden farklı bir istikamette maddeyi sevk veya nakil etmesi durumudur. Yargıtay bu hallerde belirlenebilen somut bir zaman dilimi varsa buna göre değerlendirme yapılması gerektiği görüşündedir. Tatil⁴³, tedavi⁴⁴, ziyaret⁴⁵ ve çalışma gibi belli bir süreliğine yaşadığı yerden ayrılan fail bu sürede tüketemeyeceği miktarda uyuşturucu madde bulundurulur veya o istikamete uyuşturucu sevk veya naklelirse⁴⁶ kullanmak dışında bir amaçla hareket ettiği kabul edilmektedir. Bunların dışında ikamet ettiği yerde bile olsa evinden ayrı yerde yakalanan sanığın yine evine gitme amacı tespit edilemiyorsa ve dışarıda kalacağı kısa sürede tüketebileceği uyuşturucu miktarından fazlasını bulunduruyorsa, yakalandığı yer ve saatin durumuna göre kullanmak dışında bir amaçla hareket ettiği değerlendirilebilir.⁴⁷

Kişisel kullanma sınırının tereddütsüz biçimde aşan miktarlardaki uyuşturucu madde ile kanunda yer alan fiilleri gerçekleştiren failin kullanmak dışında bir amaçla hareket ettiği kabul edilir⁴⁸. Bunun dışında kişisel kullanım miktarı sayılabilecek miktar civarındaki uyuşturucu maddelere ilişkin fiillerin hangi amaçla gerçekleştirildiği somut olayın özelliklerine göre sayılan bütün kriterlerle birlikte değerlendirilmelidir. Nitekim Yargıtay 20. Ceza Dairesi de 2017/4155 esas ve 2017/6865 karar, 2017/4166 esas ve 2017/6864 karar, 2017/3529 esas ve 2017/6396 sayılı içtihatla-

42/ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 2017/10-972 esas-2019/114 karar

43/ Yargıtay 10. Ceza Dairesi, 2010/11 esas- 2012/9108 karar, UYAP karar arama motoru

44/ Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2012/2093 esas-2013/7340 karar, UYAP karar arama motoru

45/ Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2010/32243 esas-2014/198 karar, UYAP karar arama motoru

46/ Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2015/5706 esas-2019/247 karar, UYAP karar arama motoru

47/ Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2015/3749 esas-2015/31777, UYAP karar arama motoru

48/ Yargıtay 10. Ceza Dairesi 2012/28265 esas-, 2014/4751 karar, UYAP karar arama motoru

rında madde miktarını tek ölçüt olarak yeterli görmemiş, ilk derece mahkemelerince yalnızca madde miktarına bağlı olarak yapılan değerlendirmeler sonucu kurulan hükümleri, yukarıda da ayrı ayrı sayılan kriterler değerlendirilmediği gerekçesiyle bozma yoluna gitmiştir.

SONUÇ

Uyuşturucu madde imal veya ticareti suçu ile kullanmak için uyuşturucu madde bulundurma suçları yönünden suç vasfının doğru bir biçimde belirlenmesi adaletsiz sonuçlara yol açmamak adına çok önemli olup, bu doğrultuda bazı durumlarda failin amacının belirlenmesi gerekmektedir. Amaç, failin iç dünyasına ilişkin bir kavram olduğu için dışa vuran davranışların belirlenebilmesi için bu suçlara dair soruşturma ve kovuşturmanın anlatılan kriterler doğrultusunda titiz bir biçimde yürütülmesi, gerektiğinde özellikle arama, el koyma, iletişimin tespiti, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi, teknik araçlarla takip gibi koruma tedbirleri usulüne uygun bir biçimde uygulanarak delil toplanmasının faydalı olduğu görülmektedir. Benzer şekilde failden ele geçen telefon, tablet, bilgisayar gibi materyallerin de incelenmesi failin amacını ortaya çıkarabilmektedir. Özellikle soruşturmalarda kan, idrar gibi vücuttan alınacak örneklerin zamanında alınmasına dikkat edilmelidir. Yine somut olayın şartlarına göre tutanak tanıkları dahil olayın tanıklarının beyanları da yardımcı olabilmektedir. Failin davranışlarından uyuşturucu maddeyi kullanmak dışında bir amaçla bulundurduğu anlaşılıyorsa veya failin hâkimiyeti altındaki madde kişisel kullanma sınırının açıkça üzerinde ise amacın belirlenmesi nispeten daha kolaydır. Bunlar dışındaki durumlarda ise somut olayın özelliklerine göre olayın oluş biçimine, ihbar varsa niteliği, fiziki takip tutanağı varsa içeriği, suç yeri ve saati, uyuşturucu maddeler paketler halindeyse paket sayısı ve paketlerin özellikleri, ele geçiriliş biçimi, madde çeşitliliği, failin madde kullanıp kullanmadığı, failin ekonomik durumu gibi hususlar dosyadaki tüm delillerle birlikte incelenip sonucuna göre bir karar verilmelidir. Bütün bu değerlendirmelerden sonra failin kesin ve açık bir şekilde kullanmak dışında bir amaçla hareket ettiği tespit ediliyorsa failinin niteliğine göre uyuşturucu madde imal veya ticareti yapma suçunu işlediği, kullanmak dışındaki amacının belirlenemediği hallerde ise olasılıklara veya kuşkuya dayanarak hüküm kurulamayacağından kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde bulundurma suçunu işlediği kabul edilmelidir.

ORADAYDIM

YUSUF YAŞAR ALP

Bazı günler vardır ki tarih asla unutmaz. Takvim yaprağı 15 Temmuz'u gösteriyordu. Akşam 18:00 sıralarında mesaiden eve geliyordum, felaketin eşikte beklediğinden habersiz. Akşam yemeğini yerken televizyonda İstanbul Boğazi'nin tek taraflı olarak insafsızca kapatıldığı, bazı bölgelerde de askeri hareketlilik olduğu gösteriliyordu. Çok geçmeden bir ses işittim. Daha sonra anlayacaktım adeta gökleri ağlatan o sesin ülkemin her yerinden fışkıracak olan ihanetin başlangıcı olduğunu. O ses polis özel harekate atılan bombanın sesiydi. Hepimiz habersizdik o gece Türkiye'de bin yıl hatırlanacak yeni bir destan yazılacağından.

İlerleyen saatlerde Başbakanımız yaptığı açıklamada, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) içerisindeki küçük bir grubun ayaklanma çıkardığını söyledi. Tahminimce Fethullahçı te-

röristlerin TSK içerisinde yaptığı bir ayaklanmaydı. Ben de yakın arkadaşlarımla telefon üzerinden yaptığım görüşmeler ile neler olup bittiğini anlamaya çalışıyordum. Anlaşıyordu ki yan gözle bakanlar vardı vatan toprağına. İlerleyen saatlerde Cumhurbaşkanımızın televizyondan halkımızı şehir meydanlarına davet etmesi üzerine olayların görünenden çok daha büyük olduğunu anladım. İmtihan çok çetindi. Bu çağrı sonrasında eşimle konuşarak Kızılay Meydanı'na gitmem gerektiğini söyledim. Eşim de ağlamaklı ve kaygılı bir halde bunun çok tehlikeli olduğunu söyledi. Hangi canilere verebilirdik ülkemizi. Ecdadımızın kanını dökerek bizlere emanet ettiği bu vatani alçaklara nasıl teslim ederdik. Ölürsem ödül, kalırsam yine ödül olacaktı bana. Eşim, bugün gitmezsem bir daha gidebilecek bir ülkemizin olmayacağını anlayıvermişti sanki. Sustu, bulutlanan gözleriyle yüzüme baktı. Ondan vatanımız ve bizim için dua etmesini, bana bir şey olursa çocuklarımıza iyi bakmasını istedim; eşimle helalleşerek evden ayrıldım.

Gölbaşı'ndan, Konya Yolu üzerinden Kızılay'a ilerlerken yolda bazı araçların dörtlü ikaz lambalarını yaktığını gördüm ben de aracımın dörtlü ikaz lambasını açtım. Neler olup bittiğini net olarak anlamak için radyoyu açtığımda, radyoda Fetih Suresi okunduğunu duydum. O an kalbime işledi ve şu dualar döküldü dudaklarımdan; "Allah'ım devletimizi ve vatanımızı kâfir ve münafıkların elinden

koru, onlara fırsat verme. Ben sadece senin rızan için vatanımıza sahip çıkmaya gidiyorum, senin rızandan ve devletimizi korumaktan başka bir niyetim yok.” Konya Yolu’ndan Kızılay’a dönülen kavşak polis arabası ile kapatılmıştı. Kızılay’a dönmeden Konya Yolu’nda ilerleyerek alternatif yollar aramaya başladım. Kızılay’a girecek bir yol ararken aynı kavşağa geldiğimde polis aracının kaldırıldığını gördüm. Nihayet Kızılay’a doğru ilerleyebiliyordum. Yolun kalabalıklaşması üzerine TSK Spor Okulunun bulunduğu kavşaktan dönerek yolun karşı tarafındaki kaldırımın üzerine aracımı park ettim. Yürüyerek Kızılay Meydanı’na geldim. Çok sayıda vatandaşla birlikte Genelkurmay Başkanlığına doğru tekbir getirerek aman dilemeden ilerlemeye başladık. Tepeden tırnağa birbirimize kenetliydik adeta. Akif’in mısraları doluyor: “Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar / Benim iman dolu göğsüm gibi serhattim var”. Yolumuzun üzerindeki trafik lamba ve işaretlerinin kırıldığını, kaldırım ve asfaltta tank paleti izleri olduğunu, Karayolları Genel Müdürlüğüne 20-30 metre kala beyaz renkli bir aracın yarısının kâğıt gibi dümdüz ve ezilmiş olduğunu gördüm. Bu fütursuz alçak eylemlerden her bir zerremde çilem artarak nabzım hızlandı ve dilim damağım kurumaya başladı. Adımlarım giderek hızlandı sanki kanım çekiliyordu. Bir kuyuya atılmış gibi elim kolum bağlı etrafın yürek sızlatan halinden Yusuf Peygamber sabrını isteyerek dua ediyordum. Fakat bu oyun bu mil-

letin yabancı olduğu bir oyun değildi. Biz ki “Bir hilal uğruna ya Rab, ne güneşler batıyor!” sözünü şehit kanlarıyla nakış nakış işlemiş bir millettik. Direnecek, vurduğumuz yerden dirilecektik.

İlerideki Karayolları Genel Müdürlüğü’nün ön tarafındaki güvenlik binasına girdim. İçeride bulunan polis memuruna içme suyunun olup olmadığını sordum. Eliyle işaret etti, bir bardak su aldım ve biraz rahatladım. O sırada polis memuru bana “Gazeteci misin?” diye sordu. Olmadığımı söyledim. Su içerken silahımı gördüğünü söyledi ben de TSK personeli olduğumu ve buraya vatandaş olarak geldiğimi söyledim. Dışarı çıkıp Genelkurmay Başkanlığına doğru yürümeye başladım. O sırada üzerimizden alçak irtifadan savaş uçakları geçiyor, her geçtiğinde de çok şiddetli ses patlamaları meydana geliyordu. Vatandaşlardan biri bu ses patlamalarını, uçağın attığı bombanın sesi zannetti bu nedenle saklanmamız gerektiğini söyledi. Ben de bağırarak uçakların bomba atmadığını, uçaklar ses hızında gittiği için çıkan yüksek sesin ses patlaması olduğunu söyledim.

Hava Kuvvetleri Komutanlığı’na geldiğimde Genelkurmay Başkanlığı önünde bir otobüsün kapıya çarpıp durduğunu ve nizamı önünde bir tank olduğunu gördüm. Etraf bayağı kalabalıklaşmıştı, vatandaşlar akın akın meydana geliyordu. O sırada helikopter sesi duydum, kafamı kaldırdığımda herhangi

bir helikopter ışığı görmedim. Birkaç dakika sonra 50 veya 60 metre ileriye Genelkurmay Başkanlığının önündeki meydana bulunan kalabalığa helikopterin ateş açtığını gördüm. Her yeri karanlığa çevirecek olan o son aydınlıktı. Lakin biz her karanlık gecenin sabahında gündüz aydınlığına ulaşacağına inanan umudunu her daim diri tutan bir millettik. O yüzden hemen asker refleksi ile kendimi kaldırım üzerinde bulunan büyük beton saksının yanına atarak siper aldım. Biraz sonra kalktım ve havaya baktığımda ışıkları kapalı olarak hareket eden helikopterin gittikçe sesinin uzaklaştığını fark ettim. Bu sırada savaş uçakları hala alçak uçuş yapmaya devam ediyordu. Birden patlama sesi duydum ve TBMM'ye doğru baktığımda bir ateş parlamasının olduğunu gördüm. Muhtemelen uçaklar bomba atmıştı. "Bu uçaklar tabutunuz olsun ve son uçtuğunuz olur inşallah..." diye dua ettiğim esnada tekrar helikopter sesini duymaya başladım. Tahminen 20 metre önümde toplanmış olan kalabalığın, helikopter tarafından tekrar ateş açılarak tarandığını gördüm. Açılan ateş sonucu kaldırım ve asfalt parçaları üzerime geliyor, önümdeki birçok vatan evladı yaralanarak yere düşüyor ve şehit oluyordu. Milletin silâhlarını doğrultmuşlardı millete kallesçe. Akif şu mısralarında sanki o geceyi anlatıyordu bize: "Saçıyor zırha bürünmüş de namert eller/Yıldırım yayılımı tufanlar, alevden seller/Veriyor yangını, durmuş da açık sinelere/Sürü halinde gezerken sayısız tayyare."

Hemen meydana geriye doğru çekilip Hava Kuvvetleri önündeki metro istasyonuna girdik. Bir süre sonra tekrar dışarı çıktık. Gelen ambulanslar yaralananları götürmeye başladı. Ölümüne bu kadar yaklaşmama rağmen aklıma bir defa bile öleceğim gelmedi. Şehadet şerbetini içip şehitlik mertebesine ulaşmak başıma gelebilecek en güzel nasipti. Bize ölüm "ba'sü ba'del mevt" müjdesiydi. Bu arada eşimin haber verdiği akrabalarım telefonla beni aramaya başladı. Çocuklarımla ve eşimin çok merak ettiğini, eve gitmem gerektiğini söylemeler de onlara bugün dışarıda olmazsak bir daha sokağa çıkacak bir vatanımızın olmayacağını söyledim. Bir ara vatandaşların Hava Kuvvetleri Komutanlığında nöbet tutan uzman çavuşlarla diyaloga girdiğini gördüm. Uzman çavuşlar kalabalığın korkusu ile mi yoksa gerçekten mi bu şekilde konuştular bilemiyorum ama kendilerinin vatandaşlardan taraf olduğunu söylediler. Ben de bunu duyduğumda Hava Kuvvetleri Komutanlığı nizamiye girişine doğru ilerlemeye başladım. Aklımda karargâhın durumunu öğrenmek ve ateş eden helikopteri vurabilmek için uzmanlardaki uzun namlulu silahları almak vardı. Nizamiyeye doğru iler-

lerken yaklaşık 10 metre kala nöbet tutan uzman çavuş yaklaşmamam gerektiğini, aksi takdirde beni vuracağını söyledi. Uzman çavuşa askeri kimlik kartımı göstererek benim de burada rütbeli personel olarak çalıştığımı söylememe rağmen "Yaklaşma vururum!" dedi. Ancak yan taraftan bazı sivil şahısların bir şeyler göstererek içeri girdiğini gördüm. Daha sonra basından, içeri giren sivil şahısların örgüt mensubu olduğunu ve örgüt tarafından kendilerine verilen 1 doları göstererek giriş yaptıklarını öğrendim. Bu durum karşısında nizamiyedeki uzman çavuşların da darbeciler tarafında olduğunu anladım ve oradan uzaklaştım. Saat 03:00'ten sonra Genelkurmay Başkanlığından arka arka birçok helikopter kalkması üzerine askeri tecrübelerimle içeride bulunanları tahliye ettiklerini tahmin ettim. Savaş uçakları ve helikopterler de artık üzerimizden, alçaktan ve sıklıkla geçmiyorlardı. Birkaç saat sonra bazı vatandaşların kalkışmanın durdurulduğunu söylemesi üzerine içimi bir huzur kapladı ve Allah'a şükrettim. Yine de saat 05:00'e kadar oradan ayrılmadım. Kara gecenin sabahına kapkara bir delikten nur doğmuştu adeta.

Sonrasında kalabalığın yavaş yavaş dağılmaya başlaması üzerine aracıma binerek eve geldim. Eşim merakla beni bekliyordu, oda sabaha kadar uyuyamamıştı. Daha sonra sabah namazını ve iki rekât şükür namazı kıldım. Televizyondan haberleri izledim. Telefonuma Büyükşehir Belediyesi tarafından gelen mesajda Kocatepe Camii'nde vakit namazından sonra şehit cenaze namazının kılınacağı bildirildi. Kocatepe Camii'ne giderek vakit namazını ve polis özel harekâtı şehitlerinin cenaze namazlarını oraya gelen ve şehitlere son görevlerini yapmak isteyen binlerce vatanseverle birlikte kıldım. Albayrağa sarılmış şehit cenazelerini görmek beni çok üzdü. Şehitlerimize kanlarının asla yerde kalmayacağını, intikamlarının alınacağına orada söz verdim.

Allah (cc); devletimize göz diken, içeride ve dışarıda bulunan bu hainlere fırsat vermesin. Bizler de birlik ve beraberlik içerisinde, tek bir yumruk olursak düşmanca hiçbir güç ve kuvvet Allah'ın izniyle bize zarar veremez.

"Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır. Toprak, eğer uğrunda ölen varsa vatandır." Tüm şehitlerimizin ruhu şad olsun.

TÜRKSAT
5B

TÜRKSAT
www.turksat.com.tr

GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI SUÇU

DR. ALİ ÖZTÜRK

Erzincan Cumhuriyet Başsavcısı

I. GİRİŞ

Bilindiği üzere, son yıllarda ülkemizdeki göçmen sayısının hızla artmasına paralel olarak, yasal ve yasa dışı göç olgusu, siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki açılardan son derece tartışmalı bir konu haline gelmiştir.

Makalemizde, bu tartışmaların hukuki boyutunu ilgilendiren ve yasa dışı göç olgusu açısından uygulama alanı bulan 5237 sayılı TCK m. 79'da hüküm altına alınan "Göçmen Kaçakçılığı" suçu inceleme konusu yapılmıştır.

II. KAVRAMLAR ve TARİHÇE

1. GÖÇ VE GÖÇMEN

İnsanlık tarihi kadar eski olan göç olgusu, Türk Dil Kurumu tarafından, "Ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle, bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret" olarak, göçmen kavramı ise "Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk), muhacir" olarak tanımlanmaktadır.¹

Yasal ya da yasa dışı, iradi ya da zorunlu, bireysel ya da kitlesel ve düzenli ya da düzensiz olarak gerçekleşebilen göç olgusunda, bireylerin veya toplulukların çeşitli saiklerle hareket ettikleri, özellikle de kendilerini, sosyal ve ekonomik anlamda daha özgür ve

güvende hissedebileceklerini düşündükleri bilinmektedir.²

Hukuki açıdan göçmen kavramı³ ise, "Bireysel olarak, sosyal ya da ekonomik anlamda refahını arttırmak, kendisini daha özgür ve güvende hissetmek amacıyla başkaları tarafından zorlama olmadan, kendi iradesiyle göç eden kişi" olarak tanımlanabilir.⁴

2. GEÇİCİ KORUMA

Hukuki açıdan geçici koruma kavramının tanımı, 6458 sayılı YUKK'nin 91. maddesinde yapılmıştır. Buna göre, geçici koruma, "Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara sağlanan korumadır"

3. MÜLTECİ

Mülteci kavramı, Türk Dil Kurumu tarafından, "Sığınmacı" olarak, sığınmacı kavramı ise "Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık, mülteci" ve "Yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kimse" olarak tanımlanmaktadır.⁵

2/ Bkz.: YİĞİTTEPE, Levent/ÇAYKARA, Yusuf Halit: Göç ve Göçmen Kaçakçılığı Suçları: Türkiye ve İtalya Örneği, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, C. 22, S. 1, Nisan 2019, s. 84

3/ Hukuki açıdan göçmen kavramı üzerinde ortak bir tanım bulunmadığı yönünde Bkz.: YİĞİTTEPE/ÇAYKARA, a.g.e., s. 84

4/ Karş.: YİĞİTTEPE/ÇAYKARA, a.g.e., s. 84; KANGAL, Zeynel T.: Göçmen Kaçakçılığı Suçu, D.E.Ü.Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş TEZCAN'a Armağan, C. 21, Özel S., 2019, s. 235 vd.

5/ Bkz.: Çevirimiçi (<https://sozluk.gov.tr/>) (Erişim tarihi:22.05.2022)

Hukuki açıdan mülteci kavramı ise, “Dini, ırkı, etnik kökeni, belli bir toplumsal gruba bağlılığı ve sahip olduğu ideolojilerinden dolayı, zulme uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve o ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen kişi” olarak tanımlanabilir.⁶

4. SİĞİNMACI

Sığınmacı kavramı, yukarıda da açıklandığı üzere, Türk Dil Kurumu tarafından, “Başka bir ülkeye veya yere sığınmış olan kişi, sığınık, mülteci” ve “Yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kimse” olarak tanımlanmaktadır.⁷

Hukuki açıdan sığınmacı kavramı ise, “İlgili ülkenin mevzuatı, ikili ya da uluslararası anlaşmalar kapsamında, herhangi bir ülkeye mültecilik statüsünde kabul alabilmek için başvuruda bulunan ve bu başvurusu henüz sonuçlanmamış olan kimse” olarak tanımlanabilir.⁸

5. GÖÇMEN KAÇAKÇILIĞI

Göçmen kaçakçılığı kavramı, BM antlaşmalarında, “Her ne şekilde olursa olsun mad-

rifi:22.05.2022); Oysa, az sonra da açıklanacağı üzere, mülteci ve sığınmacı kavramları, hukuki olarak farklı kavramlardır.

*6/ Karş.: YİĞİTTEPE/ÇAYKARA: a.g.e., s. 84
7/ Bkz.: Çevirimci (https://sozluk.gov.tr/) (Erişim tarihi:22.05.2022); Oysa, yukarıda açıklanan hukuki açıdan mülteci kavramı ile az sonra açıklanacak olan hukuki açıdan sığınmacı kavramı birbirlerinden farklı kavramlardır.*

8/ Karş.: YİĞİTTEPE/ÇAYKARA: a.g.e., s. 84

di çıkar kazanmak amacıyla, bir kişinin vatan-daşı olmadığı ya da daimi olarak oturmadığı bir devlete yasadışı yollarla girilmesine yardım edilmesi” olarak tanımlanmaktadır.⁹

6. TÜRK HUKUKUNDAKİ TARİHÇE

Tarih boyunca göç olgusuyla karşı karşıya kalan devletler, siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki açılardan birçok sıkıntı yaşamaları nedeniyle, yasa dışı göçü bertaraf etmek amacıyla, mevzuatlarında göçmen kaçakçılığı suçuna ilişkin düzenlemeler yapmışlardır.¹⁰

Türkiye de stratejik ve jeopolitik konumu itibarıyla, son yıllarda göç olgusunun odağı haline gelmiş bir ülke konumundadır.¹¹ Özellikle Suriye’de ve Afganistan’da yaşanan siyasi gelişmeler, iç çatışmalar ve terör eylemleri, hem yasal hem de yasa dışı göçe zemin hazırlamıştır.¹²

9/ Bkz.: YİĞİTTEPE/ÇAYKARA: a.g.e., s. 85’de atıf yapılan (Çiçekçi, B. (2009) Göç Terimleri Sözlüğü, Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü Yayınları); Bu tanım, 5237 sayılı TCK m. 79’da hüküm altına alınan “Göçmen Kaçakçılığı” suçunun seçimlik hareketlerini ve diğer unsurlarını tam olarak karşılamamaktadır. Bu konuyla ilgili ayrıntılı açıklamalar aşağıda yapılacak olunmakla birlikte, burada sadece maddi menfaat elde etmek amacıyla yasal olmayan yollardan, “bir yabancıyı ülkeye sokama” fiilinin değil, aynı zamanda “bir yabancının ülkede kalmasına imkân sağlama” ve “Türk vatandaşının veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkân sağlama” fiillerinin de suç olarak düzenlendiğini belirtmekle yetinelim.

10/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 222.; Devletlerin yaşadıkları, siyasi, sosyal, ekonomik ve hukuki sıkıntılar ile ilgili olarak Bkz. a.y.; ayrıca a.e., s. 229 vd.

11/ Bkz.: YİĞİTTEPE/ÇAYKARA: a.g.e., s. 84; EVİK, Ali Hakan: Göçmen Kaçakçılığı Suçu, AÜEHFD, C: IX, S.3-4, 2005, s. 127

12/ Karş.: YİĞİTTEPE/ÇAYKARA: a.g.e., s. 84; İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı istatistiklerine göre, yıllara göre yakalanan düzensiz göçmen sayısı 2014

Ülkemizde göçmen kaçakçılığı suçu, 765 sayılı TCK'nın ilk halinde düzenlenmemiştir. Göçmenlerin yasa dışı yollardan Türkiye'ye girmeleri ve çıkmaları, 5682 sayılı Pasaport Kanunu'na göre cezalandırılmaktaydı. Bu eylemleri, bir örgüt faaliyeti çerçevesinde organize eden ve bu organizasyonlara yardım eden kişiler bakımından ise, şartları varsa 765 sayılı TCK'nın 313 ve 314. maddeleri uygulanıyordu. Ancak, takip eden yıllarda, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesinin ve Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı BM Sözleşmesine Ek Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol'ün Türkiye tarafından imzalanmasıyla birlikte, göçmen kaçakçılığı, 03.08.2002 tarih ve 4771 sayılı kanun ile 765 sayılı TCK'ya 201/a maddesiyle suç olarak eklendi.¹³

5237 sayılı TCK m. 79'da da göçmen kaçakçılığı suç olarak düzenlenmiş ve bu maddede, 22.07.2010 tarih ve 6008 sayılı Kanun ile eklemeler ve bu maddede, 06.12.2019 tarih ve 7196 sayılı Kanun ile değişiklikler yapılmıştır.

III. SUÇ İLE KORUNAN HUKUKSAL DEĞER

Göçmen kaçakçılığı suçuyla korunmak istenen hukuksal değer ne olduğu hususunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, göçmen kaçakçılığı suçuyla, *yılında 58.647 iken, bu sayı 2019 yılında 454.662 olmuş ve 12.05.2022 tarihi itibarıyla de 76.670'e ulaşmıştır. Yine aynı istatistiklere göre, Türkiye'de "geçici koruma" statüsünde misafir edilen Suriyeli sayısı Mayıs 12.05.2022 tarihi itibarıyla 3.763.211'e ulaşmıştır. Bkz.: Çevirimiçi (https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-istatistikler), Çevirimiçi (https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638) (Erişim tarihi:22.05.2022) 13/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 222 vd.*

devletlerin ülkelerine giriş ve çıkışa ve ülkelerinde ikamet etmeye ilişkin düzen ve kurallar ihlal edildiğinden, korunan hukuksal değer, kamu düzeni ve kamu güvenliğidir.¹⁴ Birbirleriyle benzer nitelikler taşıyan ve bizim de katıldığımız bir gruptakilerin görüşüne göre ise, göçmen kaçakçılığı suçuyla, bir taraftan mağdur konumunda bulunan göçmenlerin vücut bütünlükleri, haysiyetleri, kişi hürriyetleri ve malvarlıkları, diğer taraftan da ulusal kamu düzeni ve kamu ekonomisi, devletin egemenlik yetkisi ve uluslararası toplum düzeni korunmaktadır. Zira, yasa dışı yollardan ülkeye giren ve burada kalan göçmenler, ucuz iş gücüne, dolayısıyla da ülkede yaşayan vatandaşların iş imkânlarının azalmasına ve sonuç olarak da, iş kayıplarına yol açmaktadır. Bunun neticesi olarak da devlet, gerek işsizlikle mücadele etmek gerekse de kayıt dışı çalışan göçmenler nedeniyle vergi kaybına uğramak durumunda kalmaktadır.¹⁵

IV. SUÇUN UNSURLARI

1. GENEL OLARAK

Göçmen kaçakçılığı suçu, soyut tehlike suçudur, dolayısıyla, failin cezalandırılabilmesi için 5237 sayılı TCK m. 79'da seçimlik

14/ Bkz.: EREL, Kemalettin: Yargıtay Kararları Işığında Göçmen Kaçakçılığı Suçu, TBB, S. 71, 2007, s. 269 15/ Bkz.: TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ ÖNOK, R. Murat: Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 16. Baskı, Ankara, 2018, s. 89 vd.; TUNÇ, Gökçe: Göçmen Kaçakçılığı Suçuna İlişkin Yargıtay Karar Tahlihi, İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: 2, S.: 3, 2016, s. 202; BAYRAKTAR, Köksal/KURT, Gülşah: Göçmen Kaçakçılığı (Özel Ceza Hukuku, c.: I, Uluslar arası Suçlar), İstanbul, 2016, s. 120-123; EVLİK: a.g.e., s. 137 vd.; KANGAL: a.g.e., s. 230 vd.; Göçmen kaçakçılığı suçunun, yasaklanmış bir ekonomik faaliyeti cezalandırdığı için ekonomik bir suç niteliğinde olduğu yönünde Bkz.: a.e., s. 231.

olarak sayılan hareketlerden birisini icra etmesi yeterli olup, bu icra neticesinde somut bir tehlikenin ya da zararın doğması şart değildir.¹⁶ Buna karşılık, suçun nitelikli hallerini düzenleyen 5237 sayılı TCK m. 79/2(a) ve (b) bentleri açısından ele alındığında, suçun, mağdurların hayatı bakımından bir tehlike oluşturması hali, somut tehlike suçu¹⁷ ve onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi hali ise, zarar suçu olarak düzenlenmiştir.

Göçmen kaçakçılığı suçunun temel hali, soyut tehlike suçu olduğu için aynı zamanda sırf hareket suçudur. Dolayısıyla, 5237 sayılı TCK m. 79'da seçimlik olarak sayılan hareketlerden birisinin icra edilmesiyle suç tamamlanır, bir neticenin gerçekleşmesi aranmaz.¹⁸ Buna karşılık, suçun nitelikli hallerini düzenleyen 5237 sayılı TCK m. 79/2(a) ve (b) bentleri açısından ele alındığında, somut tehlike suçu ve zarar suçu söz konusu olacağı için bunları neticeli birer suç olarak kabul etmek gerekir.¹⁹

Göçmen kaçakçılığı suçu, seçimlik hareketli bir suçtur. Dolayısıyla, failin cezalandırılabilmesi için 5237 sayılı TCK m. 79'da seçimlik olarak sayılan hareketlerden birisini icra etmesi yeterlidir. Somut olayda, fail seçimlik hareketlerden birini icra etmiş olsa da, yine tek suç oluşacaktır.²⁰

Göçmen kaçakçılığı suçu hem icrai hem de ihmali hareketle işlenebilen bir suçtur.²¹ Örneğin, yol kontrol noktasında görev yapan kolluk görevlilerinin, maddi menfaat karşılığında göçmenlere müdahale etmeyerek onların seyahatlerine devam etmelerine müsaade etmesi halinde suç oluşacaktır. Buna karşılık, suçun nitelikli hallerini düzenleyen 5237 sayılı TCK m. 79/2(a) ve (b) bentleri açısından ele alındığında, bunları neticeli birer suç olarak kabul ettiğimizden, bu suçların ihmali hareketle işlendiğinin kabulü, kanunilik ilkesi ile bağdaşmayacaktır.²²

Göçmen kaçakçılığı suçunun seçimlik hareketlerinden, bir yabancıya yasal olmayan yollardan ülkeye sokulması ve Türk vatandaşı veya yabancıya yasal olmayan

yollardan yurt dışına çıkmasına imkân sağlanması ani hareketli birer suçtur.²³ Buna karşılık, yine göçmen kaçakçılığı suçunun seçimlik hareketlerinden biri olan, bir yabancıya yasal olmayan yollardan ülkede kalmasına imkân sağlanması ise temadi eden bir suçtur.²⁴ Dolayısıyla, bu durumda suçun tamamlanmış kabul edilebilmesi için hareketin, temadi teşkil edebilecek kadar devam etmiş olması şarttır.²⁵ Bu nedenle, menfaat karşılığında, göçmenlere bir kez kalacak yer temin edilmesi ya da yiyecek ve içecek tedarik edilmesi halinde suç oluşmayacaktır. Temadi eden bu suç açısından, suçun tamamlanması ile sona erme anı birbirinden farklıdır. Hareketin, temadi teşkil edebilecek kadar devam etmesi halinde suç tamamlanırken, temadinin kesilme anında suç sona ermiş olacaktır.²⁶ Örneğin göçmenin yakalanması ya da yurt dışına çıkması gibi hallerde temadi kesilmiş olur.²⁷

2. SUÇUN FAİLİ

Göçmen kaçakçılığı suçunun faili, Türk vatandaşı ya da yabancı herkes olabilir. Bu konuda kanun koyucu bir ayırım yapmamıştır.²⁸

Suç, tek başına işlenebileceği gibi, iştirak halinde ya da örgütlü bir şekilde de işlenebilir. İştirak hali ve örgütlü bir şekilde işlenme durumu, 5237 sayılı TCK m. 79/3'te nitelikli hal olarak düzenlenmiştir. Buna göre, bu suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde verilecek ceza yarısına kadar, bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde verilecek ceza yarısından bir katına kadar artırılabacaktır.

Suçun failinin kamu görevlisi olması durumunda, şartları varsa 5237 sayılı TCK m. 266 da uygulama alanı bulacaktır. Buna göre,

16/ Bkz.: TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 93, Karş.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 135 vd.; EVİK: a.g.e., s. 159 vd.

17/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 231

18/ Bkz.: EREL: a.g.e., s. 280 vd.; EVİK: a.g.e., s. 160; KANGAL: a.g.e., s. 231

19/ Karş.: KANGAL: a.g.e., s. 231

20/ Bkz.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 128; EVİK: a.g.e., s. 159; EREL: a.g.e., s. 272

21/ Bkz.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 128; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 93 vd.; EVİK: a.g.e., s. 159

22/ Karş.: KANGAL: a.g.e., s. 231

23/ Bkz.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 136; EVİK: a.g.e., s. 160

24/ Bkz.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 136; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 96 vd.; EVİK: a.g.e., s. 160

25/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 233

26/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 233

27/ Bkz.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 136 vd.

28/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 234; EVİK: a.g.e., s. 139; EREL: a.g.e., s. 269

görevi gereği olarak elinde bulundurduğu araç ve gereçleri bu suçun işlenmesi sırasında kullanan kamu görevlisi hakkında, verilecek ceza üçte biri oranında artırılacaktır.

Kanun koyucu, tüzel kişiler açısından 5237 sayılı TCK m. 79/4'de özel bir düzenleme getirmiştir. Buna göre, bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında, 5237 sayılı TCK m. 60'da hüküm altına alınan tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır.

3. SUÇUN MAĞDURU

Göçmen kaçakçılığı suçunun mağdurunun kim olduğu hususunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, göçmenler suçun mağduru değil konusu, ilgili devlet ise suçtan zarar görendir.²⁹ Suçun mağduru ise toplumu oluşturan bireylerdir.³⁰ Bir diğer görüşe göre, suçun mağduru toplumu oluşturan bireyler ve göçmenlerdir.³¹ Bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre ise, suçun mağduru göçmenlerdir.³² Zira, 5237 sayılı TCK m. 79'a, 22.07.2010 tarih ve 6008 sayılı kanun ile eklenen 2. fıkrada, suçun mağdurunun göçmenler olduğu açıkça hükme bağlanmıştır. Bu açık düzenleme karşısında, suçun mağdurunun göçmenler olmadığını ya da göçmenlerle birlikte başka kişiler olduğunu savunmanın hukuki bir geçerliliği kalmamıştır.³³

Göçmen kaçakçılığı suçunun mağduru, Türk vatandaşı ya da yabancı herkes olabilir.³⁴ Bu konuda kanun koyucu bir ayırım yapmamıştır. Mağdurun sağ bir insan olması lazımdır. Bu nedenle, ülke dışına ölü bir kimenin çıkarılması ya da ülkeye ölü bir insanın sokulması halinde suç oluşmaz.³⁵ Suç, tek bir mağdura karşı işlenebileceği gibi, birden fazla mağdura karşı da işlenebilir, bu durumda 5237 sayılı TCK m. 43/2 uygulama alanı bulur.³⁶

Göçmenler, suçun mağduru oldukları için 5237 sayılı TCK m. 79 hükmü uyarınca cezalandırılmazlarsa da, 6458 sayılı YUKK'nin

29/ Bkz.: ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAĞSIZ, Pınar/TEPE, İlker:Türk Ceza Hukuku, Özel Hükümler,13. Baskı, Ankara, 2018, s. 60

30/ Bkz.: EREL: a.g.e., s. 270 vd.

31/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 235

32/ Bkz.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 124 vd.

33/ Buna rağmen, Yargıtay'ın, göçmenlerin suçun mağduru olmadıkları, suçun konusu oldukları yönünde kararları vardır. Bkz.: Yargıtay 18. CD'nin 15.03.2017 tarih-2015/44808 E-2017/2908 K ve 08.02.2017 tarih-2015/37327 E-2017/1429 K sayılı kararları.(KANGAL: a.g.e., s. 235 dipnot 38'den naklen)

34/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 236

35/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 236

36/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 236

102. maddesi uyarınca haklarında idari yaptırım kararı uygulanabilir. Bunun karşılık, eğer bir göçmen, 5237 sayılı TCK m. 79'da hüküm altına alınan seçimlik hareketlerden birisini, TCK m. 37 uyarınca fail olarak icra ediyorsa ya da suçun faillerine, suçun icra edilmesinde TCK m. 39 uyarınca yardım ediyorsa artık kendisinin de fail olarak cezalandırılması söz konusu olacaktır.³⁷

4. SUÇUN KONUSU

Göçmen kaçakçılığı suçunun konusunun ne olduğu hususunda doktrinde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre suçun konusu, göçmenler ve onların malvarlıklarıdır.³⁸ Bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre ise, suçun konusu göçmenlerdir ve bu şekilde suçun konusu ile mağdur aynı kişi olmaktadır.³⁹

5. SUÇUN HAREKET UNSURU

a. MADDİ MENFAAT ELDE ETMEK MAKSADIYLA YASAL OLMAYAN YOLLARDAN BİR YABANCIYI ÜLKEYE SOKMAK

Bu seçimlik harekete göre, mağdurun Türk vatandaşı olmaması, yani yabancı olması gerekmektedir. Mağdurun birden çok vatandaşlığı varsa ve bunlardan biri Türk vatandaşlığı ise mağdur yabancı sayılmaz dolayısıyla suç oluşmaz. Bu durumda, Türk vatandaşı hakkında 5682 sayılı Pasaport Kanunu m. 34 uyarınca, bu fillere iştirak edenler hakkında ise 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m. 14 uyarınca idari para cezası uygulanır.⁴⁰

Ülke kavramına, kara parçası, iç sular, karasuları ve üzerindeki hava sahası dahildir. Aynı şekilde, savaş gemileri ve savaş uçakları da gerçek anlamda ülke kavramına dahil olmasına rağmen, göçmen kaçakçılığı suçu açısından bu yerler ülke olarak kabul edilemez.⁴¹

Yabancıların yasal yollardan ülkeye girmesi kural olarak, 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 6458 sayılı YUKK'da düzenlenmiş olmakla birlikte, bu konuda iki veya çok taraflı uluslararası sözleşmeler de söz konusu olabilmektedir.⁴² Bu düzenlemelere aykırı olarak ülkeye yabancıların sokulması halinde suç oluşacaktır.

37/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 237

38/ Bkz.: TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 90

39/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 237; Karş: Yargıtay 18.

CD'nin 15.03.2017 tarih-2015/44808 E-2017/2908 K ve 08.02.2017 tarih-2015/37327 E-2017/1429 K sayılı kararları.(KANGAL: a.g.e., s. 235 dipnot 38'den naklen)

40/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 238

41/ Bkz.: ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞSIZ/TEPE: a.g.e., s.

63; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 94 vd.

42/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 239

b. MADDİ MENFAAT ELDE ETMEK MAKSADIYLA YASAL OLMAYAN YOLLARDAN BİR YABANCININ ÜLKEDE KALMASINA İMKÂN SAĞLAMAK

Bu seçimlik harekete göre de, mağdurun Türk vatandaşı olmaması, yani yabancı olması gerekmektedir.

Yabancıların yasal bir şekilde ülkede kalmaları, kural olarak, 6458 sayılı YUKK ve 6735 sayılı ÜİK'da düzenlenmiş olmakla birlikte, bu konuda iki veya çok taraflı uluslararası sözleşmeler de söz konusu olabilmektedir.⁴³ Bu düzenlemelere aykırı olarak ülkede yabancıların kalmasına imkân sağlanması halinde suç oluşacaktır.

Yasal olmayan yollardan ülkeye girmiş bir yabacıya, ülkede kalması için imkân sağlanmasıyla göçmen kaçakçılığı suçu oluşacağı gibi,⁴⁴ yasal yollardan ülkeye girmesine rağmen, ikamet ve çalışma izni bulunmayan ve vize süresi de bitmiş bir yabancı, sınır dışı edilmesini engellemek amacıyla, ona ülkede kalması için imkân sağlanması halinde de suç oluşacaktır.⁴⁵

İmkân sağlama ise, yabancıyı, sadece bu yönde teşvik etmek gibi sözsöz davranışlar değil, maddi nitelikte davranışlar şeklinde gerçekleşmelidir.⁴⁶ Örneğin, ona barınacak bir ev kiralamak, düzenli olarak yiyecek içecek vermek, sahte ikamet izni düzenlemek ve ülke içerisinde yakalanmaması amacıyla saklamak vb.

c. MADDİ MENFAAT ELDE ETMEK MAKSADIYLA YASAL OLMAYAN YOLLARDAN TÜRK VATANDAŞI VEYA YABANCININ YURT DIŞINA ÇIKMASINA İMKÂN SAĞLAMAK

Bu seçimlik harekete göre, mağdur Türk vatandaşı ya da yabancı olabilir.

Türk vatandaşlarının ve yabancıların yasal yollardan ülkeden çıkması, kural olarak, 5682 sayılı Pasaport Kanunu ve 6458 sayılı YUKK'da düzenlenmiş olmakla birlikte, bu konuda iki veya çok taraflı uluslararası sözleşmeler de söz konusu olabilmektedir.⁴⁷ Bu düzenlemelere aykırı olarak ülkeden Türk vatandaşlarının ya da yabancıların çıkması-

43/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 240

44/ Ancak, yasal olmayan yollardan ülkeye girmiş olan bir yabacıya, 6458 sayılı YUKK uyarınca geçici koruma sağlanmış ise bu durumda göçmen kaçakçılığı suçu oluşmayacaktır.

45/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 241

46/ Bkz.: ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 67

47/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 244

na imkân sağlanması halinde suç oluşacaktır. Suçun tamamlanması için mağdurun Türkiye sınırları dışına çıkarılması yeterli olup, başka bir ülkeye gitmesine gerek yoktur.⁴⁸ Yabancılar açısından, bu kişilerin ülkeye yasal ya da yasal olmayan yollardan girmesinin de bir önemi yoktur.⁴⁹

İmkân sağlama ise, mağdurun sadece bu yönde teşvik edilmesi gibi sözsöz davranışlarla değil, maddi nitelikte davranışlar şeklinde gerçekleşmesi gerekir.⁵⁰ Örneğin, ona sınırı deniz yoluyla geçecek bir tekne temin etmek ve sahte vize düzenlemek vb.

6. SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ⁵¹

a. SUÇUN MAĞDURLARIN HAYATI BAKIMINDAN BİR TEHLİKE OLUŞTURMASI

Bu ve bir sonraki nitelikli hal, 5237 sayılı TCK m. 79'a, 22.07.2010 tarih ve 6008 sayılı Kanun ile eklenmiştir. Buna göre, somut olayda mağdurların yaralanmaları ya da ölmeleri yönünde elverişli koşulların bulunması gerekir.⁵² Örneğin, çok sayıda mağdurun, küçük bir botta ve fırtınalı bir havada deniz yoluyla ülke dışına taşınmaları halinde, mağdurlar yaralanmamış ve ölmemişlerse⁵³ 5237 sayılı TCK m. 79/2(a) uygulama alanı bulacaktır.

b. SUÇUN MAĞDURLARIN ONUR KIRICI BİR MUAMELEYE MARUZ BIRAKILARAK İŞLENMESİ

Bu nitelikli hal de her somut olayın kendi özelliklerine göre değerlendirilmeli ve onur kırıcı muamelelerin belirli bir ağırlığa ulaşması aranmalıdır.⁵⁴ Örneğin, çok sayıda mağdurun, küçük bir kamyonetin kapalı kasasında üst üste ve uzun süre aç ve susuz olarak taşınması halinde ya da hayvanlarla aynı or-

48/ Bkz.: TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 97; BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 137; Yargıtay'ın, yabancı bir kişinin Türkiye'den yasal olmayan yollardan çıkarılarak, vatandaşı olduğu ülkeye sokulması halinde, göçmen kaçakçılığı suçunun oluşmayacağı yönündeki kararına yönelik, bizim de katıldığımız haklı eleştiriler için Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 246 dipnot 74.

49/ Bkz.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s.134

50/ Bkz.: ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 66

51/ 5237 sayılı TCK m. 79/2-3. fıkralarındaki düzenlemelerin, suçun nitelikli halleri değil de, suçun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış halleri olduğuna dair görüş için Bkz.: ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 73; Karş.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 145 vd.; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 98 vd.; KANGAL: a.g.e., s. 246 vd.

52/ Bkz.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 147 vd.

53/ Mağdurların yaralanmış ve ölmüş olmaları durumunda, 5237 sayılı TCK 79/2(a)'dan değil, TCK 79/1 ile birlikte taksirle ya da kasten öldürme ya da yaralama suçlarından dolayı ceza verilmesi yönünde Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 247; Karş.: TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 98 vd.

54/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 247

tamda barındırılmaları halinde⁵⁵ 5237 sayılı TCK m. 79/2(b) uygulama alanı bulacaktır.

c. SUÇUN BİRDEN FAZLA KİŞİ TARAFINDAN BİRLİKTE YA DA BİR ÖRGÜTÜN FAALİYETİ ÇERÇEVESİNDE İŞLENMESİ

Bu nitelikli hal, 06.12.2019 tarih ve 7196 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir. Buna göre, suçun, birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde verilecek ceza, yarısına kadar, 5237 sayılı TCK m. 220 kapsamında kalan bir suç örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde⁵⁶ ise, yarısından bir katına kadar artırılabacaktır.

Eğer göçmen kaçaklığı suçu bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş ise, bu durumda 3713 sayılı TMK m. 5/1 uyarınca cezada artırım yapılacak ve TMK m. 5/2 uyarınca da 5237 sayılı TCK m. 79/3 uygulanamayacaktır.⁵⁷

7. SUÇUN MANEVİ UNSURU

Göçmen kaçaklığı suçu ancak kasten işlenebilen bir suçtur ve olası kastla işlenemez, zira, bu suçun işlenebilmesi için 5237 sayılı TCK m. 79/1'de açıkça düzenlendiği üzere, failde doğrudan ya da dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadı bulunmalıdır. Bunun mefhumu muhalefet delilinden, failde maddi menfaat temin etmek maksadı bulunmadığı takdirde atılı suçun oluşmayacağı sonucu çıkar. Örneğin, failin cinsel ilişkiye girmek için manevi bir menfaat karşılığında ya da acıma, destek olma, dayanışma ve sevgi gibi nedenlerle eylemlerini gerçekleştirmesi halinde bu suç oluşmaz.⁵⁸

Failin cezalandırılabilmesi için, kendisinde maddi menfaat temin etme maksadı bulunması yeterli olup, bu menfaatin elde edilmesi şart değildir.⁵⁹ Maddi menfaatin temin

55/ Bkz.: BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 148; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 73

56/ Yargıtay'ın, böyle bir durumda, failer hakkında hem 5237 sayılı TCK 79/3'den dolayı ceza verilmesi gerektiği, hem de TCK m. 220'den dolayı ayrıca ceza verilmesi gerektiği yönündeki bizim de katıldığımız kararı ve bu kararın eleştirisi için Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 249 vd. ve s. 250 dipnot 87

57/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 250; Göçmen kaçakçılığı suçu, 3713 sayılı TMK m. 1'de hüküm altına alınan amaçlara yönelik olarak, TMK m. 7 uyarınca, suç işlemek amacıyla kurulan bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, yine TMK m. 4/1(a) uyarınca, terör suçu sayılacaktır.

58/ Bkz.: ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 76; EREL: a.g.e., s. 281; BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 143; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 100 vd.; Karş.: EVİK: a.g.e., s. 167

59/ Bkz.: ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 75; BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 143; TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 101

edilmesi hususunda bir vaat ya da anlaşma yeterlidir.⁶⁰

Maddi menfaatin hukuka aykırı olması da zorunlu değildir. Örneğin, ev sahibinin evini rayiç bedel üzerinden yasa dışı yollardan ülkeye girdiğini bildiği bir göçmene kiralaması halinde de suç oluşacaktır.⁶¹

Maddi menfaat temin etmek maksadı, göçmen kaçakçılığı suçunu, 5237 sayılı TCK m. 80'de hüküm altına alınan "İnsan Ticareti" suçundan ayırır, zira bu suçta, zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak "maksadı" aranmaktadır.⁶²

Failin, mağdurun vatandaşlığı konusunda hataya düşmesi halinde, örneğin, ülkeye soktuğu kişinin Türk vatandaşı olduğunu düşünüp de bu kişinin aslında yabancı olması durumunda, suçun maddi unsurlarında hata söz konusu olacağından, 5237 sayılı TCK m. 30/1 uyarınca fail kasten hareket etmiş olmaz ve suç oluşmaz.⁶³

5237 sayılı TCK m. 31'de hüküm altına alınan "yaş küçüklüğü", TCK m. 32'de hüküm altına alınan "akıl hastalığı", TCK m. 33'de hüküm altına alınan "sağır ve dilsizlik", TCK m. 34'de hüküm altına alınan "geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma" düzenlemeleri, şartları varsa göçmen kaçakçılığı suçunda da uygulama alanı bulmaktadır.⁶⁴

8. SUÇUN HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

Doktrinde, 5237 sayılı TCK m. 79/1'deki "yasal olmayan yollardan" ifadesinin, hukuka özel aykırılığı ifade ettiği ve failin, kastının yanı sıra, hukuka aykırılık bilinciyle de hareket etmesi gerektiği savunulduğu gibi⁶⁵ bu ifadenin, göçmen kaçakçılığı suçunun tipik hareketlerini nitelendirmek için kullanıldığı, bu nedenle de kastın kapsamına dahil olduğu da savunulmaktadır.⁶⁶

Göçmen kaçakçılığı suçuna hukuka uygunluk nedenleri açısından bakıldığında, 5237 sayılı TCK m. 26/2'da hüküm altına alı-

60/ Bkz.: EREL: a.g.e., s. 119

61/ Bkz.: TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 101; BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 144; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 76; Karş.: EVİK: a.g.e., s. 167

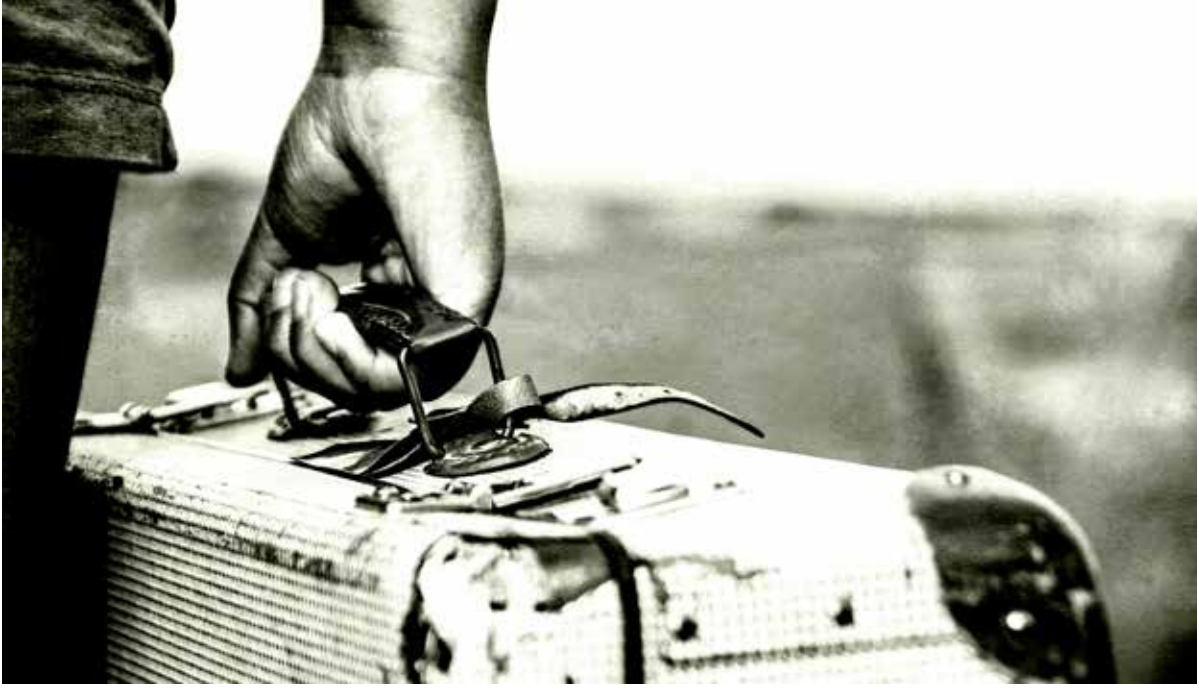
62/ Bkz.: ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 75

63/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 254

64/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 257

65/ Bkz.: EVİK: a.g.e., s. 162; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 74

66/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 254

nan “mağdurun rızası” uygulama alanı bulunmaz, zira, mağdurun rızası tipikliğin bir unsurudur ve suç, mağdurun tipik hareketlerden birinin yapılmasına rıza göstermesiyle oluşur.⁶⁷ 5237 sayılı TCK m. 25/2’de hüküm altına alınan “zorunluluk hali” de uygulama alanı bulunmaz, zira, bulunduğu ülkede ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak durumunda kalan kişi zorunluluk halinde bulursa da, bu kişi göçmen kaçakçılığı suçunda mağdur olacağından, failin zorunluluk halinden yararlanması söz konusu olamaz.⁶⁸ 5237 sayılı TCK m. 28’de hüküm altına alınan “cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit” uygulama alanı bulur, buna göre cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit altında göçmen kaçakçılığı suçunun işlenmesi halinde, araç kişi konumundaki kişinin kusuru ortadan kalkacak ve bu kişi açısından suç oluşmayacaktır. Ancak cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi uygulayan arka plandaki kişi, 5237 sayılı TCK m. 37/2 uyarınca fail olarak sorumlu olacaktır.⁶⁹

9. SUÇUN CEZASI

5237 sayılı TCK m. 79’da suçun temel şekli bakımından, üç yıldan sekiz yıla kadar

67/ Bkz.: TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 102; BAYRAKTAR/KURT: a.g.e., s. 144; Eğer fail, mağdurun rızasını hileli davranışlarla elde etmiş ise, göçmen kaçakçılığı değil, dolandırıcılık suçu, eğer fail, mağdurun rızası olmaksızın tipik hareketleri gerçekleştirmişse (ülkeye sokmak, ülkede kalmasına imkân sağlamak ya da ülkeden çıkarmak) bu durumda da göçmen kaçakçılığı değil, somut olaya göre kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ya da insan ticareti suçları oluşur. Bkz.: ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE: a.g.e., s. 74; EREL: a.g.e., s. 282 vd.; EVİK: a.g.e., s. 166

68/ Bkz.: TEZCAN/ERDEM/ÖNOK: a.g.e., s. 102 vd
69/ Bkz.: KANGAL: a.g.e., s. 256

hapis ve bin günden onbin güne kadar adli para cezası öngörülmüştür. Suçun nitelikli hallerinden, suçun mağdurların hayatı bakımından bir tehlike oluşturması ve suçun mağdurların onur kırıcı bir muameleye maruz bırakılarak işlenmesi hallerinde, verilecek ceza yarısından üçte ikisine kadar, yine suçun nitelikli hallerinden, suçun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi halinde, verilecek ceza yarısına kadar ve bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde ise verilecek ceza yarısından bir katına kadar artırılabilecektir.

Eğer göçmen kaçaklığı suçu bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş ise, bu durumda 3713 sayılı TMK m. 5/1 uyarınca cezada artırım yapılacak ve TMK m. 5/2 uyarınca da 5237 sayılı TCK m. 79/3 uygulanamayacaktır.

Kanun koyucu, tüzel kişiler açısından 5237 sayılı TCK m. 79/4’de özel bir düzenleme getirmiştir. Buna göre, bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, tüzel kişi hakkında, 5237 sayılı TCK m. 60’da hüküm altına alınan tüzel kişilere özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunacaktır.

5237 sayılı TCK m. 79/1 (son cümle) uyarınca, suç teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi, tamamlanmış gibi cezaya hükmolunacaktır.

ÇEVRE MÜHENDİSİ GÖZÜYLE MÜSİLAJ

PROF. DR. S. SİDDİK CİNDORUK

Çevre Mühendisliği Bölümü,
Bursa Uludağ Üniversitesi

GİRİŞ

Müsilajı deniz ekosisteminde yaşayan tek hücreli canlılar olan fitoplanktonların aşırı çoğalması sonucunda ortaya çıkan salgı olarak tanımlanmaktadır. Doğal koşullarda mevsimsel geçişlerde kısa süreli periyotlarda ortaya çıkan müsilaj kapladığı alanın genişliği, bulunduğu süre ve yoğunluğu düşünüldüğünde doğal döngünün dışında insan kaynaklı etkenler sonucunda oluştuğu ortadadır. Müsilaj biz insanların sınırsız tüketim ihtiyaçlarını karşılarken doğal kaynaklara verdiğimiz zararın bir dışavurumudur. Yaklaşık 30 milyon nüfusun yaşadığı bir iç deniz niteliğinde olan Karadeniz ve Ege Denizi ile bağlantılı Marmara Denizinin su kalitesi açısından düşük seviyelerde olduğu ve yoğun kirliliğe maruz kaldığı yıllardır bilinen bir gerçek iken müsilaj sorunu ile bu durum geçtiğimiz yıl kendini görünür hale getirmiştir.

MÜSİLAJIN SEBEPLERİ

Müsilaj sorunu bir anda oluşan bir sorun olmanın ötesinde yıllardır Marmara denizine

olan ekolojik baskının sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Müsilaja neden olan başlıca üç etken; sudaki kirliliğe bağlı olarak artan besin elementleri, iklim değişikliğine bağlı deniz suyu sıcaklığında meydana gelen artış Karadeniz ve Ege Denizi akışlarında oluşan değişime bağlı meydana gelen durağanlıktır. Besin elementlerinin artışının birçok sebebi bulunmaktadır. Bunlar evsel nitelikli atıkların arıtılmadan ve/veya sadece derin deniz deşarjı ile Marmara Denizine verilmesi, tarımsal faaliyetlerde kullanılan gübre ve kimyasal ilaçlara bağlı olarak yüzeysel akış veya infiltrasyon ile denize karışan organik kirleticiler, kentsel katı atıkların düzensiz bir şekilde depolanması sonucu oluşan sızıntı suları, gelişigüzel etrafa, deniz kıyılarına atılan çöplerin oluşturduğu kirlilik, gemilerden kaynaklı atıklara bağlı oluşan kirlilik, termik santrallerin soğutma suları, zeytin kara sularının kontrolsüz deşarjı olarak çeşitlendirilebilmektedir. Ayrıca gemilerin yük dengesini sağlamak için kullandıkları balast suları da deniz ekosistemini olumsuz etkileyen konulardandır. Başka ülkelere gidildiğinde alınan sular kendi ülkelerine gelindiğinde denize boşaltılmakta bu da mevcut ekosistemde olmayan türlerin

taşınmasına neden olarak deniz ekosistemini bozmaktadır. Bu konu da müsilaj önleme çalışmalarında dikkate alınması gereken alanlardandır.

Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak meydana gelen hava değişimleri müsilaj oluşumunu tetikleyen hususların başında gelmektedir. Kirlilik yükü anlamında anlık bir değişim olmamasına rağmen müsilajın bu kadar yoğun olarak görünmesi iklim değişikliğine bağlı olarak deniz suyu sıcaklığının artmasının ve akış rejiminin değişmesinin etkili faktörler olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda iklim değişikliği ile mücadele de ülke olarak dikkate almamız gereken konuların başında gelmektedir. Bu konu farklı sektörleri ilgilendiren multidisipliner bir konu olup yerel ölçekte özellikle belediyelerin kentteki diğer paydaşlarla birlikte aktif olarak çalışması gereken bir alandır. Kentler, sera gazı emisyonu envanterlerini oluşturmalı, azaltım ve uyum planlarını yaparak bu doğrultuda çalışmalarını yürütmelidir. İklim değişikliği alanında Bursa, İstanbul, İzmir ve Denizli öncü olan kentler arasında yer almaktadır. Ülkemizin Paris İklim Anlaşması'na taraf ol-

ması iklim değişikliği alanında yapılan çalışmaların hız kazanmasını sağlayacaktır.

Deniz yüzeyini kaplayan müsilaj güneş ışığının ve oksijenin alt katmanlara ulaşmasını engelleyerek bu bölgelerdeki canlı yaşamını olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla müsilaj görsel olarak oluşturduğu olumsuz etkinin yanı sıra, balıkçılık, deniz ürünleri üretimi, gemicilik, turizm ve istihdam alanlarını da olumsuz etkilemiştir.

MÜSİLAJA KARŞI ALINAN ÖNLEMLER

2021 Mayıs ayı itibariyle görülmeye başlayan ve deniz yüzeyini yoğun bir şekilde kaplayan müsilaj sorunuyla mücadele etmek için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı liderliğinde yoğun bir çalışma başlatılmıştır. Bu kapsamda ilgili belediyelerle birlikte deniz yüzeyi temizliği yapılmış, ilgili paydaşların katılımı ve katkısı ile 22 maddelik Marmara Denizi Koruma Eylem Planı hazırlanmıştır. Planda deniz kirliliğine neden olan başta atık su deşarjları olmak üzere bütün

konularda gerekli önlemlerin alınmasına yönelik hedefler belirlenmiştir. Bu süreçte özellikle belediyelere evsel nitelikli atık su arıtma tesislerinin yapımı ve derin deniz deşarj uygulamalarının sonlandırılmasına yönelik destekler verilmeye başlanmıştır.

Ayrıca Marmara Denizi ve adalar 5 Kasım 2021 tarihinde özel çevre koruma alanı olarak ilan edilmiştir. Özel çevre koruma alanı; ülkemizin taraf olduğu Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması (Barselona) Sözleşmesi'nin getirdiği bir yükümlülük olarak ülke ve dünya ölçeğinde ekolojik öneme haiz olan ancak sanayi turizm ve yaşılaşma baskısı nedeniyle bozulma ve/veya yok olma riski altında olan alanların korunması amacıyla getirilen bir statüdür.

Bu bağlamda belirlenen bölgede mevzuat hükümlerine göre çevrenin araştırılması, korunması ve izlenmesine ilişkin belirlenecek usul ve esaslar ile bunların yansıtıldığı planlar Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca hazırlanacak ve onaylanacak. Söz konusu usul ve esaslar çerçevesinde bölgedeki faaliyetlerle ilgili tedbirlerin alınması, kontrolü ve izlenmesi yetkisi de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına ait olacak.

Müsilajla mücadele sürecinde hazırlanan eylem planının uygulanması takibinin yapılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması Marmara Denizinin kirliliğinin önlenmesi dolayısıyla müsilaj sorunun tekrar yaşanmaması sürecinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır.

Ülkemizde yaşanan çevre problemlerini görünür kılan müsilaj olayı bizlere;

- Derin deniz deşarjının bir arıtma yöntemi olmadığını,
- Evsel nitelikli atık suların ileri biyolojik arıtma teknolojileri ile arıtıldıktan sonra deşarj edilmesi gerektiğini,
- Bireysel olarak gelişigüzel olarak etrafa, kıyılara ve denizlere attığımız her türlü atığın (çöpün) denizlere ulaşarak kirliliğe sebep olduğunu,
- Tarımsal faaliyetlerde kullanılan kimyasal ilaç ve gübre miktarının kontrollü kullanılması gerektiğini,
- Kentsel atıkların düzensiz depolama alanlarında değil atıktan enerji ve hammadde üretiminin sağlanacağı entegre katı atık tesislerinde bertaraf edilmesi gerektiğini,

- Endüstriyel atık suların arıtılmadan su kaynaklarına deşarj edilmemesini,
- Endüstriyel ve evsel atık su geri kazanımının sağlanarak su kaynaklarına daha az deşarjın yapılması gerektiğini,
- Gemilerden kaynaklı atıkların uygun atık alım tesislerinde bertaraf edilmesi gerektiğini,
- Yerel ölçekte de etkilerini hissettiğimiz iklim değişikliğine bağlı sıcaklık artışlarının deniz ekosistemini de olumsuz etkilediğini,
- İklim değişikliği ile mücadele ve uyuma yönelik somut çalışmaların yapılması gerektiğini,
- Doğal kaynaklarımız üzerinde oluşturduğumuz her türlü tahribatın tekrar bizi etkilediğini,
- Çevre kirliliği oluşmadan önce önlenmesi gerektiğini bu yaklaşımın maliyetinin kirlilikle mücadeleye göre daha düşük olduğunu,
- 90'lı yıllarda geleceğin mesleği olarak görünen çevre mühendisliği disiplininin artık dikkate alınması gerektiğini,
- Marmara Denizi gibi tüm doğal değerlerimizin bir ekolojik taşıma kapasitesi olduğunu ve bu çerçevede değerlendirilmesi gerektiğini öğretti.

Son yıllarda yaşadığımız müsilaj sorunu umuyorum ki bizlerin doğal değerlerimize verdiğimiz önemin artmasına, ihtiyaçlarımızı karşılarken gerçekleştirdiğimiz faaliyetlerde oluşturduğumuz çevresel etkilere olan hassasiyetimizin gelişmesine ve bakış açımızın daha çevreci bir şekilde değişmesine vesile olmuştur.

TİVAK

TÜRKİYE YÜKSEK İHTİSAS HASTANESİ VAKFI

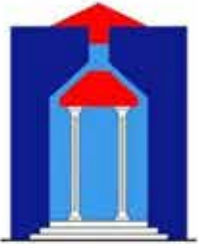
Vakıf Faaliyetleri

- Yüksek İhtisas Üniversitesi'nin cari giderlerinin %20 sini karşılamak
- Üniversitemiz öğrencilerine burs sağlamak
- Vakfın amacına uygun bağış, şartlı bağış mal ve vasiyeti gibi her türlü yardımı kabul eder, amaca uygun olarak kullanımlarını sağlar.
- Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi'ne ve Yüksek İhtisas Üniversitesi'ne maddi manevi hizmet sağlamak, bu konuda hastaneye bina, arsa ve çeşitli malzeme temin etmek.

Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi Vakfı (TİVAK) ülke ihtiyaçlarını karşılamak, dünyada gelişen en son teknolojileri yakından takip edebilmek ve bunları daha ileriye taşıyarak ülkemiz hizmetine sunma maksadıyla bir 2013 Yılında Yüksek İhtisas Üniversitesi'ni kurmuştur.

Sağlık Bilimlerinin yanı sıra işbirlikçi vakıf ve kuruluşlar ile beraber Üniversitemiz bünyesinde açılacak olan diğer birimlerinde aynı hedeflerle eğitimi sürdürmesi, bilgi, güven ve deneyime dayalı kültür ve markasını Yükseköğretim alanında da ileriye götürerek ülkemizin nitelikli insan gücüne katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Projeler arasında yer alan Teknokent ve Fizik - Tedavi - Rehabilitasyon ve Geriatri Merkezleriyle, mevcut sıcak su zenginlikleri yetişmiş insan gücüyle birleştirilecek ve Sağlık Turizmi konusunda ülkemiz hak ettiği yüksek noktalara getirilecektir.

renktaş

Proje Danışmanlığı
Proje Yönetimi
Teknik Danışmanlık Hizmetleri
Yenilenebilir Enerji
Sağlık ve Turizm

Renktaş Mimarlık Müh.
İnş. Turz. Sağlık Tic. Ltd. Şti.
İlkbahar Mah. 605/7 Sokak No:12
Çankaya-Oran/ANKARA
Tel: 0312 481 97 58
Faks: 0312 481 62 01
e-mail: renktaşmimarlık@gmail.com
www.renktaşmimarlık.com

GÜVENLİK BOYUTUYLA MONTRÖ SÖZLEŞMESİ VE SAVAŞ GEMİLERİNİN GEÇİŞ REJİMİ KONFERANS NOTLARI¹

ALİ KURUMAHMUT

Danıştay Emekli Üyesi

Montrö Sözleşmesi'ni ulusal ve uluslararası kamuoyunun gündeminde tutan Rusya - Ukrayna Savaşı gibi önemli gelişmelerin Sözleşmeyi tartışma zemininde tutmaya devam edeceği anlaşılmaktadır. Montrö'yü anlamaya ve anlatmaya her zamankinden daha fazla ihtiyacımız olduğunu öncelikle ifade etmek isterim.

Takdimime, 22 Haziran 1936 Pazartesi günü başlayan Montrö Boğazlar Konferansı'nda Deniz Kurmay Yüzbaşı rütbesi ile Türk Delegasyonunda yer alan, Türkiye Cumhuriyeti'nin Altıncı Cumhurbaşkanı Merhum Oramiral Fahri Korutürk'ün sözleri ile başlamak istiyorum.

Osmanlı Devleti'nin ve onun denizcilik gücünün zayıflamasına paralel olarak ya başlı başına veya Orta Doğu'daki gelişmelere bağlı olarak bir Boğazlar meselesi, bir Karadeniz-Akdeniz hâkimiyet meselesi, önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Fakat değişmeyen gerçek şudur ki; Boğazlara sahip olan Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bölgesel ve küresel silahlı anlaşmazlıkların sonucu üzerine etkisi daima büyük olmuştur. (...)

^{1/} Bu konferans metni Ali KURUMAHMUT'un;

- *Montrö Sözleşmesi Türk Boğazları ve Karadeniz (Türk Deniz Araştırmaları Vakfı, Yayın No:26)*
- *Deniz Hukuku ve Türkiye'nin Yakın Deniz Havzası Konferans Notları (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 7 Kasım 2017)*

İsimli kitapları ile çeşitli dergi, bülten, gazete ve broşürlerde "Türk Boğazları ve Karadeniz Güvenliği" konularında yayınlanmış makale, tebliğ ve röportajlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Savaş süresince (II. Dünya Savaşı) Türkiye, Montrö Boğazlar Sözleşmesi'ni sadakatle koruyarak uygulamak suretiyle silahlı çarpışmaları bu bölgeden uzak tutabilmiş ve savaşanlara, sonuna kadar Boğazlara sahip olmanın değerini hissettirmiştir².

Konferansın birinci oturumunda söz alan temsilci heyetleri başkanlarından Romanya Dışişleri Bakanı N. Titulesco; açık denize tek çıkış olanaklarının Karadeniz ve boğazlar yoluyla olduğunu belirttikten sonra, boğazları Türkiye'nin yüreği Romanya'nın ciğeri olarak ifade etmiştir. Dağılan SSCB Dışişleri Halk Komiseri Maxime Litvinoff ise Boğazlar için; SSCB'yi yalnız dış dünyaya bağlayan değil, aynı zamanda ülkenin çeşitli parçalarını da birbirlerine bağlayan bir can damarı niteliğinde olduğunu söylemiştir³.

Türk Boğazları, Karadeniz'e kıyısı bulunan devletlerin yanında Tuna-Ren su yolunu saymazsak Karadeniz havzası devletlerinin de tek deniz giriş-çıkış kapısıdır.

Bu stratejik kapının maliki ve egemen gücü Türkiye'dir. Türk boğazlarının güvenliği; Türkiye'nin yanı sıra Karadeniz'e kıyıdaş diğer

^{2/} Fahri S. Korutürk, "Sunuş", Seha L. Meray - Osman Olcay, *Montreux Boğazlar Konferansı - Tutanaklar Belgeler*, Ankara 1976, sayfa VII.

^{3/} Seha L. Meray - Osman Olcay, *Montreux Boğazlar Konferansı - Tutanaklar Belgeler*, Ankara 1976, sayfa 26, 30.

devletler ve dünya deniz ulaştırması için önem arz etmektedir.

Amacı “Boğazlardan geçişi ve gemilerin ulaşımını, Lozan Barış Antlaşması’nın 23’üncü maddesiyle tespit edilen prensibi, Türkiye’nin güvenliği ve Karadeniz’e kıyıdaş devletlerin güvenliği çerçevesinde koruyacak biçimde düzenlemek” olarak belirlenmiş olan Sözleşme; Türk Boğazları Bölgesinde Türkiye’nin güvenliğine hizmet ederken, Karadeniz’de de öncelikle Türkiye’nin güvenliğine hizmet etmektedir. Kıyıdaş devletlerle yapılan antlaşmalarla Karadeniz’in yaklaşık yarısı Türkiye’nin karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgesi olarak, diğer bir ifade ile Türkiye’nin deniz egemenlik ve deniz yetki alanları olarak, güncel ve medyatik ifadesi ile MAVİ VATAN olarak tescil edilmiştir.

Ana hatlarıyla tanıtmak ve çok kısa olarak özetlemek istersek, Türk Boğazları ve Karadeniz’in hukuki ve siyasi statüsünü düzenleyen Montrö Sözleşmesi;

20 Temmuz 1936’da imzalanmış ve 9 Kasım 1936’da yürürlüğe girmiştir⁴.

Başlangıç yürürlük süresi 20 yıl olarak belirlenmiş olup bu süre 9 Kasım 1956’da sona ermiştir.

4/ Montrö Sözleşmesi, Lozan’ın, Türkiye’nin Boğazlar Bölgesi ve Boğazönü Adaları üzerindeki egemenliğini kısıtlayan hükümlerini ortadan kaldırmış; sözleşmeye ek Protokol’ün 1’inci maddesine göre Türkiye, Boğazlar Bölgesi’ni yeniden askerileştirebilmiş, bu rejim Sözleşme’nin imza tarihi olan 20 Temmuz 1936’da yürürlüğe girmiştir.

Lozan Barış Antlaşması’ndan sonra Türkiye’nin en önemli ikinci siyasal belgesi olarak kabul edilmektedir.

XX. yüzyılın önemli siyasal antlaşmalarından biri, bir istikrar ve denge belgesidir.

Yürürlükten kaldırılmasını ve değiştirilmesini düzenleyen şekil şartları çok müsait olmasına rağmen, 9 Kasım 1956’dan günümüze kadar hiçbir değişikliğe uğramadan Türkiye’nin gözetiminde yürürlükte kalabilmiştir.

Fesih sürecine açık bir sözleşme olan Montrö’nün fesih prosedürünün işletilmesi ve yeni bir sözleşme yapılamaması durumunda; Sözleşme’nin 1’inci maddesinde teyit ve kabul edilen Boğazlarda denizden geçiş ve ulaşım serbestisi prensibinin sonsuz bir süresi olacağı, Sözleşme’nin 28’inci maddesinin 2’inci fıkrası ile kabul edilmiştir.

Montrö Sözleşmesi’nin güvenlik boyutuyla analiz edilebilmesi, geleceğe yönelik politik ve stratejik değerlendirmeler yapılabilmesi amacıyla; öncelikle incelenmesi önem arz eden ve her biri ayrı bir takdim konusu olan hususları aşağıdaki başlıklar altında sıralamak doğru ve analitik bir yaklaşım olacaktır. Konuyu aşağıda sunulan boyutlarıyla analiz etmeden/ edemeden Montrö Sözleşmesi’ni anlayanın ve anlatabilmenin nasıl mümkün olacağını anlayabilmiş değilim.

- Kanal ve boğaz kavramları, Türk Boğazlarının genel coğrafi konumu, fiziki yapısı ve sui generis özellikleri.

- Tarihi gelişim içerisinde Türk Boğazlarından geçişin tabii olduğu kurallar.
- Uluslararası deniz ulaştırması için kullanılan boğazlardan geçiş rejimleri.
- Montrö Sözleşmesi.
- Türk Boğazları Bölgesi'nde Türkiye'nin yetki ve yükümlülükleri.
- Türk Boğazları ve Karadeniz'in hukuki statüsünde olabilecek değişiklikler.

Coğrafi bir terim olarak boğaz, iki kara parçası arasında bulunan ve iki deniz kesimini birleştiren doğal ve dar su yoludur. Boğazların bu özelliği, onları insan yapımı olan kanallardan ayırır. Boğazlardan farklı olarak, deniz ulaştırması amacıyla kullanılan kanallardan geçiş, aksine bir uluslararası düzenleme yoksa özel hukuksal rejimleri çerçevesinde ve kanala egemen olan devletin yetkilerine herhangi bir sınırlama getirmeden yapılabilmektedir.

İstanbul Boğazı, bir açık deniz olan Karadeniz'i, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir iç denizi olan Marmara Denizi'ne bağlayan bir su yoludur. Bu niteliği itibari ile ve tek başına değerlendirmeye alındığı zaman İstanbul Boğazı bir ulusal boğazdır. İstanbul Boğazı'nın uzunluğu intikal rotaları üzerinde 17 mildir.

Marmara Denizi, İstanbul Boğazı ile Çanakkale Boğazı arasında kalan Türkiye'nin bir iç denizidir. İstanbul Boğazı ile Çanakkale Boğazı arasında deniz ulaştırması amacıyla kullanılan yaklaşık 110 millik koridorda yapılan uğraksız gemi geçişleri dışında Marmara Denizi üzerinde, egemen devlet olarak Türkiye'nin yasama, yürütme ve yargıya ilişkin yetkilerinin tam olduğu hususunda herhangi bir tereddüt yoktur.

Çanakkale Boğazı, bir iç deniz olan Marmara Denizi'ni, bir açık deniz olan Ege Denizi'ne bağlayan su yoludur. Bu niteliği itibari ile ve tek başına değerlendirmeye alındığı zaman Çanakkale Boğazı da İstanbul Boğazı gibi bir ulusal boğazdır. Çanakkale Boğazı'nın uzunluğu intikal rotaları üzerinde 37 mildir.

Tarihi süreç içerisindeki geçiş rejimleri ile birlikte coğrafi konumu, fiziki yapısı ve sui generis özellikleri çerçevesinde değerlendirildiği zaman, Türk boğazlarının bir uluslararası boğaz olmadığı görülecektir. İstanbul Boğazı, Marmara Denizi ve Çanakkale Boğazı; iki açık deniz olan Karadeniz ve Ege Denizi'ni birbirine bağlayan niteliğinden dolayı, ilgili uluslararası sözleşmelerde deniz ulaştırması amacıyla kullanılan tek bir su yolu olarak kabul edilmektedir. Tek başlarına değerlendirildikleri zaman ulusal boğaz niteliğinde olan İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı

ile Türkiye'nin mutlak egemenliğinde bir iç deniz olan Marmara'da toplam 164 millik bir mesafe kat edilerek, Karadeniz ile Ege Denizi ve Akdeniz arasında deniz ulaştırması idame edilebilmektedir. Montrö Sözleşmesi, 164 millik ulaştırma koridorundan gemilerin uğraksız geçişini düzenlemektedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Boğazlar rejimine ilişkin düzenlemeler ile geçiş uygulamaları ve güvenlik politikaları incelendiğinde üç ayrı dönem ve statüden bahsetmek gerekmektedir.

Birinci dönem, İstanbul'un fethiyle başlayan ve Rusya'nın kendi ticaret gemileriyle Karadeniz'e inerek İstanbul Boğazı'ndan geçiş izni aldığı 1774 tarihli Küçük Kaynarca Antlaşması'na kadar süren ve genel olarak geçişin Osmanlı Devleti'nin tek taraflı tasarruflarıyla düzenlendiği 321 yıllık bir süreyi kapsayan uygulamalar olup bu dönem İmparatorluğun mutlak egemenlik devresi veya ulusal yetki devresi olarak da bilinmektedir⁵.

İkinci dönem, boğazlardan geçişin ikili antlaşmalarla düzenlenmeye başladığı Küçük Kaynarca Antlaşması'ndan boğazların çok taraflı antlaşmalara konu olduğu 1841 yılına kadar geçen 67 yıllık periyottur. Bu dönemde boğazlardan geçiş açık veya gizli antlaşma hükümleriyle belirlenmeye çalışılmış, şartlar değiştikçe yapılan yeni antlaşmalarla geçiş koşulları düzenlenmiştir.

Boğazların bütün devletlerin ticaret gemilerinin geçişine açılması 14 Eylül 1829'da Osmanlı Devleti ile Rusya arasında akdedilen Edirne Antlaşması ile gerçekleşmiştir. Antlaşma ile Boğazların Osmanlı Devleti ile savaş durumunda olmayan dev-

5/ 1453 Yılında İstanbul'un fethinden hemen sonra başlayan Karadeniz ve Ege Denizi'ne yönelik Osmanlı hakimiyet mücadelesi neticesinde, II. Bayezid zamanında 1484 yılında Kili ve Akkırman'ın da alınmasıyla Karadeniz bütün kıyıları ile Osmanlı egemenliğine girmiş; bununla birlikte bir müddet daha Ceneviz ve Venedik gemilerinin Karadeniz'e çıkıp ticari faaliyet göstermelerine izin verilmiştir. Bu durum XVI. Yüzyılın ortalarına kadar devam etmiştir. Bu tarihten itibaren tam anlamıyla bir Osmanlı iç denizi ve hakimiyet alanı niteliği kazanmasıyla bu denize geçiş yabancı devletler için imkansız hale gelmiştir.

Girit Adası'nın 1669 yılında Osmanlı egemenliğine girmesiyle de Osmanlı İmparatorluğu'nun Ege Denizi'ne yönelik hakimiyet mücadelesi, İstendil Adası hariç tamamlanmış; İstendil Adası'nın 1718 tarihli Pasarofça Antlaşması ile Türklerin egemenliğine geçmesi sonucu Ege Denizi de Osmanlı iç denizi haline gelmiş, Girit Adası Çanakkale Boğazı'nın ileri güney karakolu konumuna getirilmiştir.

letlerin ticaret gemilerine, Rus ticaret gemileri ile aynı şartlar altında olmak üzere açıklığı yükümlülüğü kabul edilmiştir⁶.

Yaklaşık üç asır Türk gölü hüviyetinde kalan Karadeniz, Küçük Kaynarca Antlaşması ile 1774'te Türk-Rus denizine dönüşmüş, Edirne Antlaşması ile de 1829'da uluslararası bir mahiyet kazanmıştır.

Üçüncü dönem ise 1841 yılında yapılan ve Boğazlardan geçişin uluslararası bir nitelik kazandığı "Akdeniz ve Karadeniz Boğazları Hakkında Londra Sözleşmesi" ile başlayan ve I. Dünya Savaşı'na kadar devam eden; genel niteliği itibarıyla de günümüze kadar devam eden geçişin çok taraflı antlaşmalarla düzenlendiği 180 yıllık devam eden devredir.

Hiçbir zaman yürürlüğe girmemiş ve ölü doğmuş bir antlaşma olan ve Osmanlı Devleti ile I. Dünya Savaşı'nın galip devletleri arasında imzalanan Sevr'e göre Çanakkale Boğazı, Marmara Denizi ve Karadeniz Boğazı'nı kapsayan Boğazlar, barış ve savaş zamanında, bayrak farkı gözetmeksizin bütün devletle-

6/ Edirne Antlaşması, Yunanistan'ın bağımsız bir devlet olarak doğuşunu hazırlayan ve Osmanlı Devleti'nin taraf olduğu ilk antlaşmadır. 14 Eylül 1829 Edirne Antlaşması ve 3 Şubat 1830 Londra Prorokolü, sınırları tam olarak belli olmayan bir Yunanistan'ı, İngiltere'nin himayesi, Fransa ve Rusya'nın desteği ile tarih sahnesine çıkarmıştır.

rin ticaret ve savaş gemileri ile askerî ve sivil uçaklarına açık olacaktı. Antlaşma ile kurulan serbest geçiş düzenlemek ve denetlemek için geniş yetkilerle donatılmış "Boğazlar Komisyonu" kurulacaktı. Çanakkale Boğazı'nın Avrupa kıyıları Yunanistan'a verildiğinden, Yunanistan ve Osmanlı Devleti Boğazlar üzerindeki denetim yetkilerini bu Komisyona devredecekti.

Sevr Antlaşması'nın tatbik imkânı bulamaması ve ölü doğmuş bir antlaşma olarak tarihe geçmesinden sonra, barış düzenine, 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması ile geçilmiştir. Antlaşmanın boğazlardan geçiş rejimine ilişkin temel hükmünü düzenleyen 23'üncü maddesine göre âkit taraflar; aynı gün imzalanan ve Antlaşmaya ekli olup Antlaşmayla aynı hukuki değeri haiz olacağı belirtilen "Boğazların Tâbi Olacağı Usule Dair Mukavelename" ile Çanakkale Boğazı'nda, Marmara Denizi'nde ve Karadeniz Boğazı'nda, barışta ve savaşta, denizden ve havadan geçiş ve ulaşım serbestliği ilkesini kabul etmişlerdir.

Lozan Boğazlar Sözleşmesi hükümleriy-le Boğazların askerden arındırılmış olması ve tahkim edilemez bulunması nedeniyle; Türk Boğazları Bölgesi'nde, Türkiye'nin egemenlik hakları açıkça sınırlandırılmış, Türkiye ulusal savunması ve güvenliği için tedbir alma hak-

kından mahrum bırakılmıştı⁷. Boğazlar Bölgesi'nde Türkiye'nin egemenliğini kısıtlayan ve Türkiye aleyhine ciddi güvenlik zafiyeti meydana getiren Lozan rejimi, Boğazlardan geçişte herhangi bir sınırlama getirmezken, Karadeniz'e geçmek isteyen savaş gemileri için tonaj sınırlaması getirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu antlaşması olan Lozan'a rağmen Boğazlar, uluslararası statüsünü ve rejimini devam ettiriyordu. Bir başka söyleyişle Boğazlar rejimi, Türkiye'nin tek yanlı iradesi ile değil 1841'den beri devam eden ve çok sayıda devletin ortak iradesi sonucu oluşan, genel niteliği itibarıyla Türkiye'nin egemenliğini kısıtlayan uluslararası kurallara tâbi olmaya devam ediyordu.

Açık denizin veya münhasır ekonomik bölgenin bir bölümü ile açık denizin veya münhasır ekonomik bölgenin diğer bir bölümü arasında yer alan, hukuki statüleri özel bir antlaşma ile düzenlenmemiş olan ve uluslararası seyrüsefer amacıyla kullanılan boğazlar, zararsız geçiş rejiminin uygulanacağı iki istisna dışında, 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde transit geçiş rejimine tabi boğazlar olarak tanımlanmıştır. Bu tür boğazlardan transit geçiş su sathından ve su altından (dalmış durumda) seyir ile boğazın üzerinden uçuş hakkını kapsar. Diğer bir ifadeyle zararsız geçişin satıhtan yapılma mecburiyetinin aksine transit geçiş halindeki denizaltılar ve diğer su altı araçları dalmış durumda seyredebilirler. Ayrıca transit geçiş hakkından hava vasıtaları da yararlanırlar.

Montrö Sözleşmesi, Lozan'ın kısıtlamalarını ortadan kaldırarak, Türk Boğazları Bölgesi'nde Türkiye'nin egemenlik haklarını tescil etmiştir. Yürürlüğe girdiği 9 Kasım 1936'dan günümüze kadar geçen 85 yıl 4 ay süreyle;

^{7/} Lozan Boğazlar Sözleşmesi'nin 4'üncü maddesi hükmünce, Çanakkale ve Karadeniz boğazlarının her iki kıyısı ile kıyılardan itibaren içeriye doğru yaklaşık 15-20 km'lik bir bölge ve Emirali (İmralı) Adası müstesna olmak üzere Marmara Denizi'ndeki bütün adalar gayri askeri hale getiriliyordu. Ayrıca Ege Denizi'nde, Boğazlar sisteminin bir parçası olup Çanakkale Boğazı'na ulaşan deniz yollarını etkili bir şekilde kontrol eden Boğazönü Adaları da silahtan arındırılıyordu.

- Fesih sürecine açık bir sözleşme olmasına,
- Beşer yıllık periyotlarla bir ya da birkaç hükmünün değiştirilebilmesine rağmen, noktasına ve virgülüne dokunulmadan Türkiye'nin gözetiminde dimdik ayakta duran Montrö Sözleşmesi 29 madde, 4 lahika ve 1 protokolden oluşmaktadır.

Savaş gemilerinin geçiş rejimine ilişkin Sözleşme hükümleri madde 8-22'de (toplam 15 madde) düzenlenmektedir⁸.

- Barış zamanı,
- Türkiye'nin tarafsız olduğu savaş zamanı,
- Türkiye'nin muharip olduğu savaş zamanı ve
- Türkiye'nin kendisini pek yakın bir savaş tehlikesi tehdidinde maruz görmesi

durumlarına göre geçiş ve ulaşım düzenlenmesi yapılmıştır. Türkiye'nin kendisini yakın savaş tehlikesi ile karşı karşıya sayması durumu, Lozan Boğazlar Sözleşmesinde olmayan yeni bir düzenleme olarak sözleşmede yer almıştır.

Sözleşme'nin 24'üncü maddesi hükmünce Türk Hükümeti, savaş gemilerinin boğazlardan geçişine ilişkin her hükmün yürütülmesine nezaret edecek; yabancı bir deniz kuvvetinin boğazlardan geçeceği kendisine bildirilir bildirilmez, bu kuvvetin kuruluşunu, tonajını, boğazlara giriş için öngörülen tarihi ve gerekirse, olası dönüş tarihini, Âkit Devletlerin Ankara'daki temsilcilerine bildirecektir.

Sözleşme'nin madde 8-18 hükümleri (toplam 11 madde), savaş gemilerinin barış zamanı geçiş rejimini düzenlemektedir. Sözleşme barış zamanında boğazlardan geçiş yapacak savaş gemileri için sınıf, tonaj ve sayı sınırlaması getirmiş ve bu gemilerin geçişlerini ön bildirimde bulunma koşuluna bağlamıştır.

^{8/} Sözleşme'nin 8'inci maddesinin göndermede bulunduğu II sayılı Ek'inde (Lahika-II) savaş gemilerinin sınıf ve nitelikleri açıkça tanımlanmaktadır. Bahse konu Lahika, 25 Mart 1936 tarihli Londra Deniz Kuvvetleri Antlaşması'ndan aynen alınmıştır. Sözleşme'nin lafzına uygun olarak, ticaret gemilerinin tanımını ve geçiş rejimini düzenleyen madde 2-7 hükümleri; savaş gemileri başlıklı kısım II kapsamına girmeyen bütün gemiler için uygulanacak hükümler olarak düzenlenmiştir. Bir başka deyişle, savaş gemisi grubuna girmeyen tüm gemiler, bu bağlamda devlet gemileri de (ticari amaçlı kullanılsa dahi) ticaret gemisi grubuna girmektedir. Bununla birlikte Sahil Güvenlik yüzer unsurları gibi silahlı devlet gemilerinin ticaret gemileri ile aynı şartlarda boğazlardan geçmesinin Sözleşme'nin amacına ve ruhuna uygun olmayacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle, kıyıdaş olmayan devletlerin sahil güvenlik gemilerinin Karadeniz'deki tonaj hesaplamasına dahil edilmesi ile süre sınırlamasına tabi tutulması değerlendirilmelidir.

Sözleşme, her sınıf savaş gemisine boğazlardan geçiş hakkı tanımamış, bu haktan yararlanacak savaş gemilerinin geçişlerini bazı kayıt ve sınırlamalara tâbi tutmuştur. Barış zamanında, hafif su üstü gemileri, küçük savaş gemileri ve yardımcı gemiler, ister Karadeniz'e kıyıdaş olan ister olmayan devletlere bağlı bulunsunlar, bayrakları ne olursa olsun, boğazlara sözleşmede öngörülen koşullar içinde girerlerse, hiçbir vergi ve harç ödemeksizin boğazlardan geçiş özgürlüğünden yararlanacaklardır. Savaş gemileri boğazlara gündüz girerler. Geçiş sırasında deniz kuvvetinin komutanı, durmak zorunda olmaksızın, Çanakkale Boğazı'nın ve İstanbul Boğazı'nın girişindeki bir işaret istasyonuna, komutası altında bulunan kuvvetin tam kuruluşunu bildirmekle mükelleftir. Boğazlardan geçiş halinde bulunan savaş gemileri taşımakta olabilecekleri uçakları hiçbir durumda kullanamayacaklardır.

Savaş gemilerinin barış zamanında boğazlardan geçmesi için, Türk hükümetine diplomatik yoldan bir ön bildirimde bulunması gerekmektedir. Bu ön bildirim normal süresi sekiz gündür. Ancak, Karadeniz kıyıdaşı olmayan devletler için bu sürenin on beş güne çıkarılması arzuya şayan sayılmaktadır. Bu ön bildirimde gemilerin; gidecekleri yer, adı, tipi, sayısı ile gidiş için ve gerekirse dönüş için geçiş tarihleri belirtilecektir. Her tarih değişikliğinin üç günlük yeni bir ön bildirim konusu olması gerekmektedir. Ayrıca boğazlara girişin, ilk ön bildirimle belirtilen tarihten başlayarak beş günlük bir süre içinde yapıl-

ması gerekmektedir. Bu sürenin bitiminden sonra, ilk ön bildirim için olan koşullar içinde yeni bir ön bildirimde bulunulması gerekecektir.

Yukarıdaki sınırlamaların dışında savaş gemilerinin tonajları ve sayıları da sınırlandırılmıştır. Bu madde hükmüne göre; boğazlardan geçiş halinde bulunabilecek bütün yabancı deniz kuvvetinin en yüksek toplam tonajı 15.000 tonu aşmayacak ve bu kuvvet 9 gemiden çok gemi içermeyecektir. Yine aynı maddeye göre; Boğazlardaki bir limanı ziyaret eden gemiler ile geçiş sırasında bir hasara uğramış olan gemiler bu tonaja katılmayacaktır. Hasara uğrayan gemiler tamirat esnasında, Türkiye tarafından yayımlanan özel güvenlik hükümlerine bağlı tutulacaktır.

Bu kayıt ve sınırlamalardan gemilerin tonaj ve sınıfı ile ilgili olanlar, Karadeniz'e kıyıdaş devletlerin savaş gemilerinin geçişinde uygulanmayacaklardır. Karadeniz'e kıyıdaş devletler, öngörülen tonajdan yüksek bir tonajda bulunan hattıharp gemilerini⁹ boğazlardan geçirebileceklerdir. Diğer bir ifade ile Karadeniz'e kıyıdaş devletler 15.000 ton toplam tonajı aşan ve sözleşmede nitelikleri tanımlanan gemilerini boğazlardan geçirebileceklerdir. Şu koşulla ki; bu gemiler boğazları ancak tek başlarına ve en fazla iki refakat gemisi eşliğinde geçeceklerdir.

9/ Hattıharp gemileri Sözleşme'nin II sayılı Ek'inde tanımlanmış olup uçak gemileri açık ve kesin bir ifadeyle bu tanımın dışında tutulmuştur.

Karadeniz'e kıyısı bulunan devletlerin uçak gemilerinin boğazlardan geçmesini yasaklayan Sözleşme, anılan devletlere ait denizaltıların ise bazı istisnai durumlarda boğazlardan geçmesine müsaade etmiştir. Karadeniz'e kıyıdaş devletler, bu deniz dışında yaptırdıkları veya satın aldıkları denizaltılarını, tezgâha koyuştan ya da satın alıştan Türkiye'ye vaktinde haber vermişse, deniz üslerine katılmak üzere boğazlardan geçirme hakkına sahiptirler. Bahse konu devletler denizaltılarını, yine bu konuda ayrıntılı bilgiler zamanında Türkiye'ye verilmek koşuluyla bu deniz dışındaki tersanelerde onarılmak üzere boğazlardan geçirebileceklerdir. Her iki durumda da denizaltıların gündüz ve su üstünden seyretmeleri ve boğazlardan tek başlarına geçmeleri gerekmektedir. Belirtilen bu istisnai durumlar dışında denizaltıların boğazlardan geçmeleri öngörülmemiştir. Boğazlardan geçiş yapmakta olan savaş gemileri, hasar veya geminin teknik yönetimine bağlı olmayan deniz arızası durumları hariç olmak üzere, geçişleri için gerekli olan süreden daha uzun bir süre boğazlarda kalmayacaklardır.

Yukarıda ifade edilen Sözleşme hükümleri, herhangi bir tonajda ve kuruluşta olan bir deniz kuvvetinin, Türk hükümetinin daveti üzerine boğazlardaki bir limana sınırlı bir süre için nezaket ziyaretinde bulunmasına engel değildir.

Montrö Sözleşmesi hükümlerine göre barış zamanında, Karadeniz'e kıyıdaş olmayan devletlerin sadece hafif su üstü gemileri, küçük savaş gemileri ve yardımcı gemileri boğazlardan kuzeye geçiş yapıp Karadeniz'e açılabilirler. Bunların dışında kalan herhangi bir sınıf savaş gemisinin, örneğin; denizaltıların ve uçak gemilerinin Karadeniz'e geçme imkânı yoktur. Karadeniz'e kıyıdaş olmayan devletlerin barış zamanında bu denizde bulundurabilecekleri gemilerin toplam tonajı en çok 45.000 ton olmak üzere sınırlandırılmıştır. Kıyıdaş olmayan tek bir devlet ise bu tonajın üçte ikisi düzeyinde yani toplam tonajı en çok 30.000 ton olan bir kuvveti Karadeniz'de bulundurabilecektir¹⁰. Karadeniz'de

^{10/} Sözleşme'nin 18'inci maddesindeki tonaj sınırlamasına göre; Karadeniz'e kıyıdaş olmayan devletlerin barış zamanında bu denizde bulundurabilecekleri gemile-

vaş ilan ettiği 23 Şubat 1945 tarihine kadar, Türkiye'nin tarafsız olduğu savaş zamanı için öngörülen rejimi düzenleyen 19'uncu maddede hükmü uygulanmıştır. Savaşan herhangi bir devletin savaş gemilerinin boğazlardan geçmesinin yasak olması nedeniyle, Bulgaristan'ın 13 Temmuz 1941'de İtalya'dan aldığı 3 muhribin Karadeniz'e geçmesine izin verilmiştir.

Savaş zamanında Türkiye savaşan ise, Sözleşme'nin 20'nci maddesi hükmünce savaş gemilerinin geçişi konusunda Türk Hükümeti tümüyle dilediği gibi davranabilecektir. Diğer bir ifadeyle Türkiye'nin muharip olduğu bir savaş durumunda, yabancı devletlere ait savaş gemilerinin boğazlardan geçip geçmeyeceğine karar vermek Türk Hükümeti'nin takdirine bırakılmıştır¹⁴. Türkiye'nin savaşan olması durumunda, Sözleşme'nin savaş gemilerinin barış zamanda boğazlardan geçişini düzenleyen hükümleri yanında, savaş gemileri için Karadeniz ile ilgili getirmiş olduğu düzen de uygulanmayacaktır.

II. Dünya Savaşı'nda, Türkiye'nin Almanya'ya savaş ilan ettiği 23 Şubat 1945'ten savaşın sona erdiği tarihe kadar, Türkiye'nin muharip olduğu savaş zamanı için öngörülen rejimi düzenleyen 20'nci madde hükmü uygulanmıştır.

Türkiye kendisini pek yakın bir savaş tehlikesi tehdidi karşısında sayarsa, Sözleşme'nin 21'inci maddesi hükmünce Türkiye'nin muharip olduğu savaş zamanı için öngörülen düzen uygulanır¹⁵. Sözleşme'nin Türkiye'ye tanıdığı bu yetkinin Türkiye tarafından uygulanmasına başlanmadan önce, mevcut üs ve limanlarından ayrılmış bulunan savaş ge-

14/ Savaş zamanında Türkiye savaşansa, Türkiye ile savaş durumunda olan bir devlete ait ticaret gemileri boğazlardan geçemezler (madde 5). Tarafsız devletlere ait ticaret gemileri, Türkiye ile harp halinde olan devlete (Türkiye'nin düşmanına) hiçbir biçimde yardım etmemek koşuluyla, boğazlardan geçiş ve ulaşım özgürlüğünden yararlanabilirler. Gerek düşmanına hiçbir biçimde yardım etmemek koşulu, gerekse Türkiye'nin savaşan bir devlet olarak savaş hukukundan kaynaklanan hakları; Türkiye'ye geçiş yapan gemilerin taşıdıkları yükleri kontrol etme, dolayısıyla harp kaçağı olan malları zapt ve müsadere etme hakkı vermektedir. Bu durumda gemilerin boğazlara gündüz girmeleri ve geçişlerini her seferinde Türk makamlarınca gösterilen yoldan yapmaları gerekir.

15/ Türkiye'nin kendisini yakın savaş tehlikesi tehdidiyle karşı karşıya sayması durumunda da ticaret gemileri barış zamanı için öngörülen düzen uyarınca boğazlardan geçebileceklerdir. Ancak gemilerin boğazlara gündüz girmeleri ve geçişlerini her seferinde Türk makamlarınca gösterilen yoldan yapmaları gerekir (madde 6).

milerinin üs ve limanlarına dönmesine müsaade edilecektir. Bununla birlikte, Türkiye, davranışlarıyla kendisini pek yakın bir savaş tehlikesi tehdidine maruz bırakan devletin savaş gemilerini bu haktan yararlandırmayabilecektir. Bir başka deyişle Türkiye, söz ve eylemleri ile kendisini pek yakın bir savaş tehlikesi tehdidi ile karşı karşıya bırakan devletlerin, daha önce üs ve limanlarından ayrılarak boğazlardan geçmiş olan savaş gemilerinin üs ve limanlarına dönmek amacı ile boğazlardan tekrar geçmesine izin vermeme yetkisini haizdir. Bu durum Türkiye'nin takdirine bırakılmıştır¹⁶.

SONUÇ OLARAK

Türk Boğazları ve Karadeniz'in güvenliğini düzenleyen Montrö Sözleşmesi'nin masaya yatırılması, Türkiye ve Karadeniz'e kıyıdaş devletlerle birlikte, boğazları kullanan devletler için de istikrarsızlık ve belirsizliklere sebebiyet verecektir. İki ulusal boğaz ve bir iç denizden oluşan Türk boğazlarına egemen devlet olan Türkiye'nin;

- Zabıta yetkisi,
- Yargı yetkisi,
- Geçişin zararsız olmasını isteme yetkisi ve
- Geçiş düzenleme yetkisi

her zaman vardır ve devam edecektir. Ancak, Türkiye'nin Karadeniz'in açık deniz alanlarına ilişkin yeni bir düzenleme getirmesi söz konusu olmayabilecektir.

16/ Türk Hükümeti kendisini pek yakın bir savaş tehlikesi tehdidi karşısında sayar ve buna dayanarak sözleşmeden kaynaklanan yetkilerini kullanırsa, Âkit Devletler ile Milletler Cemiyeti Genel Sekreterliği'ne bu konuyla ilgili bilgi verecektir. Milletler Cemiyeti Konseyi, üçte iki çoğunlukla Türkiye'nin almış olduğu önlemlerin haklı olmadığına karar verir ve Sözleşme'nin âkit taraflarının çoğunluğu da aynı görüşte olursa, Türk Hükümeti almış olduğu önlemleri kaldırmakla yükümlü tutulmuştur.

Sözleşme'nin 21'inci maddesi Cemiyet organlarını görevlendirmiş olmakla birlikte, Milletler Cemiyeti Genel Kurulu 18 Nisan 1946 tarihinde yaptığı son toplantısında Cemiyetin feshedilmesi kararını almış, böylece Cemiyet feshedilerek ortadan kalkmıştır. Onun yerine fakat ondan ayrı olarak Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Bugünkü uluslararası ilişkiler bakımından Milletler Cemiyeti'nin hemen hiçbir pratik değeri kalmamıştır. Birleşmiş Milletler, Milletler Cemiyeti'nden bağımsız ve yeni bir uluslararası organizasyon olarak ortaya çıkmıştır. Milletler Cemiyeti'nin devamı olmayıp, aralarında fonksiyonel bir bağlantı da yoktur. Bununla beraber, Birleşmiş Milletler, Milletler Cemiyeti'nin mal varlığını, arsivlerini, binalarını ve siyasi olmayan teknik fonksiyonlarını, iki örgüt arasında yapılan düzenlemelerle devralmıştır. Milletler Cemiyeti'ne ifa etmek üzere çeşitli antlaşma ve düzenlemelerle verilen siyasi fonksiyonların, bu bağlamda Sözleşme'nin 21'inci maddesinin ilgili hükümlerinin, Birleşmiş Milletler tarafından otomatik olarak değil, ancak talep halinde, Genel Kurul veya ilgili organın bu yönde bir karar almasından sonra üstlenilebileceğinin mümkün olacağı genellikle kabul edilmektedir.

Türk Hükümeti, Karadeniz'e çıkacak kıyıdaş olmayan devletlere ait savaş gemileri için sınıf, tonaj ve süre sınırlamalarının titiz bir takipçisi olmalıdır. Sınıf, tonaj ve süre sınırlamasına ilişkin tutulan kayıtlara herhangi bir yolla ve herhangi bir şekilde Karadeniz'e girip - çıkan savaş gemileri de dahil edilmelidir.

Rusya ile Ukrayna arasındaki silahlı çatışma (savaş) devam ettiği sürece; bağlama limanlarından ayrılan savaş gemilerinin bağlama limanlarına dönmek üzere Boğazlar'dan geçmesi istisnası dışında, bu devletlerin savaş gemilerinin boğazlardan geçmesi Sözleşme'nin 19'uncu maddesi ile yasaklanmıştır.

Sözleşme'nin 20 ve 21'inci maddelerinin uygulanmasını gerektirecek askeri, siyasi ve hukuki şartların mevcut olmadığı aşikar olup bahse konu maddelerin bugün için uygulanma imkanı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Türkiye'nin kendisini yakın savaş tehlikesi tehdidi ile karşı karşıya sayması durumu; politik, diplomatik ve askeri ciddi tartışmaların ve zorlu bir sürecin yaşanmasını başlangıcı olabilecektir.

Yürürlüğe girdiği 9 Kasım 1936'dan günümüze kadar geçen 85 yıl, 4 ay süreyle, değiştirilmesi ve hatta ortadan kaldırılmasına yönelik çeşitli girişimlere ve gayretlere rağmen, noktasına ve virgülüne dokunulmadan Türkiye'nin gözetiminde dimdik ayakta duran Montrö'yü günümüzde ve gelecekte de ayakta tutacak olan güvenlik stratejileri ile Türkiye'nin titiz, objektif, tarafsız ve akılcı uygulamaları olacaktır.

HUKUKİ BİR MESELE OLARAK İÇTİHAT AYKIRILIĞI

DR. ZEKİ UYSAL

Hâkimler ve Savcılar Kurulu Tetkik Hâkimi

1. GENEL OLARAK

Ülkemizde Kıta Avrupası hukuk sisteminin uygulanması, içtihat aykırılığının ortaya çıkmasını hukuken mümkün kılmaktadır. Zira, hukuki güvenlik ilkesi de içtihadın değişmezliği gibi bir hak bahsetmemektedir. Ancak, mahkemelerin aynı ya da benzer konudan kaynaklanan davalarda farklı sonuca ulaşmaları suretiyle oluşan içtihat aykırılığı, yeterli düzeyde gerekçelendirilmiş içtihat değişikliği niteliğinde değilse, ihtimale dayalı ve birbirine zıt hukuki durumların oluşmasına yol açar. Böyle bir sonuç, elbette bireylerin genel olarak adalete ve özelde yargı sistemine duymaları beklenen güvene zarar verir. Sözü edilen zararın kaynağı durumundaki içtihat aykırılığının ilgili hukuk sisteminde ortaya çıkışının önlenememesi ve/veya ortaya çıktıktan sonra giderilememesi, hukuk devleti bakımından ağır sonuçları olan kabul edilemez bir durumdur. Dolayısıyla, her şeyden önce sorunun çözümüne yönelik etkin mekanizmaların kurulması ve işletilmesi gerekir.

Bu noktada; önleyici tedbirler, giderici mekanizmalarla kıyaslandığında sorunu ilk aşamada çözen, olumsuz sonuçlar doğma ihtimalini henüz başlangıçta ortadan kaldıran ve daha az maliyetli niteliğe sahip bulunmaktadır. Durum böyleyken, ülkemiz yargı

sisteminde içtihat aykırılığı henüz oluşmadan önce bu aykırılığın ortaya çıkmasını önleyici niteliğe sahip mekanizmaların mevcut olduğunu söylemek zordur.

Özellikle, ülkemizde istinaf mahkemelelerinin faaliyete geçmesiyle birlikte içtihat aykırılıklarını önleyici mekanizmaların devreye sokulması ihtiyacı daha da önem kazanmıştır. Çünkü, istinaf uygulamasıyla birlikte istinaf kanun yolu kural, temyiz kanun yolu ise bir nevi istisna haline gelmiştir. Bu durum, istinafta kesinleşen uyuşmazlıkların sayısının artarak devam edeceği anlamına da gelmektedir.

Yargıtay ve Danıştay dairelerince ya da kurullarınca verilen kararlar arasında içtihat aykırılığı öteden beri oluşmakta iken, birden fazla istinaf mahkemesi arasında veya bir kısmı istinafta, bir kısmı da temyize tabi olarak Yargıtay/Danıştay içtihadı ile kesinleşecek kararlar yönünden de benzer sonucun oluşması kaçınılmaz bir gerçekliktir. Böylece, içtihat aykırılığı meselesi, ülkemizde hem temyiz hem de istinaf mercilerinin kararları açısından değerlendirilmesi gereken ve sadece ortaya çıktıktan sonra giderilmesi anlamında değil, ortaya çıkmasının önlenmesi açısından da gündemdeki yerini sağlamlaştırmış olan hukuki bir meseledir.

aykırı mahkeme kararlarının sürüp gitmesi, hukukun üstünlüğüne dayalı bir devlette en önemli unsurlardan kamunun yargıya duyduğu güveni azaltması muhtemel olan hukuki belirsizlik durumuna sebebiyet verebilir (AİHM, Vinčić ve Diğerleri/Sırbistan, B. No: 44698/06, 01.12.2009). Yargısal içtihatlarda bir örneklik uygulamasıyla elde edilmesi beklenen sonuçlardan biri de kamunun adil yargılama ve adalet algısı ile adalet yönetimine duyduğu güveni geliştirmektir. Eğer taraflar nerede durduklarını önceden bilebilecek durumda olurlarsa, sıklıkla en başından mahkemeye gitmemeye karar verebilirler. Mümkün olduğu en geniş ölçüde avukatlar müvekkillerine nasıl tavsiyede bulunacaklarını, davacılar ise haklarını bilebilirler. Özellikle yüksek mahkemelerin benzer davalarda verdikleri önceki kararlara itimat etmenin mümkün olmasıyla davalar daha etkili bir şekilde çözülebilir. Ayrıca, açık, tutarlı ve güvenilir içtihat, mahkemelerdeki dosya yükünü azaltmaktadır.⁴

3. ULUSAL MEVZUATTA DÜZENLENİŞİ

İçtihat aykırılıkların önlenmesi ve giderilmesi usulü ile nihai olarak amaçlanan; içtihat birliğinin, sonuçta da hukuki istikrarın

4/ CCJE 20 Nolu Görüş, § 5, 6, 7. Erişim için link: <https://rm.coe.int/opinion-ccje-en-20/16809ccaa5> (Erişim Tarihi: 30.03.2022) Sözü edilen Kuruluşun yılda bir defa gerçekleştirilen genel kurul toplantılarına ülkemiz adına Hakimler ve Savcılar Kurulu (HSK) tarafından katılım sağlanmakta olup, katılım sağlanan toplantılardan sonra HSK'nın kurumsal resmi internet sitesinden toplantı özeti ile ilgili duyuru yapılmaktadır.

ve yargıya güvenin sağlanmasıdır. Bu amaçla ulaşmak amacıyla yargı ayrılığı düzeninin benimsendiği ülkemiz hukuk sisteminde, her bir yargı sistemi açısından (adli ve idari yargı) ilgili yargı kolunun kendine has yargılama usulleri ve özellikleri gözetilerek farklı mevzuat hükümlerinin yürürlükte olduğu görülmektedir.

Danıştay ve Yargıtay'ın öngördüğü içtihatları birleştirme usulü, kendi teşkilat kanunlarında ayrı ayrı olmak üzere düzenlenmiştir.⁵ Yine, idari ve adli yargı düzenlerinin istinaf mahkemeleri olan bölge idare mahkemeleri ile bölge adliye mahkemelerinin kendi kararları arasındaki içtihat aykırılıklarının veya uyuşmazlıklarının giderilmesine ilişkin usuller de bu mahkemelerin kendi teşkilat kanunlarında ayrı ayrı düzenlenmiştir.⁶

Müessesenin mevzuattaki düzenleniş şekline göre, içtihat aykırılıklarının ortaya çıkışını önlemeye yönelik herhangi bir fonksiyonu bulunmamaktadır. Adli yargıda 1926 yılından, idari yargıda da 1931 yılından bu yana kesintisiz olarak uygulanan içtihatları birleş-

5/ Danıştay içtihatları birleştirme usulü, 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun 18. 39. ve 40. maddelerinde; Yargıtay içtihatları birleştirme usulü, 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 15. 16. ve 45. maddelerinde düzenlenmiştir.

6/ Bölge idare mahkemesi kararları arasındaki aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin usul, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3/C maddesinin 4-c ve 5. bentlerinde; Bölge adliye mahkemesi kararları arasındaki aykırılık veya uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin usul, 5235 sayılı Ali Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 35. maddesinde düzenlenmiştir.

tirme müessesesi, ülkemize özgü olup, başkaca herhangi bir Avrupa ülkesinde örneği bulunmamaktadır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin birbirine aykırılık/birbiriyle uyumsuzluk gösteren kararları yönünden öngörülen sistemler birbirlerine oldukça benzemektedir.

Danıştay ve Yargıtay'ın içtihatları birleştirme sistemi ve uygulamasında ise, birbirine benzeyen pek çok husus bulunduğu gibi farklılık arz eden durumlar da mevcuttur. Bu durum sistemin, her iki yargı koluna özgü yargılama usul ve özellikleri dikkate alınarak farklılaştırıldığı, faaliyete geçiriliş amacının sağlanmasına hizmet ettiği ve uygulamada bu amaca ulaşma noktasında olumsuz bir sonuca neden olmadığı sürece hukuken anlaşılabilir olarak karşılanmalıdır.

Zira, tam bir aynılığın söz konusu olması zaten işin doğasına aykırı olduğu gibi, beklenen ve hedeflenen bir durum da değildir. Ancak, ilgili yargı koluna ya da aynı yargı kolundaki ilgili yargı makamlarına özgü yargılama usullerinin gerektirdiği durumlar dışında kalmasına rağmen farklı düzenlenen hususlar uygulamada birtakım sorunlara neden olabilir. Aynı şekilde, bir yargı koluna ait usulde ya da ilgili yargı kolu içerisindeki usullerden birinde yer verilen düzenlemeye diğer yargı koluna ait usulde veya aynı yargı kolundaki diğer usulde yer verilmemesi de aynı olumsuz neticeleri doğuracaktır.

İçtihat aykırılıkları, hem ortaya çıkışının önlenmesi yani engellenmesi, hem de giderilmesi yani ortadan kaldırılması amaçlı olmak üzere iki yönlü ele alınması gereken bir hukuki meseledir. Yukarıda bahsi geçen her iki mekanizma da önleyici herhangi bir etkisi bulunmaksızın, içtihat aykırılığı ancak ortaya çıktıktan sonra devreye girme yetkisiyle donatılmış olup, aykırılığı yalnızca giderici etkiye sahiptir. Bu durum, içtihat aykırılıklarını önleyici mekanizmaların, giderici mekanizmalara nazaran sorunu işin başında çözen özelliği ile daha etkin bir usul olduğu kabul edildiğinde,

hukuk sistemimiz açısından ciddi sorunların oluşmasına neden olabilecek kapasitedir. Bunun yanında, her iki mekanizma ile ilgili gerek mevzuatta düzenlenişinden, gerekse uygulamada farklılıklardan kaynaklı birtakım sorunlar mevcuttur.

4. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İçtihat aykırılıklarının öncelikle ortaya çıkışının önlenmesi, bu mümkün olmadığı takdirde giderilmesi amacıyla çalışmanın bu bölümünde yer verilecek öneriler, ülkemiz idari yargı sistemi ile ilgili olacaktır. Karşılaştırmalı hukuktaki örneklerden de yararlanılmak suretiyle içtihat aykırılığını önleyici ve giderici mekanizmaların idari yargı sistemimize işlevsel bir şekilde entegrasyonu konusundaki söz konusu önerilerin, yargı sistemimizin kendine özgü farklılıkları dikkate alınmak suretiyle adli yargı sistemi açısından da uygulanmasının mümkün olduğu özellikle belirtilmelidir. Ancak, çalışmanın kapsamı düşünülerek söz konusu önerilerin ayrıntılı değerlendirmesi yapılmayacak olup, sadece isimlerinden bahsedilmesiyle yetinilecektir.⁷

Diğer yandan, önerilerin mümkün olduğunca resmi mekanizmalar şeklinde, yani mevzuat düzenlemesine konu edilmesi suretiyle sisteme entegre edilmesi tercih edilmeli ise de; bu noktada her öneriye ulusal idari yargı mevzuatımızda yer verilmesi her zaman beklenen etkiyi gerçekleştirme açısından en doğru çözüm ol(a)mayabilecektir. Aksi düşünülse dahi, bunun hayli zaman gerektireceği ve daha da önemlisi pek mümkün olmadığı hatta birtakım önerilerin hayata geçirilmesi için herhangi bir mevzuat düzenlemesine dahi ihtiyaç bulunmadığı açıktır. Tüm bu hususlar dikkate alınarak, bazı öneriler açısından gayri resmi mekanizmaların devreye alınması daha faydalı olabilir.

Daha önceden de bahsedildiği üzere, ülkemizde idari yargı açısından özellikle istinaf sisteminin yürürlüğe girmesinden sonra daha da önem kazanan içtihat aykırılıklarının ortaya çıkmasını önleyici mekanizmalar yetersizdir. Ayrıca, giderici mekanizma olarak öteden beri yürürlükte bulunan içtihatları birleştirme müessesesi ve istinaf mahkemesi kararları yönünden yürürlüğe konulan aykırılığın veya uyumsuzluğun giderilmesi sisteminin mevzuatta düzenlendiği hâliyle soruna tam anlamıyla çözüm bulmaktan uzak olduğu açıktır.

^{7/} Konu ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. UYSAL Zeki, *İdari Yargıda İçtihat Aykırılığının Önlenmesi ve Giderilmesi Usulü*, Ankara, Seçkin Yayınevi, Temmuz 2021; UYSAL Zeki, "Türk İdari Yargısında İçtihat Aykırılığının Önlenmesi ve Giderilmesine Yönelik Çözüm Önerileri", *Uyumsuzluk Mahkemesi Dergisi*, Ankara, Sayı:18, s.417-455.

Yine, istinaf sisteminin yürürlüğe girişiyle birlikte özellikle bölge mahkemelerince verilen kararlar arasında içtihat aykırılıklarının ortaya çıkmasının kaçınılmaz olması nedeniyle bahsi geçen kararlar arasındaki içtihat aykırılıkları, giderek daha da büyük bir sorun hâline gelme potansiyeline sahiptir.

Belirtmek gerekir ki, başta içtihat aykırılığını önleyici mekanizmalar olmak üzere, giderici diğer mekanizmaların da yargı sistemimize işlevsel bir şekilde entegrasyonu sağlanmalıdır. Buna ek olarak, idari yargı açısından tıpkı Fransa örneğinde olduğu gibi, bu konuda sisteme entegre edilecek tüm mekanizmalar yargılamanın ilk derecesi olan idari mahkemelerden başlayarak, en üst yargı mercii olan Conseil D'Etat'a kadar sürecelecek şekilde oluşturulmalıdır.

Yargısal görüş, hakem (koordinatör) hâkim, grup (emsal) dava, temyiz-istinaf izni uygulamalarının hem içtihat aykırılıklarını önleyici hem de giderici etkileriyle birlikte hayata geçirilmesinin faydalı ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Bunun yanında; düzenli istişare toplantıları yapılması, kararlarda atif uygulamasına geçilmesi, içtihat takip sistemleri kurulması ve kararlara erişimin sağlanması, yerleşik içtihatın dönmede açık (net) ve hukuken kabul edilebilir gerekçe sunma şartı getirilmesinin de içtihat birliğini sağlama hedefine ulaşmada olumlu neticeler vereceği düşünülmektedir. Yine, idari yargı açısından Fransa başta olmak üzere diğer uygulayıcı ülkelerde mevcut olmayan ancak idari yargı sistemimizde yer verilen kanun yararına temyiz müessesesi ile Danıştay Başsavcılık kurumunun etkinleştirilmesinin de amacın gerçekleştirilmesine hizmet edebilecek kapasitesinin bulunması nedeniyle faydalı ve gerekli olduğu kanaatinin taşınmaktadır.

5. SONUÇ

Yargı düzeni içerisinde içtihat aykırılıklarının oluşması her zaman için mümkündür. Ancak, bu aykırılığın ilgili hukuk sisteminde mekanizmalar kurulmak ve etkin şekilde işletilmek suretiyle giderilememesi, hukuk devleti bakımından ağır sonuçları olan kabul edilemez bir durumdur. Dolayısıyla, her şeyden önce sorunun çözümüne yönelik mekanizmaların kurulması ve işletilmesi gerekir.

İçtihat aykırılıkları, yargıya duyulan güvene olumsuz etki yaptığı cihetle hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerini de ihlâl edeceğinden, ancak belirli şartların oluşması hâlinde söz konusu aykırılık, temel hak ve hürriyetler açısından da ihlâlâle yol açmaktadır. Bu nok-

tada önemli olan husus, içtihat aykırılığının belli seviyeye ulaşmış olması ve içtihat farklılığından söz edilebilmesinin ön koşulu olarak dava konusu edilen uyuşmazlıkların özü itibarıyla aynı mahiyette olduğunun ortaya konulmasıdır.

Diğer yandan, hukuk uygulamalarında birlik, her yargı yolu için o yargı kolundaki en üst mahkeme tarafından sağlanmalıdır. AİHM ve AYM kararlarında da belirtildiği üzere, ilgili yüksek mahkeme sorunun kaynağı olmaktan da uzak durmalıdır.

İçtihat birliğinin sağlanması, daha doğrusu içtihat aykırılıkların önlenmesi ve gerektiğinde giderilmesi amacıyla birtakım mekanizmaların ilgili hukuk sistemleri tarafından uygulanması gerekir.

Önleyici ve/veya giderici mekanizmalar, bir mevzuat hükmüne dayanılarak resmi şekilde devreye alınabileceği gibi gayri resmi olarak da uygulanabilir. İçtihat birliğini sağlamadaki etkilerine bakılarak hareket edilmesinin gerekli olduğu düşünüldüğünden, bu hususta her iki mekanizma arasında sorunun çözümü açısından kağıt üzerinde herhangi bir güç farkı bulunmadığını belirtmekte fayda vardır.

Çalışmada isimlerine yer verilen mekanizmaların idari yargı sistemimize ve aynı zamanda kendine özgü farklılıkları dikkate alınarak adli yargı sistemimize kazandırılmasının, içtihat aykırılığının özellikle ortaya çıkmasının önlenmesine katkı sağlayacağı, ortaya çıksa dahi giderilerek ortadan kaldırılması amacına hizmet edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

SEZGİNER Murat, "İdari Yargıda İstinaf İncelemesinin Esasları ile İstinaf Uygulamasında İçtihat Aykırılıkları Sorunu ve Çözüm Yolları", *Danıştay ve İdari Yargı Günü Sempozyumu (150. Yıl)*, Ankara, 2018, s.11-134.

UYŞAL Zeki, *İdari Yargıda İçtihat Aykırılığının Önlenmesi ve Giderilmesi Usulü*, Seçkin Yayınevi, Ankara, Temmuz 2021.

UYŞAL Zeki, "Türk İdari Yargısında İçtihat Aykırılığının Önlenmesi ve Giderilmesine Yönelik Çözüm Önerileri", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Ankara, Aralık 2021, Sayı:18, s.417-455.

<https://rm.coe.int/opinion-ccje-en-20/16809ccaa5> (Erişim Tarihi: 30.03.2022)

HİKAYEMİZİN BAŞLADIĞI 2006'DAN BU YANA

YÜKLEMENİN GURURUNU YAŞIYORUZ.

BİZİM İÇİN HER BİR TANKER,
ÜLKEMİZİN GELİŞİMİ, GELECEK UMUDU DEMEKTİR.

MENEKŞE SİTESİ

DİLARA AYŞE AKDENİZ

İliç Hâkimi

Toplu konut imparatorluğumuzun dördüncü katından pencereyi açıp bakıyorum. Nereye gittiği belirsiz kediler gibi arabalar, daima bir hareket hali. Keşke kediler kadar sessiz de olsalar, sekizinci kata ulaşan korna ve motor sesleriyle sessizlik kusurunu balatlıyorlar. Sessizlik bir kusurdur, insan insanın sesine muhtaçtır. Ama bu koca toplu konut imparatorluğunda ses bir dayatmaya dönüşüyor. İşte komşumuz İdris beyin o bilindik “öhöm, öhöm” sesleri, bana babamı hatırlatıyor. Sesi duyunca ister istemez çekidüzen veriyorum kendime. Babam da tek katlı köy evimizin holünde aynı muktedir sesleri çıkarırdı, “geldim” derdi “toparlanın”. Toparlanırdık. Şimdi böyle onun yokluğuna dönüp bakınca keşke tekrar bir kez olsun duyabilsem sesini, ömür boyu toparlanıp yaşamaya razıyım diyorum. Zaten yaşamak bir yerden sonra yaşamaya razı olmaya dönüşüyor. Ben kavaklar ve sümbüllerle dolu, o tek katlı evi bırakmayı hiç istemedim mesela. Kusurlu ama gerçek bir hayattı. Sonra tüm komşular birleştik ve o baba yadigârı evi kat karşılığı bir müteahhite satıp işte bu çok katlı, kusursuz ama hasta binaya yerleştik. Müteahhit taahhüt eden demekti, bizlerse avluya hayat verdik. Meğer hayatımızı bizden almayı taahhüt etmiş, çok sonra anladım.

Menekşe Sitesi B Blok daire 21'den hayat böyle görünüyor. Neden bu isim konulmuş siteye bilmiyorum, çevremizdeki sitelerin isimleri de hep böyle. Petunya sitesi, Sardunya sitesi, Günışığı apartmanı, Güvercin blokları ve daha neler. Hiç sardunya görmemiş çocukların, gün ışığı almayan evlerin dünyası bizimki. Evimiz çiçek figürlü eşyalarla dolu, kuş desenli yastıklara baş koyuyoruz, hiç kuş sesi duymadan. Yalıtılmış imparatorluğumuzda pencereden bakarken üstü başı kir pas içinde bir adam görüyorum. Sanki günlerdir yıkanmamış gibi, penceredeyim ama adamın koktuğundan eminim. Penceredeyim ama adamın bir meczup olduğundan eminim. Bizim gibiler böyle adamlara ancak pencereden bakarlar değil mi, arabanın penceresinden, evin penceresinden, iş yerinin penceresinden, kendi dünyamızın penceresinden. Hiç açılmaz bu pencere, onlarla aramızda su ve kader geçirmez bir perde vardır. Onlar ötekinin kaderini yaşarlar, bizler öteki olmamak için çalışır çabalar, kente ve betona yaltaklarız. Kent, vitrinini işveli bir kız gibi süsler; irinini ise kâğıt toplayıcılarla, mendil satan çocuklarla, meczuplarla ara sokaklara kusar. Bizim toplu konut imparatorluğumuz bir ara sokak da değildi ama neyin nesiydi bu adam, merakla

belli mi olur.” Para bulamazsa mutfaktan bir çikın hazırlar verirdi eline gelen kişinin. Mahallede kim müşkül durumdaydı, kimin ciğeri dağlanırdı, kimin ortak olunacak sevinci vardı bilirdik. Bir eski zaman güzellemesi değil yaptığım hayır, fakat vicdan ile insanın bu denli keskin duvarlarla ayrılmadığı günlerdi o günler. Hepimiz bir yerinden yoksul, bir yerinden kaybetmiştik. Kaybetmek neydi bilirdik. Sitenin önündeki o evsiz adam içimdeki merhamet çiçeklerini yeniden diriltmiş, kaybetmenin güzelliğini hatırlatmıştı bana. İnsan kaybeder, muzaffer olan yalnızca Allah’tır. Sekizinci kattaki izole hayatım beni tanrısal kılmıyordu. Duvarlarla çevirdiğimiz cahiliye kabilemiz bizi muktedir kılmıyordu. Çarşı pazar dönüşlerinde önüne bir lira attığımız dilenciler bizi vicdanlı kılmıyordu. Bunca nimet arasında dilenen bizdik, kimse kendini gerçekten evinde hissetmiyordu çünkü; güven dileniyorduk, huzur dileniyorduk. Konuştuğum kim varsa yaldızlı yüzeyini biraz kazıdığımda hıçkırarak ağlamaya hazır bir çocuk yeşeriyordu içinden. Sonra makul insan, gelecek kaygısı, kaliteli hayat aldı kü-

çük putlar bu yeşeren çocuğun ağzına bir fiske vuruyor, susturuyordu onu. Babaa-nem gibi dünyaya dönüp soramıyordum da: “ Hayatın da mı kaliteli olurmuş?”

Bu evsiz adamın varlığına öyle alışmış-tım ki zaman zaman aklıma onunla konuş-mak geçse de onu ürkütmek, içine dönmüş gözlerini kendi varlığından ayırmak isteme-dim. Yardım eli uzatıp kendini düşkün his-setmesini istemedim. Sadece ondaki güzel-liği seyrettim. Kendi kendine yeter hâlini, dünyaya karşı diktiği beklentisiz bakışlarını, elinden belinden dilinden zarar gelmeyişi ni izledim. Gel zaman git zaman aramızda ses-siz bir akit oluştu onunla. Aynı yolun iki ayrı ucunda ama birer müttetfiktik. Kış bastırmak üzereydi, içimde uğultular başlamıştı. Üşü-yecekti, bir battaniye olsun versem, gizlice koysam diye düşündüm. Kış umarım sert geçmez diye dualar ettim.

O akşam sitenin yönetim kurulu top-lantısı vardı, rutin işler konuşulacak, her za-manki aidat miktarı düzenlemeleri, apart-

mandan gelen gürültüye ilişkin şikâyetler, kapalı otopark düzeni, asansör bakımı ve saire derken geçip gidecekti. Ama öyle olmadı. İkinci katta oturan Necmi Bey site girişinde bir iki aydır bir evsizin dolanıp durduğundan, çocuklarına bir şey yapmasından korktuğundan şikayetlenince birden diğerlerinden yoğun bir destek buldu, sesler ötekini dışlama fırsatı bulmuş olmanın şehveti ile yükseldi. Belki düne dek o evsizin acıyıp geçenler bugün birden Menekşe sitesinin huzur ve sükûn neferi kesildi. Kimi bitli midir cinli midir diye dertlendi, kimi o pis kedileri topluyor çevresine barınak mı burası dedi, kimi ayyaş mıdır nedir diye şikayetlendi. Kimse ne olduğundan emin değilken kesin bir hükümlerle evsiz adamın yarın ilk iş olarak polis zoruyla site önünden gönderilmesine karar verildi. Konuşabilirdim, uzun ve vicdani bir seslenişte bulunabilirdim, belki acıklı bir konuşma ile ikna bile edebilirdim ama yapmadım. Çok sonra öğrenecektim ki benim bu yapmamalarım aslında bir tür yapma biçimiymiş. Konuşulacak yerde susmak bir konuşma biçimiymiş. Etliye sütlüye karışmamak bir dahil olma biçimiymiş. İyiliği emretmek yetmiyormuş, kötülüğü nehyetmekmiş bizi insan kılan. Adalet yalnızca zulmün kılıcından kaçmak değilmiş, o kılıca gücün yetiyorsa elinle, yetmiyorsa dilinle karşı durabilmekmiş. Sessiz kalmak, karşı çıkmamak bazen zehirli bir çiçeği büyütebilirmiş ve ben diyemeyişlerden örülü bir adamdım.

Gece boyu uyuyamadım, pencerenin önünde sabahladım. Sabah dokuz gibi iki polis geldi, ne konuştuklarını duymadım ama dışarı çıktığımda polislerden de, evsizden de bir haber yoktu. Evsizin ardında bıraktığı boşluğa baktım, sonrada Menekşe sitesine. İçinde hiç menekşe yoktu, evsizin oturduğu yere oturdum ve ağladım.

Sonra günler geçti, vicdanımızda açılan oyuğu yeni iyilik paketleri ile doldurduk; cüzi miktarlı sadakalar verdik dilencilere, eski kıyafetlerimizi köye yolladık, beğenmediğimiz pirinci, mercimeği kapıcıya verdik, bozulmuş sütü kedilerin önlerine koyduk, 19.90 TL tutan pizzayı getiren çocuğa 20 TL verip üstü kalsın dedik, iş yerindeki odacıya nezaketen tebessüm ettik, babaannemizi arayıp telefonu bir dakikada kapatabilmek gibi bir rekora imza attık, iyiydik, çok iyiydik. Bir gece böyle iyilikle uyurken müthiş bir sarsıntı ile uyandık, yaklaşık bir dakika boyunca sanki dünya sırtından bir ağırlık atıyormuşçasına doğruldu, dolaplar, avizeler, kapılar, her şey ama her şey sarsıldı. Evin duvarı birden büyük bir çatırtıyla ayrıldı, cadde görünüyordu oluşan aralıktan. Apartmanda bağırış çağırışlar yükselmiş, çocuklar çığlık atıyor, İdris

beyin “öhöm, öhöm” sesleri yerini korkulu bir seslenişe bırakıyordu. İki çocuğum ağlayarak dizlerime yapışmış, eşim onların başlarına bir şey değmesin diye üzerlerine kapanmıştı. Sanki İsrail Sur borusunu üflemişti bizim için, öleceğimizi düşündüm. Hayatım bir film şeridi gibi geçmedi önümden, o şerit çoktan kopmuştu. Kafamda yalnızca site yönetim kurulu toplantısı ve karşı çıkamayışım vardı. Benim karşı çıkamayışımı sanki şu arşı çatırdatan, sanki o tutanağa attığımız imzaları tuğlayı, demiri ve harcı dağıtan. Bir evsizin âhiydi bizi böyle çatlamış duvarlar ardında çatlamış bir kalp ile bırakan. Çatlak duvardan dışarı baktım, tüm evsizler kalbime yürüdü.

Sonrası mı, itfaiye ekipleri ile bahçeye inmeler, battaniyeler, gece ayazı, ağlayan çocuklar, muhabirler, siren sesleri. Deprem çok büyük değildi ve şehirde başka hiçbir binayı böyle kuvvetle etkilememişti ama şaşırtıcı biçimde bizim site büyük bir hasar almıştı. Bina sakinlerinin dilinde evi yapan müteahhite beddualar, ağlayan çocuklar, ağlayan kadınlar. Bina sakini dedimse artık olmayan bir binanın, artık sakini olmayan insanlarıydı onlar. Herkes bu işi müteahhitten bildi, bilimsel açıdan belki öyleydi ama kimşenin aklından daha birkaç hafta evvel kar kış dinlemeden, şuradan yaka paça gönderdikleri evsiz geçmedi. Eden bulur, ama bulan kimse bulduğunu ettiğinden bilmez. İnsanoğlu doğru bağlantıyı kurmakta pek de mahir değildir. Nefsi neyi kolay buluyorsa onu hak bilir, sonra da adalet nerede der? Çatlamış Menekşe sitesi sakinleri de bu işi ne Tanrı'dan, ne evsizden yalnızca müteahhitten bildi. Bilirkişiler geldi, evde katiyen oturulamayacağına ilişkin raporlar verildi, site sakinleri de o günün sabahında afet durumlarında kullanılmak üzere kurulmuş çadırların olduğu bir alana yerleştirildi. Evin yıkım süreci, yenisinin ne zaman yapılacağı, yasal sürecin ne kadar süreceği belirsizdi. Öyle görünüyor ki bir müddet ya akraba evlerinde sığınmacı olacak ya da bu çadırlarda ve akabinde yapılacak prefabrik evlerde kalacaktık. Ve öyle görünüyor ki bu kış gününde bir evsiz kadar evsizdik.

Hava almak için dışarı çıktığımda bizim evsizi elindeki kurumuş somunu birkaç sokak köpeğine atarken gördüm. Devletin evsizler için kış aylarında kullanılmak üzere kurduğu yerleşke hemen bitişikteydi. Evsizin üzerinde hala aynı kıyafetler, yüzünde aynı beklentisiz ifade. Beni görünce hafifçe tebessüm etti ve elindeki ekmeği köpeklere atmaya sürdüdü.

İNFAZ HÂKİMLİĞİ AÇISINDAN ÖZGÜRLÜĞÜNDEN MAHRUM BIRAKILAN KİŞİLERİN ŞİKÂyetLERİNİN ELE ALINMASI SÜRECİ

MUHAMMED KEREM ÇÖMEZ

Ankara Batı Hâkimi

ÖZET

4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 1/2. maddesinde belirtilen, "Bu Kanun, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemlere veya bunlarla ilgili faaliyetlere ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararlara yönelik şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin hâkim veya mahkeme tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kurulan infaz hâkimliklerine ilişkin hükümleri kapsar." şeklindeki düzenleme dikkate alındığında, özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tüm şikâyetleri ve taleplerinin infaz hâkimliğince değerlendirileceği açıktır. Bu çalışmada hükümlü ve tutukluların şikâyetlerinin uygulamada nasıl işlediğine dair süreç ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: İnfaz hukuku, ceza infaz kurumu, hükümlü veya tutuklu, uygulamada şikâyet süreci.

Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumlarında barındırıldıkları ve denetimli serbestlik uygulanmak suretiyle tahliye edildikleri veya koşullu salıverildikleri dönemlerde ne tür hak ve yükümlülüklerle sahip oldukları 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da ve buna bağlı yönetmeliklerde düzenlenmiş, şikâyet sürecinin nasıl işleyeceği ise, 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nda gösterilmiştir. 4675 sayılı İnfaz

Hâkimliği Kanunu'nun 4. maddesinde infaz hâkimliklerinin görevlerinden bahsedildikten sonra 5 ve 6. maddelerinde şikâyet usulünden ve şikâyet üzerine infaz hâkimliklerince verilen kararlardan bahsedilmiştir.

ŞİKÂyet USULÜ VE SÜRECİ

4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 5/1. maddesinde şikâyet süresi, "Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararların kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçeyle bu karar, işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabilir." şeklinde düzenlenmiştir. Kanunda belirtilen bu süreler hak düşürücü süreler olup, süresi geçtikten sonra yapılan başvuruların süre yönünden reddedilmesi gerekmektedir.

Anılan Kanun'un 5/2. maddesi, "Şikâyet, dilekçe ile doğrudan doğruya infaz hâkimliğine yapılabileceği gibi; Cumhuriyet başsavcılığı veya ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürlüğü aracılığıyla da yapılabilir. İnfaz hâkimliği dışında yapılan başvurular hemen ve en geç üç gün içinde infaz hâkimliğine gönderilir. Sözlü yapılan şikâyet, tutanağa bağlanır ve bir sureti başvurana verilir." şeklindedir. Yani kanun hükümlü ve tutukluların şikâyetlerinin iletilebilmesi için her türlü yolu öngörmüştür. Burada önemli olan husus in-

faz hâkimliği dışında yapılan başvuruların hemen ve en geç üç gün içinde infaz hâkimliğine gönderilmesi sürecidir. Bunun amacı, bazı hakları sınırlandırılarak ceza infaz kurumuna alınmış kişilerin kurumda kullanabilecekleri haklarıyla ilgili taleplerinin bir an önce hâkimliğe iletilmesi ve ivedi bir şekilde karara bağlanmasının sağlanmasıdır. Mesela dış ağrısı olan bir hükümlü/tutuklunun hastaneye sevk talebinin kurum tarafından inandırıcı bulunmayarak yerine getirilmemesi halinde hükümlü/tutuklu bu işleme karşı infaz hâkimliğine şikâyetle bulunabilir, dilekçesinin ise en geç üç gün içerisinde infaz hâkimliğine gönderilmesi gerekmektedir.

Aynı Kanun'un 5/3. maddesi, "Şikâyet yoluna, kendisi ile ilgili olmak kaydıyla hükümlü veya tutuklu ya da eşi, anası, babası, ayırt etme gücüne sahip çocuğu veya kardeşi, müdafii, kanunî temsilcisi veya ceza infaz kurumu ve tutukevi izleme kurulu başvurabilir." şeklinde düzenlenmiştir. Bu başvurular doğrudan infaz hâkimliğine yapılabileceği gibi birinci fıkrada belirtilen süreç de işletilebilir.

Hükümlü ve tutukluların veya başvuru hakkı olan diğer kişilerin ceza infaz kurumunun işlem, karar ve faaliyetlerine yönelik yapacakları şikâyetleri doğrudan infaz hâkimliğine göndermeden önce, şikâyet konusu ile ilgili buldukları ceza infaz kurumuna başvurmaları, sonuç alamamaları veya taleplerinin reddedilmesi durumunda infaz hâkimliğine şikâyetle bulunmaları gerekmektedir. Çünkü infaz hâkimliğinin infaz kurumunun yerine geçerek işlem tesis edemeyeceği açıktır. Bu bağlamda kurumun yetki ve sorumluluğu altında bulunan bir meselenin öncelikle kurum tarafından değerlendirilmesi tutuklu veya hükümlülerin anayasal haklarının korunması bakımından daha işlevsel niteliğe sahip olduğu açıktır. Yargıtay 1. Ceza Dairesi'nin 10/9/2021 tarihli ve 2021/10267 esas, 12026 karar sayılı ilamı ile Anayasa Mahkemesi'nin 12/01/2021 tarihli ve 2017/39367 sayılı Hasan Çift başvurusundaki kararı da bu yöndedir.

4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 5/4. maddesi, "Şikâyet yoluna başvurulması, verilen kararın, yapılan işlem veya faaliyetin yerine getirilmesini durdurmaz. Ancak, infaz hâkimi giderilmesi güç veya imkansız sonuçların doğması ve karar, işlem veya faaliyetin açıkça hukuka aykırı olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi durumunda karar, işlem veya faaliyetin ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir." şeklindedir. Mesela açık ceza infaz kurumu şartlarına veya çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananların idare ve gözlem kurulunun ka-

rarı ve infaz hâkiminin onayıyla, kapalı ceza infaz kurumlarına gönderilecekleri Açık Ceza İnfaz Kurumlarına Ayrılma Yönetmeliğinde hüküm altına alınmıştır. Örneğin somut bir olayda açık ceza infaz kurumunda bulunan ve AIDS hastası olması nedeniyle çalışma koşullarına uyum sağlayamayacağı belirtilerek infaz hâkimliğinin onayı beklenilmeden doğrudan kapalı ceza infaz kurumuna iade edilen hükümlü hakkında yapılan bu işlemin giderilmesi güç sonuçlar doğurmaması için durdurulmasına karar verilmiştir. İşlemin durdurulmasından sonra ise Hâkimliğimizce yapılan araştırma neticesinde, hükümlünün sırf AIDS hastası olması nedeniyle kapalı ceza infaz kurumuna iade edilmek istenmesinin ayrımcılık yasağına aykırı olduğu, ayrıca hükümlülerin sağlık gerekçesiyle kapalı ceza infaz kurumuna iade edilebileceklerine dair bir düzenlemenin de bulunmadığı, bu sebeple "çalışma koşullarına uyum sağlayamama" ibaresinin ayrıntılı bir şekilde açıklanması, çağımızda tedavi ile kontrol altında tutulabilen AIDS hastalığı açısından çağ dışı bir uygulamaya sebebiyet verilmemesi açısından, açık ceza infaz kurumunda tüm iş kollarının hangi çalışma şartlarından dolayı AIDS hastası olan hükümlü açısından tehlike arz ettiğinin tek tek açıklanması, hükümlünün hastalığından dolayı tedirginlik yaşayan diğer hükümlülerin bu konuda beyanlarının alınması, gerekirse hükümlünün doktora sevkinin sağlanarak açık ceza infaz kurumunda çalışmasının kendisi veya diğer hükümlüler açısından tehlike

arz edip etmediği hususunda doktor raporu aldırılması gerektiği belirtilerek kurumun işlemi iptal edilmiştir (Bkz. Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğinin 21/04/2021 tarihli ve 2021/1535 esas, 2021/1765 sayılı kararı).

4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 6/1. maddesi, "Şikâyet başvurusu, 5'inci maddede yazılı sürenin geçmesinden sonra veya infaz hâkimliğinin görev ve yetki alanı dışında kalan bir karar, işlem veya faaliyete karşı ya da başvuru hakkı olmayan kimselerce yapılmışsa infaz hâkimi, başvuru dilekçesini esasa girmeden reddeder; şikâyet başvurusu başka bir yargı merciinin görevi içerisinde ise o mercie gönderir." şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin 13/10/2020 tarihli ve 2017/34087 sayılı kararında da belirtildiği üzere, şikâyet başvurusu, infaz hâkimliğinin görev ve yetki alanı dışında kalan bir karar ise, infaz hâkimi, başvuru dilekçesini esasa girmeden reddeder; şikâyet başvurusu başka bir yargı merciinin görevi içerisinde ise o mercie gönderir. Şikâyet konusu hakkında görevli olmadığına karar veren infaz hâkimliklerince şikâyetin görevli mercieine gönderilmesi konusunda 4675 sayılı Kanun'un 6. maddesinde yer alan emredici hükmün gereğinin yerine getirilmemesi Anayasa Mahkemesince etkili başvuru hakkının ihlali olarak kabul edilmiştir. Mesela hükümlü/tutuklu kurum görevlileri tarafından tartaklandığına veya işkence gördüğüne dair iddialar açısından infaz hâkimliğine şikâyette bulunmuş ise, infaz hâkimliğinin geçmişe dönük karar veremeyeceği, iddiaya ilişkin bir tespit görevi bulunmadığından bu hususta Cumhuriyet savcılığınca adli soruşturma yapılması gerektiğini belirtip, şikâyetin esasına girmeksizin reddedip dilekçeyi karar ekinde yetkili Cumhuriyet savcılığına göndermesi gerekir. Yine infaz hâkimi işlem ve faaliyet açısından bir hukuka aykırılık olmadığını tespit edebilir. Yani mesela hükümlü/tutukluların şikâyet dilekçelerinde kurum memurlarının işlemleri geç yapması nedeniyle hak kaybına uğradıklarını kurum memurlarının bu konuda cezalandırılmasını, uyarılmasını vs. istedikleri görülmektedir. İnfaz hâkimliklerinin pek tabii böyle görev ve yetkisi bulunmamaktadır, bu sebeple şikâyet, infaz hâkiminin görev alanına girmedikleri için reddedilecek, ancak infaz hâkimliği yaptığı inceleme neticesinde kurum memurlarının işlemlerini usulüne uygun ve vaktinde yaptığını düşünüyorsa yine görevli ve yetkili merci olan Cumhuriyet savcısına adli soruşturma yapması için dilekçeyi gönderecek midir? Kanaatimce kurum memurlarının her işlemleri ve faaliyetleri sebebiyle hükümlü ve tutuklular tarafından şikâyet edilmeleri, şikâyet sonucunda da infaz hâkimliğinin görevli olmaması nedeniyle kararının görevli merci

olan Cumhuriyet savcılığına gönderilerek kurum memurlarının adli soruşturmaya maruz bırakılmaları çalışma barışını bozacaktır. Bu sebeple infaz hâkimliğinin kendisini görevli ve yetkili görmediği her şikâyette Cumhuriyet savcılığının görevli ve yetkili olduğu gerekçesiyle dilekçeyi göndermemeli, kurum memurlarınca yapılan işlemlerin yerinde olduğunu, herhangi bir hukuka aykırılığın olmadığını düşünüyorsa, bu değerlendirmeyi yaparak adli soruşturmaya konu etme takdiri hükümlü/tutukluyla bırakılmalıdır.

Anılan Kanun'un 6/2. maddesi, "Şikâyet başvurusu üzerine infaz hâkimi, duruşma yapmaksızın dosya üzerinden bir hafta içinde karar verir; ancak, gerek gördüğünde karar vermeden önce şikâyet konusu işlem veya faaliyet hakkında re'sen araştırma yapabilir ve ilgililerden bilgi ve belge isteyebilir; ayrıca ceza infaz kurumu ve tutukevi ile ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alır." şeklindedir. Burada belirtilen bir haftalık sürenin düzenleyici süre olduğunu, hak düşürücü süre olmadığı düşünülmektedir. Çünkü infaz hâkimliği, kurum tarafından verilen kararda, işlemde veya faaliyette eksiklikler olduğunu, şikâyet ret ya da iptal kararı verebilmek için bazı hususları araştırmak isteyebilir. Bu durumda da süre doğal olarak uzayacaktır. Ancak metinde geçen "bir hafta" şeklindeki ibarenin "yedi gün" şeklinde düzenlenerek Kanun sistematigine uygun hale getirilmesi daha uygun olacaktır.

Yine kanun maddesinde, infaz hâkimliği şikâyet konusu açısından ceza infaz kurumu ve tutukevi ile ilgili Cumhuriyet savcısının da yazılı görüşünü alır, denilmektedir. Bu düzenlemede sanki her dosyada Cumhuriyet savcısının yazılı görüşünün alınması gerektiği gibi bir anlam var ise de, kanaatimce dosya yoğunluğunun çok olduğu ve yıllık derdest sayısı 15.000'e yaklaşan Ankara Batı Adliyesi vb. infaz hâkimliklerinde bu pek mümkün görünmemektedir. O halde sadece nitelikli olduğu düşünülen ve hâkimin takdir edeceği dosyalarda Cumhuriyet savcısının yazılı görüşünün alınması yeterli olacak ve bu şekilde kırtasiyecilik de azaltılmış olacaktır. Örneğin uygulamada genel olarak disiplin cezası verilen ve duruşma açılan dosyalar ile bazı karmaşık nitelikteki mahsup taleplerinde Cumhuriyet savcısının yazılı görüşüne başvurulmaktadır. Ceza infaz kurumunun yazılı görüşü ise, her dosyada bulunmaktadır. Bu ya bir üst yazıyla ekinde şikâyet dilekçesi eşliğinde infaz hâkimliğine gönderilmekte ya da kurumun kararıyla gelmektedir. Üst yazıda kurumun görüşü yoksa veya kurum kararı yoksa mutlaka dilekçe konusu ile ilgili kurumdan yazılı görüş istenmektedir.

Maddenin devamı ise, “Disiplin cezasına karşı yapılan şikâyet üzerine infaz hâkimi, hükümlü veya tutuklunun savunmasını aldıktan ve talep edilen diğer delilleri toplayıp değerlendirdikten sonra kararını verir. Hükümlü veya tutuklu, savunmasını, hazır bulunmak ve vekaletnamesini ibraz etmek koşuluyla avukatıyla birlikte veya avukatı aracılığıyla yapabilir. İnfaz hâkimi gerekli görmesi durumunda hükümlü veya tutuklunun savunmasını ceza infaz kurumunda da alabilir.” şeklinde düzenlenmiştir. 5275 sayılı Kanun’un 37 vd. maddelerinde disiplin cezaları düzenlenmiştir. Kınama, bazı etkinliklerden yoksun bırakma, ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma, hücre cezası vb. şeklinde disiplin cezaları vardır. Kurum tarafından yapılan disiplin soruşturması neticesinde verilen disiplin cezasının usulüne uygun olup olmadığının denetimi şikâyet sonucunda infaz hâkimliğince yapılmaktadır. Anayasa Mahkemesi içtihatlarında, infaz hâkimliğinin duruşma açması ve hükümlü/tutuklunun hâkim huzuruna gelmeyi talep etmesine rağmen SEGBİS sistemi ile savunmasının alınması durumunda Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine karar verildiği görülmektedir. Disiplin cezalarıyla belli medeni haklara müdahale edilse de bu müdahale, yani cezalar, ağır ceza ve asliye ceza mahkemelerindeki gibi Türk Ceza Kanunu kapsamındaki cezalarla karıştırılmamalıdır. Disiplin cezasını gerektirir eylem açısından toplanan deliller bellidir, kişi ceza infaz kurumunda barındırılırken fiili gerçekleştirdiğinden tartışılacak bir delil de bulunmamaktadır. Ayrıca söz konusu şikâyetler bakımından bir suç isnadı altında olmayan ve hakkında bir kamu davası da yürütülmeyen hükümlü ve tutuklunun, hâkimlik huzuruna savunma yapmak istediğine dair talebinin reddi herhangi bir ihlale sebebiyet vermemelidir. İnfaz hâkimliği duruşmalarında SEGBİS ile savunmanın alınmasının asıl, huzura getirilmenin ise istisnai olması gerektiği kanaatindeyim.

Aynı Kanun’un 6/3. maddesinin, “İnfaz hâkimi, inceleme sonunda şikâyeti yerinde görmezse reddine; yerinde görürse, verilen kararın veya yapılan işlemin iptaline ya da faaliyetin durdurulmasına veya ertelenmesine karar verir.” şeklinde düzenlendiği, yani İnfaz Hâkimliğince yapılan değerlendirme sonucunda ret, iptal, durdurma veya ertelenme şeklinde dört karar verilebileceği açıktır. Uygulamada sık sık “karar verilmesine yer olmadığı” gibi kanunda sayılmayan bir karar türü de kullanıldığı görülmektedir. Bu karar türü doğru değil ve mümkün olduğunca ret şeklinde gerekçelendirme yapılarak Kanun

metnine sadık kalınması gerektiğini düşünmekteyim. Nitekim Yargıtay 1. Ceza Dairesi’nin 25/06/2021 tarihli ve 2021/7827 esas, 2021/11203 sayılı kararında, hükümlü hakkında verilen disiplin cezasına yönelik yapılan şikâyetle ilgili, hükümlünün tahliye olması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesinde isabet görülmemiş ve bu hususun neticelendirilmesi gerektiğini belirterek ilk derece mahkemesi kararı kanun yararına bozulmuştur.

4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu’nun 6/4. maddesinin, “İnfaz hâkimi, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre inceleme ve işlemlerini yürütür ve kararını verir.” şeklinde, 5. fıkrasının ise, “İnfaz hâkiminin kararlarına karşı şikâyetçi veya ilgili Cumhuriyet savcısı tarafından, tebliğden itibaren yedi gün içinde Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre itiraz yoluna gidilebilir. Kanunlarda infaz hâkiminin onayına tabi olduğu belirtilen hususlarda da bu hüküm uygulanır.” şeklindeki düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, dikkate alınması gereken bir husus şudur; hükümlü/tutuklunun şikâyeti kabul edildiğinde, Cumhuriyet savcısının bu kabul ve kurumun işleminin iptaline ilişkin karara karşı yaptığı itirazı hükümlü/tutukluya tebliğ edilecek midir? Benzer bir olay sebebiyle Anayasa Mahkemesinin 10/06/2020 tarihli ve 2016/64727 sayılı Ali Bacacı başvurusunda, savcının itiraz dilekçesinin hükümlü/tutukluya tebliğ edilmemesinin silahların eşitliği ilkesine aykırı bulunarak ihlal kararı verilmiş ise de, bu konuda kanunda herhangi bir düzenleme bulunmadığı anlaşılmaktadır. İnfaz Hâkimliği Kanunu’nda hüküm bulunmayan hallerde 5271 sayılı CMK uygulanacağı için anılan Kanun’un 268/2. maddesi uyarınca işlem yapılmaktadır. Yani “(2) Kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir.” şeklindeki düzenleme uyarınca, infaz hâkimliğinin itirazı yerinde görmemesi durumunda en çok üç gün içerisinde, itiraz merciine göndereceğinin belirtilmesi karşısında, söz konusu savcı itirazının hükümlüye hangi arada ve ne kadar süre içerisinde tebliğ edileceği ile bu itiraza yönelik kaç gün içinde cevap verilmesi isteneceği hususunun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Kanaatimce bu durum kanunla düzenlenen kadar Anayasa Mahkemesince silahların eşitliği ilkesinden önce kanunilik açısından bir değerlendirme yapılması daha doğru olacaktır.

İLİM VE KÜLTÜR ŞEHRİ DARENDE

İBRAHİM ALAATTİN ATEŞ

Darende Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü

TARİHİ

7000 yıllık tarihi bir geçmişe sahip olan Otuz Yapraklı Gül Şehri Darende Hititler'den kalma bir yerleşim merkezidir. Önce Asurlular, ardından Persler daha sonra Roma İmparatorluğu yönetimine geçen Darende, 1517 yılında Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi'nde Osmanlı yönetimine katılmıştır. İlçede bulunan Zengibar Kalesi ilk yerleşim yeridir ve çeşitli dönemlerde askeri üs olarak kullanılmıştır.

Tarihi ipek yolunun üzerinde bir ilim ve kültür şehri olan Darende, Malatya'nın giriş kapısı konumundaki bir ilçedir. Köklü tarihi, eşsiz doğal güzellikleri ve zengin kültür yapısıyla önemli bir yerleşim yeri olan Darende'de, yalçın kayalıkların haşmetli görünüşü, vadilerin ince kıvrımlarıyla buluştukça bir tabiat harikası görünümü arz eder. Geçmişte Timelkia, Tiranda, Tiryandafil, Derindere isimleriyle anılmış bu şirin ilçemiz daha sonraları da Darende ismi ile gönüllere ve tarihe adını yazdırmıştır. İlçe yüzyıllar boyunca bir kültür ve ticaret merkezi olmuş, stratejik özelliğini her zaman korumuştur.

17. yüzyılda Darende'ye gelen Evliya Çelebi Seyahatname'sinde, o günün Darende'si hakkında; "Kalesi harap olduğundan dizdarı ve neferleri yoktur. Şehir, nehir kenarında kerpiç ve taşla yapılmış 1000 kadar haneli, bağlı ve bahçeli, 7 mihrap camili, hanı, hamamı, çarşısı, pazarı olan şirin bir kasabadır." diye söz etmektedir.

19. yüzyılda Sivas'a bağlı olan ilçemiz; kaynaklarda "Sivas Vilayeti Merkez Sancağında, Tohma Çayı kıyısında, kaza merkezi

bir kasaba" olarak tanımlanmıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra 1934'te hem yakınlığı, hem de iklim ve coğrafik benzerliği nedeniyle Malatya'ya bağlanmıştır.

İlçede görülmeye değer Günpınar Şelalesi, Zengibar Kalesi, Tohma Çayı Konyonu, Hasan Gazi Türbesi ve Şehitlik Anıtı, Kudret Havuzu, Aslantaşlar, Yalnız Minareler, Yusuf Paşa Bedesteni, Medişeyh Türbesi, kerpiç mimari, Ozan Anıt Mezarı, Hüseyin Paşa Hamamı, Maşettepe Tümülüsü ve tarihi köprüler gibi birçok doğal kültürel turizm varlığı yer almaktadır.

GÜNPINAR ŞEHALESİ

Ülkemizin birkaç tabi şelalesinden birisidir ve Günpınar köyündedir. Darende'ye 8 km. uzaklıkta bulunan şelale Malatya'nın en güzel mesire yerlerindedir. Kaynağından 3 kademe halinde, yaklaşık 40 metre yükseklikten dökülür. Gelen binlerce ziyaretçiye dinlenme, eğlenme, spor yapma imkanı sunan doğa harikası bu mekanda isteyenler suyun kaynağına doğru 1,5 km'lik parkurda trekking yapabilmektedir. Daha önce birkaç kez çevre düzenlemesi yapılan şelale ve çevresi, geçtiğimiz yıllarda Milli Parklar Genel Müdürlüğüne devredilmiş olup, yapılan yeni düzenlemelerle önümüzdeki aylarda yerli ve yabancı turistlerin hizmetine açılacaktır.

ZENGİBAR KALESİ (Sengbar Kalesi)

Darende'nin kuzey yamaçlarında bulunan Zengibar Kalesi Osmanlı yapısıdır. İki sahabe mezarının da bulunduğu rivayet edilen

Zengibar Kalesi

kale; kesme taşlardan yapılmış giriş kapısı, burçları ve su kanallarının kalıntıları ile yüzyıllar öncesindeki medeniyetlerin bugünlere taşınan izlerini bünyesinde saklamaktadır.

TOHMA ÇAYI KANYONU

Darende Somuncu Baba Camii ile Taş Köprü arasında kalmaktadır. İlçenin yerleşiminin fiziksel yapısını vurgulayan en belirgin yüzey şekli Tohma Çayı ve kanyonudur. Tohma Kanyonu dik ve dike yakın yüksek yamaçlardan oluşan bir görünüme sahiptir. Bu özelliği ile kanyon yamaçları tırmanış sporcularına adrenalin dolu bir macera sunmaktadır. Kanyon içerisinde bulanan yeme içme ve dinlenme tesislerinde serinlemek ve piknik yapmak isteyen ziyaretçiler hoşça vakit geçirirken kanyon rafting, trekking, foto safari etkinlikleri içinde oldukça uygundur.

HASAN GAZİ TÜRBESİ VE ŞEHİTLİK ANITI

Seyyid Hasan Gazi, Hz. Peygamber'in (s.a.v) torunlarından, Hüseyin Gazinin kardeşi, Seyyid Battal Gazi'nin amcası ve kayınpederidir. Abbasiler döneminde Zengibar kalesinin kuşatmasında şehit olmuştur (Miladi 830).

Darende'de, Şehitlik Tepesi olarak anılan yerde "Fahr'ül Ulema Seyyid'üş-Şüheda" Seyyid Hasan Gazi'nin Türbesi bulunmaktadır. Aynı yerde ayrıca; I. Dünya Savaşı'nda, İstiklâl Savaşı'nda, Osmanlı-Rus Savaşı'nda, Kore'de, iç isyanlarda, Trablusgarp'ta ve terörle mücadelede şehit olan ve ismi tespit edilen Darendeli şehitlerin isimleri birer mer-

mer levhaya yazdırılarak, Şehitlik Anıtı içerisine konulmuştur.

KUDRET HAVUZU

Tohma Kanyonu içerisinde, kayaların arasından akan suyu yaz-kış 22°C sıcaklıkta olan ve çeşitli derinlikte 3 adet havuzdan oluşmaktadır. Her yaşta insanların istifade edebileceği Kudret Havuzu özellikle yaz aylarında ilçeye gelen ziyaretçiler tarafından yoğun ilgi görmektedir.

SOMUNCU BABA

Şeyh Hamid-i Veli Somuncu Baba'nın asıl adı Hamid Hamidüddin'dir. Kaynaklarda "Hamid-i Veli", "Şeyh Hamid-i Veli", "Hamidüddin-i Veli", "Hamid Hamidüddin-i Veli" ve "Somuncu Baba" isimleriyle geçmektedir. 1331 yılında Kayseri'nin Akçakaya köyünde doğmuştur. Horasan erenlerinden Şemseddin Musa Kayserî'nin oğludur.

4. Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezid'in Han zamanında yaşayan Somuncu Baba, 24. kuşaktan Hz. Peygamber (s.a.v.) neslinden gelmektedir yani Seyyit'tir. İlk eğitimini babasından almış daha sonra ilim alanındaki çalışmalarını Şam, Tebriz, Hoy ve Erdebil'de sürdürmüştür. Bayezid-i Bistâmi'nin ruhâniyetinden istifade etmiş ve Alaaddin-i Erdebilî'den icâzet almıştır.

İrşad vazifesi için Anadolu'ya dönen Somuncu Baba Osmanlı Devleti'nin pâyitahtı Bursa'da yaşadığı yıllarda manevi kimliğini gizleyerek talebelerinin eğitimi ile meşgul olmuştur. Bursa'da çilehanesinin yanında yap-

Günpınar Şelalesi

tırdığı ekmek fırınında, somun pişirip çarşı pazar dolaşarak “Somunlar müminler!” nidâsıyla insanlara somun dağıtmıştır. Bu sebeple halk arasında “Somuncu Baba” lâkabıyla anılmıştır.

Yıldırım Bayezid Han'ın Niğbolu Savaşı zaferine şükür nişanesi olarak yaptırdığı Bursa Ulu Camii'nin açılış hutbesini okuma görevi kendisine verilen Emir Sultan'ın; “Zamanın kutbu aramızda iken hutbeyi onun okuması uygundur” sözü üzerine hutbeyi Şeyh Hamid-i Veli okumuş, hutbede Fâtiha suresini yedi farklı şekilde yorumlamıştır.

Şeyhülislam Molla Fenâri hutbeden etkilenecek “Ayn'ül Âyân” isimli “Fatiha Suresi Tefsirini” kaleme almıştır. Şeyh Hamid-i Veli şöhretten ve cemaatin teveccühünden sakındığı için talebeleriyle birlikte Bursa'dan ayrılarak Aksaray'a gelmiştir. Somuncu Baba Aksaray'dan Hacı Bayram-ı Veli'yi dîni ve dünyevi ilimlerde yetiştirerek irşâd vazifesi ile Ankara'ya görevlendirilmiştir. Oğullarından Yusuf Hakîki'yi Aksaray'da bırakan Somuncu Baba aşkın sırrı yolculuğunda diyar diyar dolaşmış manevi büyüklüğü nerede anlaşıldı ise oradan uzaklaşmıştır.

Şeyh Hamid-i Veli'nin Yusuf Hakiki, Halil Taybî ve M. Said Taybî adında üç oğlu, Mahmud adlı bir kızı olduğu bilinmektedir. Yusuf Hakiki, Aksaray'da kalarak burada hizmetlerde bulunmuş ve Aksaray'da vefat etmiştir. Diğer oğlu Halil Taybî, hacdan döndükten sonra babası ile birlikte Darende'ye yerleşmiştir. Diğer çocukları hakkında kayıtlarda pek fazla bilgi geçmemektedir.

Şeyh Hamid-i Veli'nin nesli her iki oğlu vasıtasıyla hem Darende'de hem de Aksaray'da günümüze kadar devam etmiştir. Şeyh Hamid-i Veli neslinden büyük devlet adamları, âlim ve fâzıl zatlar yetişmiştir. Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi de bunlardan bir tanesidir.

Şeyh Hamid-i Veli, 1412 yılında Darende'de ebedi âleme göç etmiştir. Cenaze namazını Hacı Bayram-ı Veli kıldırması ve halvethanesinin bulunduğu mekâna defnedilmiştir. Kabri şerifleri, misk-i amber kokulu, Darende'de Şeyh Hamid-i Veli Somuncu Baba Türbesi'nde, cevizden oyma sanduka içerisinde.

Türbesinin bulunduğu mekan zamanla cami ve türbe olarak kullanılmaya başlanmış, Darende, Somuncu Baba'nın gelmesiyle şereflenmiş, bir ilim ve irfan yurdu haline gelmiştir.

Osmanlı Devleti de bu aileye büyük önem vermiş gönderdiği fermanlar ile Somuncu Baba ve evlatlarına sahip çıkmıştır.

Somuncu Baba'nın Talebeleri ve Osmanlı Devleti'ne Etkileri

Şeyh Hamid-i Veli Somuncu Baba ve en meşhur talebesi Hacı Bayramı Veli'nin Os-

Kudret Havuzu

manlı Devletinde yeni Anadolu ve Rumeli üzerinde çok büyük etkileri vardır. Somuncu Baba'nın talebesi Hacı Bayram-ı Veli'nin, İstanbul'un manevi fâtihi Akşemseddin'i yetiştirmiş olması bunun en büyük örneğidir.

Osmanlı kültürünü etkileyen bu önemli simaların hizmetlerini ve kültürümüze katkılarını anlamak için bizzat yetiştirdiği ve yetişmesine vesile olduğu bazı isimleri zikretmemiz yeterlidir. Böylece kültürümüz için ne kadar önemli olduklarını ve büyük değerler ifade ettiklerini anlamaya çalışabiliriz.

Somuncu Baba'nın günümüze kadar gelen uzantıları ve yansımaları o kadar mükemmeldir ki Anadolu'nun her köşesinde bir parçasını bulmak ve yüreklerde hissetmek mümkündür. Âlim ve tasavvuf ehli kimseler üzerinde emeği ve etkisi bulunan Somuncu Baba için kültürümüzün temel taşlarından biridir diyebiliriz. Öyle ki uzantılarının günümüze kadar devam etmesi neseb-i âliyesinin halen etkin olması günümüz insanları için Allah'ın bir lütfudur.

Somuncu Baba'nın Eserleri:

Şeyh Hamid-i Veli Somuncu Baba, zâhirî ve bâtinî ilimlerdeki derin bilgisine rağmen, çok az eser vermiş veya çok az eseri bize ulaşmış bir âlim kişidir. Fazla eser vermiş olmaması, onun melâmet meşrebinden kaynaklanmış olabilir. Nitekim onun yanında yetişmiş bulunan ve halifesi olan Hacı Bayram-ı Veli de, müderris olmasına rağmen eser yazmamış ve hatta "Muhammediyye" müellifi, halifesi Yazıcıoğlu, eserini kendisine takdim ettiğinde: "Mehmet, bununla uğraşacağına bir gönül halk etseydin; bir gönle girip onun

terbiyesiyle meşgul olsaydın, daha iyi olmaz mıydı?" diyerek kendi düşüncesini de dile getirmiştir.

Bu zikredilen hakikate rağmen, Somuncu Baba'nın bize kadar ulaşan Şerh-i Hadis-i Erba'ın (Kırk Hadis), Zikir Risalesi ve Silâh'u-l Mürîdin adında 3 adet eseri mevcuttur.

Şeyh Hamid-i Veli Somuncu Baba'nın Zikir Risâlesi isimli eserinin son bölümünde "Arkadaşlarıma ve Yolumuzdan Gidenlere Tavsiyelerim" başlığı altında bizlere önemli nasihatler bırakmıştır.

Somuncu Baba'nın Tavsiyeleri:

- Gizli ve aşikâr her yerde Allah'tan korksunlar.
- Az yesinler, az konuşsunlar, az uyunlar.
- Avâmın arasına az karışınlar.
- Tüm mâsiyet ve kötülüklerden uzak dursunlar.
- Dâima şehvetlerden kaçınsunlar.
- İnsanların elindekilerden ümitlerini kessinler.
- Tüm zemmedilmiş sıfatları terk etsinler.
- Övülen sıfatlarla süslensinler.
- Şiir ve şarkı (günaha götürüyorsa) dinlemekten kaçınsunlar.
- Ayı bir görüşle, kendini cemaatten ayrı bırakmasınlar.
- Aç olarak ölseler bile şüpheli hiç bir lokmayı yemesinler.

ÇAĞDAŞ CEZA ADALETİNDE MAĞDURUN YERİ

MERVE AYVAZ

Ankara Batı Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi

Çağdaş ceza adaleti çerçevesinde mağdurun yeri belirlenirken öncelikli konu kimin mağdur sıfatına sahip olduğunun belirlenmesidir. Bu halde mağduru tanımlarken genel itibari ile; suç nedeni ile doğrudan fiziksel, ruhsal, zihinsel, duygusal ya da ekonomik olarak zarar görmüş, temel hakları ihlal edilmiş kişiyi veya suç, ölüm sonucunu ortaya çıkaran bir suç ise ölenin aile bireylerini bu tanım içinde zikredebiliriz. Zira hem ulusal ceza hukukumuzda hem de uluslararası hukukta (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin Üye Ülkelere Tavsiye Kararı 2006- 8 sayı, 2012-29 Sayılı Avrupa Konseyi Direktifi, Birleşmiş Milletler Suç ve Yetkinin Kötüye Kullanılması Mağdurlarının Temel Adalet İlkeleri Bildirgesi vb.) kişinin mağdur olup olmadığı bu özelliklere bakılarak değerlendirilmektedir.

Ceza yargılamalarının tarihsel süreçlerine bakıldığında adalet sistemlerinin, üzerinde daha baskın şekilde durduğu yargılama süjesi her zaman için fail olmuştur.

Ülkelerin hem iç hukukunda hem de uluslararası hukukta failin haklarının düzenlenmesi, savunma hakkının genişletilmesi ya da adil yargılanma ilkelerinin ortaya konulması mağdur haklarına göre öncelikli görülmüş,

bu doğrultuda da adımlar atılarak fail hakları ceza hukuku ve yargılaması kapsamında geniş bir çerçevede korunma imkânına kavuşmuştur. Mağdur haklarının gelişim süreci ise fail haklarına göre daha yavaş bir ilerleme kaydetmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında işlenen her suçun asıl mağdurunun devlet olduğu anlayışının uzun süre kabul görmesi etkili olmuş ise de geline aşamada bu düşüncenin terki ile birlikte artık ceza hukukunda mağduru ikinci plana iten işleyiş terk edilmeye başlanmış, Von Henting'in ifadesi ile mağdur yargılamanın pasif bir objesi değil önemli bir süjesi olarak çağdaş ceza adaleti içinde yerini almış ve failin yanında mağdurun da etkin şekilde soruşturma ve kovuşturma evrelerinde söz sahibi olması gerektiği kabul görmüştür. Bu kabul suç mağdurunun aşamalarda sağladığı bilgi ve belgeler ile eylemlerin daha doğru olarak tespitini sağlayarak ceza yargılamasının da gelişmesine katkı sunmuştur. Bu çerçevede ulusal mevzuatımızda en geniş hali ile mağdurun soruşturma ve kovuşturma aşamalarındaki hakları Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234. maddesinde kendisine yer bulmuştur. İlgili maddeye göre; soruşturma aşamasında mağdura delillerin toplanmasını isteme, Cumhuriyet savcısından belge örneği isteme, vekili bulunmaması halinde, cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, baro tarafından kendisine avukat görevlen-

“Çocuklar, şiddet mağdurları ve özel ihtiyaç sahibi bireyler gibi toplumun belli üyelerine fazladan koruma sağlanması gerektiğini ve bu kişilerin ceza adaleti sistemiyle karşılaşmalarında daha savunmasız olduğunu kabul ederek;...”¹ denilmek sureti ile de kendini göstermiştir. Ulusal mevzuatımızda ise bu duruma en iyi örneklerin başında 6284 sayılı Kanun’un amacını belirleyen birinci maddesinde sadece şiddete uğrayan değil aynı zamanda şiddete uğrama tehlikesi olan kadınların da korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacını taşıdığına yer verilmiştir. Elbette bir suçun önlenmesi ya da mağdurun haksızlık gerçekleşmeden korunması sadece ceza kanunlarında yapılacak değişiklikler ile mümkün olmayıp toplum düzenini sağlama görevi bulunan devletin bu amaca yönelik etkin politikaları ve kişilerin suça karşı kendilerinin alacağı tedbirlerin birlikte uygulanması ile mümkün olabilmektedir. Peki, mağdurun suç öncesi korunması ne şekilde gerçekleştirilecek, bu durumun diğer yargılama aktörlerine özellikle faile etkisi nasıl olabilecektir. Bu konuda kısaca Megan Kanunu’ndan bahsetmekte fayda vardır.

Mağdurun suç öncesi korunmasının sağlanması ile failin haklarının korunması ikilemi çerçevesinde akla ilk gelen kanun Megan Kanunu² olarak bilinen, 1994 yılında Amerika’nın New Jersey eyaletinde küçük bir kız çocuğunun cinsel istismara maruz kaldıktan sonra öldürülmesi sonrasında ortaya çıkan ve süreç içinde değişikliklere uğrayarak giderek etkisini arttıran kanundur. Kısaca değinmek gerekirse adı geçen olayda eski bir cinsel suç faili ile aynı yerde yaşayan mağdur, fa-

ilin hilesine maruz kalarak failin evine gitikten sonra istismara uğramış ve akabinde öldürülmüştür. Olaydan sonra işlediği suçlar nedeni ile mahkum olan failin, daha önce de suç geçmişinde benzer istismar olaylarının olduğu ortaya çıkmış, bunun üzerine mağdurun ailesi ise aynı semtte ikamet ettikleri failin suç geçmişinin kendileri tarafından bilinmesi sağlanmış olsaydı somut olayın olmayacağını belirterek tepki göstermiş, bu tepki giderek büyüdüğünde Megan Kanunu adı verilen kanun ortaya çıkmış, bu kanun ile önceki kanunlarda değişiklik yapılarak cinsel suç faillerinin bilgilerinin sicile kayıt edilmesi yanında gerektiği takdirde yayınlanması ön görülmüştür. Bu halde ortaya mağdurun suça karşı korunmasının sağlanmasına karşı failin kişisel haklarının da korunması sorunu ortaya çıkmış, söz konusu uygulamada failin geçmişinin ifşa edilmesi ile giderek yalnızlaşması, bunun sonucunda topluma entegrasyonunun sağlanamaması, bu durumun failde yeniden suç işleme düşüncesinin oluşmasını kolaylaştırması, benzer eylemlerde ön yargının oluşarak failin bir numaralı şüpheli olarak görülmesi, bu düşüncenin asıl faillerin yakalanmasını zorlaştırması, failin önceden işlediği bir suç nedeni ile infazından sonra yeniden bir cezalandırmanın ortaya çıkacağı gibi sorunları barındırdığı görülmüştür. Söz konusu kanun yönünden iki farklı bakış açısı ortaya çıkmış, bir görüş mağdurun suça karşı korunmasının failin kişilik haklarından önce değerlendirilmesi ile mağdur yararının daha ayrıcalıklı olduğunun kabul edilmesi gerektiğini, diğer bir görüş ise yukarıda sayılan eleştiriler nedeni ile kanunun insan hakları yönünden kabul edilebilir olmadığını ileri sürmüştür. Somut örnek olaydan da görüleceği üzere mağdurların suç öncesi korunmasını en etkin

1/ www.yargitay.gov.tr.

2/ *Ayrıntılı Bilgi İçin Bknz Sokullu-Akıncı-Dursun /Viktimoloji 3.Bası*

FİYAT BİLGİSİ İÇEREN REKLAMLAR İLE İNDİRİMLİ SATIŞ REKLAMLARI VE TİCARİ UYGULAMALARI HAKKINDA KILAVUZUN DEĞERLENDİRİLMESİ

TUĞBA HAZAL SAYALGI

Ticaret Bakanlığı / Ticaret Uzmanı

Bir satış ve pazarlama tekniği olan “indirim” kelimesi Türk Dil Kurumu’na göre; “fiyatta yapılan değer düşürümü” olarak nitelendirilmekte iken, Kılavuza göre teknik olarak “indirimli satış”; mevsim değişimleri, mal stoklarının eritilmesi, işletmenin açılması, kapanması, devredilmesi, tasfiyesi, iş yeri adresi veya faaliyet konusu değişikliği ve benzeri nedenlerle bir mal veya hizmetin satış fiyatında indirim yapıldığını gösteren bir ibare ile gerçekleştirilen satışı ifade etmektedir.

GİRİŞ

Uygarlık tarihinin başlangıcından beri alışveriş kültürü var olmuş, insanların yerleşik hayata geçmesiyle beraber açık alanlarda kurulan pazarlar sayesinde hem ticaret geliştirilmiş hem de kültürler arası etkileşim meydana gelmiştir. Zaman içerisinde bu alışveriş alanları planlı yapılara dönüşmüş ve modern alışveriş merkezlerine (AVM) ulaşılmıştır. Günümüzde ise AVM’ler aracılığıyla

satıcı-alıcı arasındaki fiziki etkileşim devam etmekte olup, fiziki mağaza sahibi olan işletmeler için son zamanlarda e-Ticaret de önemli bir satış kanalı haline gelmiştir.

Alışveriş kültürünün en temel dinamiklerinden olan “indirim” uygulaması; mal veya hizmetin fiyatında yapılan değer düşümü anlamına gelmekte olup satıcı açısından en önemli yanı satış hızını arttırmasıdır. Bu sebeple ihtiyaçlarının bilincinde olup indirim dönemlerinde onu almayı amaçlayan rasyonel tüketiciden, alışveriş tutkunu tüketicie kadar herkese hitap eden bir indirim modeli mutlaka bulunmaktadır. İndirimli satışa ilişkin hazırlanan reklam ve tanıtımlar ile fiyat bildirimleri geleneksel ve dijital mecra kanalları aracılığıyla tüketicilere ulaştırılmaktadır. Geleneksel alışveriş kültürü Covid-19 Pandemisinden olumsuz etkilenmiş ve tüketiciler zamandan tasarruf etmenin yanı sıra; bazı idari yasaklar, sosyal mesafe ve hijyen kuralları nedeniyle de dijital kanallar üzerinden alışverişe yönelmişlerdir. Nitekim TÜİK verilerine göre internet kullanım oranı 2019 yılında %75,3 iken pandemi dönemi olan 2020 yılında %79, 2021 yılında ise %82,6 olarak tespit edilmiştir. 2021 yılında yapılan Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması’na göre; internet üzerinden özel kullanım amacıyla mal veya hizmet siparişi veren bireylerin oranı 2019 yılında %34,1 olarak gözlemlenirken, 2020 yılında %36,5, 2021 yılında ise %44,3 olarak tespit edilmiştir.¹

^{1/} [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437), 26.08.2021

defa toplu ve geniş çaplı bir inceleme başlatılarak 13.07.2021 tarihli ve 311 sayılı Reklam Kurulu'nda ve sonraki Kurullarda çeşitli idari yaptırımlar tesis edilmiş² ve "Fiyat Bilgisi İçeren Reklamlar ile İndirimli Satış Reklamları ve Ticari Uygulamaları Hakkında Kılavuz"un hazırlanma yolculuğu başlamıştır. Söz konusu Kılavuz'un sadece "tüketiciye yönelik" ticari reklam ve uygulamalar kapsamında uygulanabileceği açıktır.

İndirimli Satış Reklamlarının Mevzuat Süreci

"İndirimli satış reklamları" hükümleri 1995 yılında yürürlüğe giren mülga tüketici mevzuatında yer almamakta olup 2007 tarihinde ilk defa getirilmiştir. 28.5.2014 tarihinde yeni 6502 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi sonrasında bu Kanuna dayanılarak hazırlanan Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği 10.1.2015 tarihinde yürürlüğe girmiş ve "Fiyat bilgisi içeren reklamlar" yeni Yönetmelikle ilk defa kaleme alınmış olup "İndirimli satış reklamları" da 2007 yılında düzenlenen hükümden oldukça farklı şekilde kaleme alınmıştır. Gelişen noktada ise; anılan Yönetmelikte, ticari hayat ve artan internet kullanımına bağlı gelişmelerin yanı sıra uygulamada karşılaşılan sorunlar ve güncel durumlar gözetilerek değişiklik yapma gerekliliği doğmuştur. Nitekim anılan Yönetmelikte bugüne kadar sekiz kere değişiklik yapılmış olup 1.3.2022 tarihinde yürürlüğe giren son düzenlemeler sayesinde, sorunlar çözüme kavuşturulmuş ve Avrupa Birliği mevzuatına uyum sağlanmıştır. Buna göre "İndirimli satış reklamları" hakkında; indirimli satışın başlangıç ve bitiş tarihleri ile indirimli olarak satışa sunulan mal veya hizmetin miktarı sınırlı ise bu miktarın açık ve anlaşılır bir biçimde belirtilmesi zorunluluğuna indirimden önceki fiyatın belirtilmesi de eklenmiş, bir mal veya hizmetin indirimden önceki satış fiyatının tespitinde indirimin uygulandığı tarihten önceki otuz gün içinde uygulanan en düşük fiyat esas alınacağı şeklinde köklü bir değişiklik yapılmış, ancak meyve ve sebze gibi çabuk bozulabilen mallara ilişkin reklamlarda ise indirimli fiyattan bir önceki fiyatın esas alınacağı ifade edilmiştir. Diğer taraftan Yönetmeliğe "Kılavuzların hazırlanması" başlıklı ek madde 1 getirilmesi suretiyle Reklam Kurulu tarafından tüketiciyi korumaya yönelik kılavuzlar hazırlanabileceği ve Ticaret Bakanlığının internet sitesinde yayımlanacağı ifade edilmiştir.

2/ <https://ticaret.gov.tr/tuketici/ticari-reklamlar/reklam-kurulu-kararlari>

KILAVUZ'UN SEKTÖR VE TÜKETİCİYE ETKİSİ

Temmuz 2021 (311.Reklam Kurulu) ve Şubat 2022 (318.RK) tarihleri aralığında indirimli satış reklamlarına yönelik olarak Reklam Kurulu tarafından yapılan incelemelerin yoğun bir şekilde devam etmesi sonucunda; sektöre yol gösterilmesi amacıyla reklam mevzuatında değişiklik yapılmasının yanı sıra spesifik bir Kılavuz başlığı altında örnekendirme yöntemi kullanılarak detaylı bir rehber hazırlanmıştır. Buna göre Reklam Kurulu'nun 12.04.2022 tarihli ve 320 sayılı toplantısında 2022/1 numaralı ilke kararı şeklinde kabul edilen Kılavuz aynı tarihte yürürlüğe girmiştir.³ Kılavuzda yer alan açıklamalar ile Yönetmelik hükümlerinin sektör tarafından daha iyi anlaşılması ve ağır idari yaptırımlara maruz kalmadan önce uyarılmaları amaçlanmış, diğer yandan mevcut piyasa işleyişinin alışveriş kültürünün güncel gelişmelerine adapte olması esnasında tüketici mağduriyetlerinin önlenmesi hedeflenmiştir.

- Yukarıda değinilen hususlar ışığında Kılavuz'un temel ilkeleri incelendiğinde; Tüketicinin ödemesi gereken tüm, teslimat ve posta ücretlerinin fiyatla birlikte gösterilmesi gerektiği, gösterilemez ise "varış yerine göre değişebilir" gibi ifadelerle gerekli bilgilendirmenin yapılması gerektiği,
- Tüketicinin açık onayı alınmadan ilave ödeme yükümlülüğü doğuran seçeneklerin kendiliğinden seçili olarak sunulamayacağı,
- Mağazadaki veya belirli bir kategorideki tüm mal veya hizmetler için geçerli olmadıkça "net", "tümü" veya "her şey" gibi ifadelerin kullanılmayacağı,
- Bir kampanyaya dahil olan mal veya hizmetlerin "kış sezonu ürünleri", "... marka ürünler", "mavi noktalı ürünler", "2. ürüne" ve benzeri ifadelerle tüketicilerin anlayabileceği bir şekilde reklamlarda ayırt edilebilir olması gerektiği,
- İndirim reklamlarında "...e varan", "...den itibaren", "...e kadar" ibaresinin okunabilir büyüklükte olması ve tüketicinin makul beklentisini karşılaması gerektiği,

3/ *Fiyat Bilgisi İçeren Reklamlar ile İndirimli Satış Reklamları ve Ticari Uygulamaları Hakkında Kılavuz*, Ticaret Bakanlığı, <https://tuketici.ticaret.gov.tr/duyurular/fiyat-bilgisi-iceren-reklamlar-ile-indirimli-satis-reklamlari-ve-ticari-uygulamalari>, 18.04.2022

- Bir mal veya hizmetin birden fazla e-Ticaret platformunda satışa sunulması halinde; bir platformda reklamı yapılan satış fiyatları, diğer platformda yapılacak satışlar için indirimden önceki satış fiyatı olarak esas alınmaz ve duyurulamaz.
- Tavsiye edilen satış fiyatının, tüketiciler tarafından indirim uygulanmış üzeri çizili referans fiyat veya son 30 gün içerisinde uygulanan en düşük fiyat ya da bir önceki fiyat olarak algılanmasına yönelik herhangi bir ifadeye yer verilemez.
- Aynı il içerisindeki farklı mağazalar için geçerli olan indirimler ilgili reklamlarda açıkça belirtilmeli ve fiyatlandırma bilgileri verilmelidir.
- 30 günden daha kısa bir süre önce satışa sunulan mal veya hizmetler için, indirim ilanı öncesinde satışa sunulduğu süre içindeki en düşük fiyatı dikkate alınır.
- “3 al 2 öde”, “1 alana 1 bedava” “500 TL üzeri 50 TL indirim”, “2. Ürüne %20 indirim”, “3 al sepette %30 indirim” gibi koşullu satışlar, “en iyi/en düşük fiyat” gibi indirim karşılaştırmalarını esas alan reklamlar, belirlenen mal veya hizmet gruplarında tüketiciye uzun süreli fiyat indirimi hakkı veren indirim kartları, kuponlar, sadakat programları veya puan birikimine izin veren uygulamalar, çok sayıda faktörün dikkate alındığı belirli bir algoritmaya dayalı olarak fiyatın esnek ve hızlı bir şekilde değiştirilmesini içeren “dinamik” veya “gerçek zamanlı” fiyatlandırma yöntemleri, kişiselleştirilmiş fiyat indirimleri indirimli satış kapsamında değerlendirilmemektedir.

Kılavuzda yer alan ilgili kişi, kurum ve kuruluşların sorumluluğuna değinmek gerekirse; e-Ticaret platformlarının yöneticileri olarak adlandırabileceğimiz aracı hizmet sağlayıcıların, oluşturdukları sistem üzerinden satış yapan satıcı ve sağlayıcıları bu Kılavuz hükümleri hakkında bilgilendirmesi gerekliliğinin yanı sıra mal veya hizmetlerin fiyat hareketlerini ve indirimli satış fiyatlarını grafikler ile gösterebilecekleri kaleme alınmıştır. Mevzuata aykırı bir reklamın daha sonra düzeltilmesi ise ilgililerin sorumluluğuna ortadan kaldırmayacaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bilindiği üzere 6502 sayılı Kanun'un amacı; kamu yararına uygun olarak tüketicinin sağlık ve güvenliği ile ekonomik çıkarlarını korumanın yanı sıra onları aydınlatıcı ve bilinçlendirici önlemleri almaktır. İndirimli satış reklamları son zamanlarda tüketicilerin en çok mağdur olduğu konulardan biri olduğu için kanun koyucu tarafından gelişen ihtiyaçlara binaen yapılan mevzuat değişiklikleri ile tüketicilerin korunması amacının ve anlamının daraltılmadan sürdürülebilmesi hedeflenmiştir.

Bu doğrultuda geleneksel mecralara ek olarak gelişen dijital mecra kullanımını takiben alışveriş kanallarına kolaylıkla yönlendirilebilen tüketicilerin korunması için yeni bir yasal adım daha atılarak “Fiyat Bilgisi İçeren Reklamlar İle İndirimli Satış Reklamları ve Ticari Uygulamaları Hakkında Kılavuz” hazırlanmıştır. Kılavuz da aracı hizmet sağlayıcıları, e-Ticaret platformları, kişiselleştirilmiş fiyat gibi dijital terimlerden sıkça bahsedilmesi Kılavuzun dijital mecraların önemine binaen şekillendiğini göstermektedir. Ayrıca ilgililerin reklam faaliyetleri hakkında özel ve detaylı bir yasal düzenlemenin eksikliği giderilerek sorumlulukları ifade edilmiş, fiyat bilgisi içeren reklamlar ile indirimli satış reklamları ve ticari uygulamalara ilişkin açıklamalar ve örneklendirmeler Kılavuzda tek tek sayılmıştır. Belirtilen yükümlülüklerle aykırı davranılması halinde Kanun'da yer alan idari yaptırımlar Reklam Kurulu tarafından uygulanmaktadır. Kılavuzun bilinirliğinin yayılması tüketicilerin ve sektörün bilinçlenmesi açısından önemli bir değeri haiz olup henüz iki aydır yürürlükte olan Kılavuzun sonuçlarının nasıl bir seyir göstereceği önümüzdeki süreçte daha net izlenebilecektir.

YAKUP YAMAN

Ankara Batı Cumhuriyet Savcısı

ANLATABİLSEYDİM

Sonsuzluk olsa neye yarar,
Onsuz olduktan sonra!
Zaten yar olsaydı gitmezdi,
Yaraydı, geldi geçti...
Zaman, güzel olan her şeyi alıp götürmemiş miydi?
Ecel olsan saklanmam,
Kurşun olsan kaçmam,
Ateş olsan sakınmam derdim ama,
Sen hep karanlıkta durduğundan
Gölgen bile düşmedi üstüme.
Bilebilseydin, gönlümdeki yerini,
Anlatabilseydim...

YİTİK DERVİŞ, YOKLUK YOLCUSU; HACI BAYRAM- VELİ

FEYZA KARAMAN

Ankara Batı Hâkim Adayı

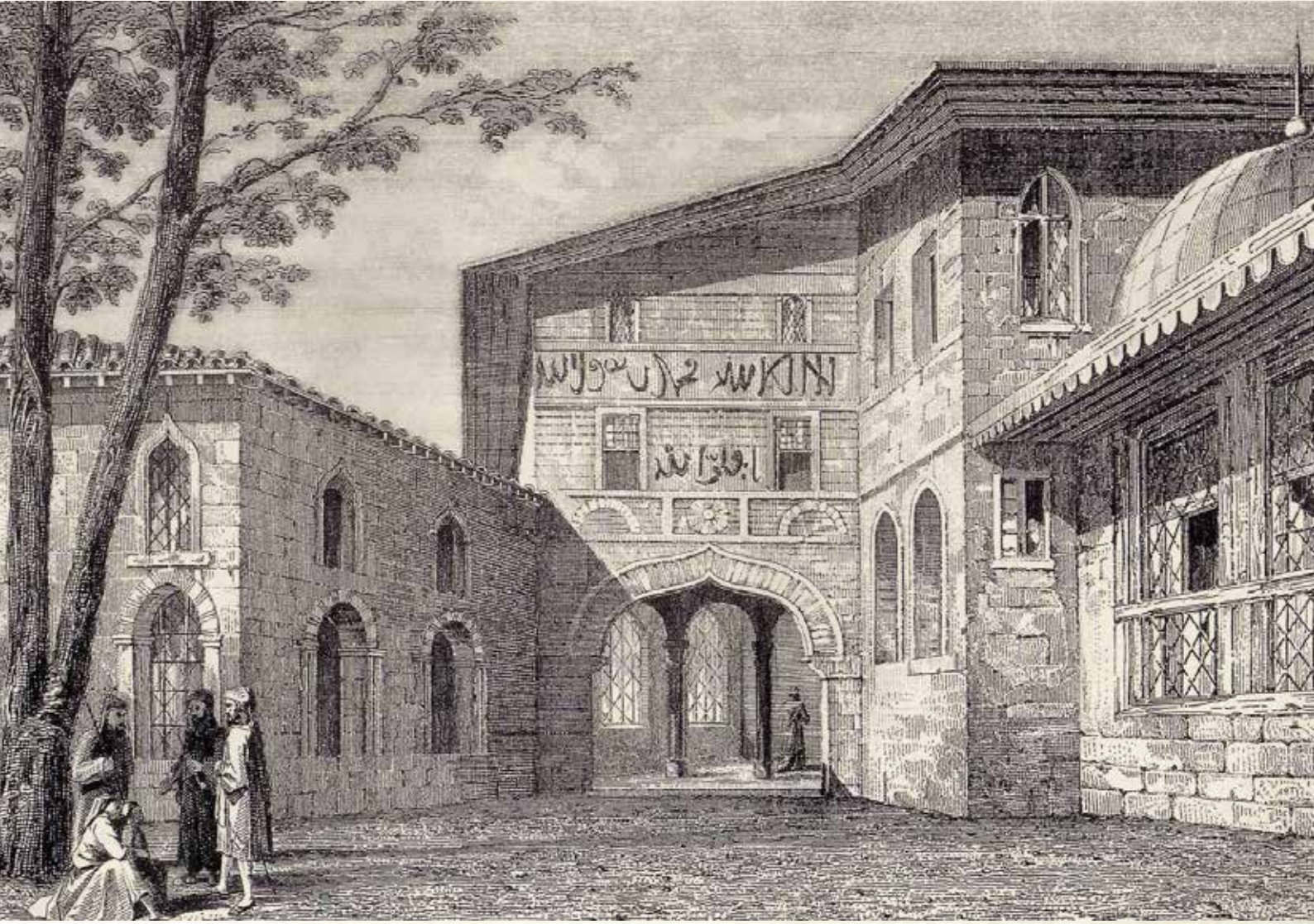
*“Bilmek istersen seni
Can içre ara canı
Geç canından bul anı
Sen seni bil sen seni.”*

Dünyaya geldiğinde ona verilen isim Numan’dı! Henüz “Bayram”ı çok uzak, eksik, yarım... Açmak için davet beklemekte. Bağ- rında bir kor, cisminde yanık bir ayrılık hüznü. Arayanların kaderi değil miydi zaten yalnızlık. Daha çok küçük yaşta başlamıştı hissetmeye dünya ocağında gurbeti yaşadığını. Ne kadar yolu vardı bilmiyordu. Kadarların bilinmezli- ğinde kaderin bildiğini bilen de yoktu. Yolcu- nun vazifesi yürümekti zaten, varmak ya da varamamak değil. Kapıların kilitli olduğunu çok iyi bilmiyor muydu Hz. Yusuf? Bunu bile neden koşuyordu kapıya? O çok iyi bi- liyordu ki kul bir çıkış yolu ararsa, Allah onu nasip edecektir. Kula düşen koşmak, kapalı kapıyı açacak olan Allah’tır. Hz. Yusuf mi- sali Numan da ne de olsa kapı kapalı deyip vazgeçmiyordu. Diz kırdı dirsek eskitti. Ken- disine çizilen ömrü tüketmek yerine hayırla

doldurmak için çizilen sınırlara, tarif edilen yollara düştü. “Çok kimse, yoktan var edenin var ederken kalbimize koyduğu aşkın izini süren yitik bir derviş olduğumuzu bilmez.” işte buydu bütün mesele. İster talip ol ister mürşit ol ancak aşk ile yola çıkanlar aşk ile yola devam edebilmiş ve aşk ile hedefe va- rabilmiştir.

*“..Kim bildi efalini,
Ol bildi sıfatını.
Anda gördü zatını,
Sen seni bil, sen seni..”*

Asıl adı Ahmed olan ama köydeki işin- den dolayı Koyunluca Ahmed diye bilinen babasının yanında tarlada çalıştı bir süre Nu- man. Allah’ın gökte yazdığını yerde kimse bozamaz, her şey aslına rücu ederdi. Allah Numan’a ilmin kıymetini bilen bir aile bah- şetmiş, ilk kıvılcımın yanmasına da ailesi ve- sile olmuştu. Babası Koyunluca Ahmed, Hz. Lokman’ın “Ey oğul! Alimlerle beraber otur. Dizini onların dizine birleştir. Çünkü Allah

yeryüzünü rahmetiyle yeşerttiği gibi ilim de insanoğlunun kalbini öylece yeşertir.” sözünü ilmek ilmek işlemiştir evladına. Zaten yakışır mıydı ki ilim öğrenmenin farz olduğunu buyuran bir peygamberin ümmetine ilim yolcusunu durdurmak? Bundandır Numan’ın ilime olan düşkünlüğünü fark edip Ankara’da Kamedrese’ye verisi babasının.

Numan orayı bitirince, bilgisini arttırmak amacıyla, Bursa’ya gitti, orada da bir süre öğrenim gördükten sonra Ankara’ya döndü. Önceleri Halveti ve Nakşibendi tarikatlarından esinlendi, kısa süre içinde konuşmalarının etkisi, bilgisinin genişliğiyle ün saldı. Ancak kalbinde hep aynı arayış vardı; “Ey yolcu! Kalbe yürü. Aradığın ne kitaplarda ne de mektep ve medreselerde.”

Zerreden bütünü görmeyi öğreninceye dek hakiki varlığa giden yolların yokluk taşlarıyla örülü olduğunu bilmeyecekti Numan. Sadece ilim değil okuduğu, hayatı da okumuştur. Her daim alimlere yakın durmuş, kalp

gözüyle görenlere, ilim irfan sürenlere gönül vermişti. Zira bir hayli uzun sürecekti kendi arayışlarında kayboluşları. Dünya nefesini alışının üzerinden kırk yıl geçip, kırk yıl yandıktan sonra, kendisi bulmak derdindeyken bir hikmet ile bulundu. Ne demiş Hz. Mevlâna: “Her zaman susayan suyu bulmaz. Kimi zaman da su susayanı bulur.” Ününü duyan, sırtında bir küfeyle mahalle mahalle dolaşarak sattığı somunlar yüzünden Somuncu Baba olarak bilinen, Şeyh Hamidüddin, onu Kayseri’ye çağırdı.

*“..Görünen sıfatındır,
Anı gören zatındır.
Gayrı ne hacetindir,
Sen seni bil, sen seni..”*

Numan Kayseri’ye gidip bir süre Şeyh’in yanında kaldı. Kurban Bayramı’nda Şeyh “İki bayramı birden kutluyoruz!” buyurdu ve ona “Bayram” ismini verdi. “Gün olur kurban olur, gün olur Bayram! Arayanın adı olmaz. Adandığı ne derse odur onun adı.” O gün başladı

Hacı Bayram-ı Veli'nin bitmeyecek serüveni. Artık Numan gitmiş, Bayram gelmişti. Kıymet terazisinde bir miskal ağırlık olmak için kıyamet tufanında bin yıl yanmak gerekti.

*"..Kim ki hayrete vardı,
Nura müstağrak oldu.
Tevhidi zatı buldu,
Sen seni bil, sen seni.."*

Artık manaya derinleşme vakti geldi Hacı Bayram için. Şeyhi söylemişti ona sırrı; "Yunus'un çalkalandığı dalgalarla boğuş, zikriyle yeniden doğ balığın karnında. Dön de Yusuf'un zindan arkadaşı ol, rüyaları yorumlamayı öğren. Dön de Meryem'in gamına ortak ol, perdeler arkasında çile çekmeye dur. Dön de Eyyub'un sabır arkadaşı ol, kulluğun şükürünü ve edebini tahsil et. Dön de İbrahim'in sırdaşı ol, Tur'a yürümeyi öğren. Hikmeti ara! Nur yüzlü peygamberimiz Hz. Muhammed'in mirasında nuru bul. Dön de tüm renklerden kurtul, Hakk'ın rengine boyan!"

*"..BAYRAM özünü bildi,
Bileni anda buldu.
Bulan ol kendi oldu,
Sen seni bil, sen seni.."*

İnsanların kadri kıymeti yaptıklarıyla ölçülür, her insan yaptığı işin şekline bürünmüştü. Hacı Bayram, Kayseri'de Şeyh Hamidüddin'den tarikat geleneğine göre gerekli bilgiyi aldıktan sonra kendini tasavvufa vererek, sonradan Bayramilik adıyla bilinen tarikatın ilk temellerini oluşturmuştu. Daha sonraları Ankara'da Karamedrese'ye, sonra Bursa Medresesi'ne Müderris olarak atandı. Hacı Bayram Şeyh Hamidüddin'in ölümünden sonra, müderrisliği bırakmış, Ankara'ya gelerek doğduğu köye yerleşmiş, yaşamını tekkesinde, çevresinde toplananları yetiştirmekle geçirmişti. Şeyhi ölmeden önce Hacı Bayram-ı Veli'ye toprakla uğraşmasını, topırağa tohum saçarken insanların kalbine de muhabbetullahı serpmesini, ocağını hiç söndürmeyip daima fakir fukarayı doyurmasını

öğütlemişti. Hacı Bayram-ı Veli de bu şekilde müritlerini toprağa bağlı yaşamaya teşvik ederek Anadolu'ya Orta Asya'dan gelen Türk göçerlerin yerleşik hayata geçmesini sağlamış, Anadolu'da kalıcı Türk birliğinin sağlanmasında ve Osmanlı Devleti'nin medeniyet yolunda aşama kaydetmesinde önemli rol oynamıştır.

Ankara'da Ahilik anlayışını da temsil eden Hacı Bayram-ı Veli; bir taraftan irşad faaliyetleriyle meşgul olurken, diğer taraftan müridlerinin kabiliyet ve meşreplerine göre bir iş edinmelerini tavsiye ediyordu. Hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için, yarın ölecekmiş gibi ahiret için çalışıp dünya ve ahiret saadetine ulaşmayı düstur edinmiştir.

Herkes gibi yurt tutmak, mülk edinmek ve dünya gayelerine bağlanmak yerine ruhunu hissederek ve kalbini derinleştirerek yaşamayı seçmişti Hacı Bayram-ı Veli. Onun meşrebi halk içinde Hak ile olmaktı.

Saçlarına aşk yolunda ak düşenler gözden de gönülden de düşmezlermiş. Her daim aşk ateşini gönüllerde tutuşturup sevgi tohumlarını ekmekti gayesi Hacı Bayram-ı Veli'nin. Zira sevgiden yaratılan alemin sevgiyle büyütülmesi lazım gelirdi ona göre. Sevginin olmadığı yerde nefretin büyümesi kaçınılmazdır. Allah'ın ipi sevgiyle bağlanmıştır. Allah'ın bağladığı ipi çözen bir toplumun çözümlenmesi haktır.

Hacı Bayrâm-ı Velî özellikle hayatın zor gelmeye başladığı zamanlarda olayların asıl anlamlarına odaklanılması, içe dönülmesi, pozitif bakış açısının hiçbir zaman kaybedilmemesi ve olaylarla başa çıkmak için çaba gösterilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ona göre marifet taşlara bakan gözlerin çiçek görmesiydi. Fakat bunun ancak bir ve tek olan Allah'a beslenen güven ve sevgi hissiyle olabileceğini öğütlemişti hayatı boyunca.

Ona göre tüm âlemi, Allah'ın nimeti ve emaneti olarak görmek ve ona göre davranış göstermek tevhid düşüncesiyle hareket etmeyi gerektirir. "Kendini bilen Rabbini bilir" sözünden hareketle insan, ruhsal ve manevi özelliklerini hayatında ne kadar çok gösterirse, Rabbini o kadar kolay bilme fırsatını elde eder. Benliğinin farkına varmış, onu yönet-

meye istekli olan kişi çevresiyle ve Allah'la uyumlaşabilir. Çünkü iç âlemini, benliğini, duygularını, düşüncelerini fark edebilir ve kendi davranışlarının sorumluluğunu almaya istekli olur.

"Kim Allah'a ulaşmayı umuyorsa Allah'ın takdir ettiği zaman mutlaka gelecektir. O her şeyi işiten ve her şeyi bilendir." (Ankebut, 5) Bizler uykudayız, ölünce uyanırız diyen Hacı Bayram-ı Veli'ye 1430 yılında yine doğduğu yer olan Ankara'nın Altındağ ilçesinde darı bekaya yol görünmüş, dünya sürgünü bitmiştir. Hacı Bayram Veli'nin türbesi Ankara'nın Altındağ ilçesinde Hacı Bayram Camii'nin bitişiğinde bulunmaktadır. Biz biliriz ki ölen bedendir, aşıklar asla ölmez..

İŞE İADE DAVASINDA YARGILAMAYI ETKİLEYEN BAZI DURUMLAR ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

DR. ALİ BULUT

Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Üyesi

GİRİŞ

İşe iade davaları 09.08.2002 tarihinde 4773 sayılı Kanunla birlikte hukuk düzenimize dahil olmuştur. Anılan kanunla 1475 sayılı İş Kanunu'na iş güvencesine ilişkin 13/A,13/B,13/C, 13/D ve 13/E maddeleri eklemiştir. Ancak bu hükümler 4857 sayılı İş Kanunu'nun kabul edilmesi ile birlikte çok kısa bir zaman dilimi için yürürlükte kalmışlardır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun ise 18, 19, 20 ve 21. maddeleri iş güvencesine ilişkin hükümleri ihtiva etmektedir.

Bu davalar yaklaşık 20 senedir mevcut olup iş güvencesi sistemi ile işe iade davaları yönünden en önemli değişiklik 12.10.2017 tarihli 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu ile yapılmıştır. Bu kanunla dava şartı olan (zorunlu) arbuluculuk getirilmiş, yine işe iade davalarından sonra doğabilecek olası başka uyuşmazlıkların önüne geçilebilmesi amacıyla işe başlatmama tazminatı ve boşta geçen süre ücreti ile diğer haklarının işçinin dava tarihindeki ücreti esas alarak parasal olarak belirleneceği hüküm altına alınmıştır¹.

1/ ASTARLI, M., 7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 4857 Sayılı İş Kanunu'nun İş Güvencesi Hükümlerinde Öngördüğü Değişikliklerin Değerlendirilmesi, Sicil İş

İşe iade davası açılmadan önce fesih bildirimiminin tebliğinden itibaren 1 ay içinde arbulucuya başvurulması ve arbuluculukta anlaşamama dava şartıdır. Öte yandan anlaşamama halinde de son tutanağın düzenlenmesinden itibaren 2 hafta içinde dava açılması gerekmektedir. Bu son halde dava açma süresi hak düşürücü süre niteliğindedir².

İşe iade davasında yargılamanın konusunu işverence yapılan feshin geçerli olup olmadığının tespiti oluşturmaktadır³. Bununla beraber bu davalarda yargılama sürerken işçi, işveren davranışları ya da işyerine veya işçiye özgü kimi durumlarda yargılama süreci ile verilecek kararlara ilişkin tereddütler ortaya çıkmaktadır. İşte bu çalışma ile işe iade davası yargılamasına yönelik asıl ve alt işveren yönünden birlikte arbuluculuğa başvurulmaması, işverenin işe daveti ile işçinin olumsuz cevabı, işçinin işe başlatılması, emeklilik, feragat, işyerinin kapanması gibi durumlar üzerine değerlendirme yapılmaya çalışılmış, bu yapılırken de özellikle Yargıtay

Hukuku Dergisi, 2017, S.38, s. 40 vd.

2/ ASTARLI, a.g.m., s. 40 vd.

3/ SÜZEK, S., İş Hukuku 17. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul 2019, s. 610

ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan ve bu iş için görevlendirdiği işçilerini sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran diğer işveren ile iş aldığı işveren arasında kurulan ilişkiye asıl işveren-alt işveren ilişkisi denilmektedir (md. 2/6). İş sözleşmesi feshedilen işçi alt işveren işçisi konumunda ise arabuluculuk aşamasına hem asıl işveren hem de alt işveren yönünden birlikte başvurmak zorundadır. Aksi halde usulüne uygun başvuru ve tamamlanan bir arabuluculuk aşaması söz konusu olmayacaktır. Zira işe iade davalarında şekli anlamda zorunlu dava arkadaşlarının aynı süreçte yer almamaları ve birlikte irade beyanında bulunmamaları süreci katılmayan asıl ya da alt işverenin hukuki menfaatlerinin ihlalini beraberinde getirmektedir. Bu noktada madde gerekçesinde de, "... Uygulamada alt işverenin çalıştırdığı işçi tarafından işe iade talebiyle açılan davalarda, asıl işveren-alt işveren ilişkisinin geçersiz olduğunun veya muvazaaya dayandığının belirlenmesine bağlı olarak, davalının gerçek işveren olmadığının belirlenmesi halinde taraf sıfatı sorunu ortaya çıkmaktadır. Davanın sıfat yokluğu sebebiyle (hususet nedeniyle) reddi durumunda ise işçinin gerçek işverene karşı dava açması gerektiğinden işçi, işe iade davaları için öngörülen bir aylık dava açma süresini kaçırma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum işçiyi mağdur etmekte ve bir aylık süre geçmemişse yeni bir dava açılması zorunluluğu da usul ekonomisine aykırı düşmektedir. Dolayısıyla asıl işveren-alt işveren ilişkisinin söz konusu olduğu durumlarda, işe iade davalarına özgü olarak, davalı taraf yönünden mecburi dava arkadaşlığının var olduğunun kabulü gerekir. Bu sebeple Tasarıda, asıl işveren-alt işveren ilişkisinin varlığı halinde işe iade talebiyle arabulucuya başvurulduğunda, anlaşmanın gerçekleştirilmesi için işverenlerin arabuluculuk görüşmelerine birlikte katılmaları ve iradelerinin birbirine uygun olması aranmaktadır. Bu düzenleme ile, hem işçi hem de işveren tarafının haklarının ve çıkarlarının daha iyi bir şekilde korunması amaçlanmaktadır" denilerek bu hususa açıklık getirilmiştir.

Asıl ve alt işverene karşı birlikte arabuluculuk sürecine başvurulmaması ve sürecin işletilip sonuçlandırılmaması durumunda usulüne uygun bir arabuluculuk süreci olmadıktan sonra 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu'nun 3/2. maddesi uyarınca dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmelidir. Ancak işe iade davalarında hak düşürücü süre söz konusu olduğundan olsa gerek bu eksikliğin giderilerek yani usulüne uygun bir arabuluculuk sürecinden sonra davanın yeniden açılmasına olanak sağlanmıştır. Bu itibarla davacı işçi kesinleşen ret

kararının resen tebliğinden itibaren iki hafta içinde arabulucuya başvurulabilir ve anlaşmama halinde işe iade davasını yeniden açabilir.

Nitekim Yargıtay 9. Hukuk Dairesi de Bölge Adliye Mahkemeleri kararları arasındaki çelişkiyi giderdiği kararında özetle, anlaşılma ihtimalinden bağımsız olarak işçinin asıl ve alt işverene karşı arabulucuya birlikte başvurması gerektiğini, bu noktada bir eksiklik bulunduğu 7036 sayılı Kanun'dan önce davacıya süre verilerek davaya dahil edilmesi yönünde işlemler yapılmasına ilişkin içtihadın uygulanmasının mümkün olmadığını, birlikte başvuru şartının yerine getirilmemiş olduğunu, bu durumda dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmesinin gerekeceğini, kesinleşen ret kararının tebliğinden itibaren işçinin iki hafta içinde arabulucuya başvurabileceğini, bu nedenle de yasal düzenlemenin uygulanmasının hak arama özgürlüğünü ihlal etmediğini içtihat etmiştir.⁵

2. İşverence işçinin eski işine davet edilmesi ve işçi tarafından davete olumsuz cevap verilmesi

İşe iade davası devam ederken işverence işçinin eski işine davet edildiği zaman zaman rastlanan bir durumdur. Burada işçinin eski işi ifadesi hem fesihden önceki işyerini, hem fesihden önceki işini hem de fesihden önceki mali hakları ile çalışma şartlarını kapsamaktadır. Bu itibarla davacı işçinin eski işi dışında bir farklı bir işe, farklı bir işyerine ya da daha düşük bir ücret veya daha ağır çalışma koşullarını içeren işe davete olumlu bir yanıt verme yükümlülüğü olmadığı açıktır. Bu durumda 4857 sayılı İş Kanunu'nun 22. maddesi anlamında esaslı bir değişiklik niteliğinde bir teklif olduğu dikkate alındığında başka bir sonuca ulaşmak da mümkün değildir.

İşçinin eski işyerindeki işini fesihden önceki çalışma şartlarıyla davet edilmesi durumunda işçinin yine bu davete olumlu cevap vermek zorunda olup olmadığı konusunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, işçinin bu şekilde davete dürüstlük kuralı gereği uyması gereklidir⁶, işçinin işe iade davası sonucunda feshin geçersizliği ile işe iadeye karar verilmesi durumunda işe dönmek için işverene başvuru şart olduğundan işçinin dava devam ederken

5/ Yarg. 9.HD., 13.10.2021 tarih, 2021/9540 E. 2021/14240 K. Sayılı İlamı

6/ CANIKLİOĞLU, N., İşçinin Çalışma Koşullarında Tek Taraflı Değişiklik-Sözleşmenin İşverenin Feshetmiş Sayılacağı, Sicil İş Hukuku Dergisi, Haziran 2010, S.18, s. 111

işe dönmeyeceğini beyan etmesi yargılamanın devamını anlamsız kılar, işverenin samimi olmayan ve şarta bağlı olan davetini işçinin dürüstlük kuralı gereği kabul zorunluluğu bulunmamaktadır.⁷ Aynı sonuca ulaşan bir başka görüş tarafından da, iş güvencesine ilişkin düzenlemeler itibarıyla işçinin işe iade ya da tazminat konusunda seçim hakkı olmadığı, iş güvencesinin asıl amacının da geçersiz feshin nedeniyle süresi içinde başvuran işçinin işe başlatılması olduğu, yargılama sırasında işverence yapılan işe başlatılma önerisinin işçi tarafından reddinin, yargılamaya devam edilmesinin gereksiz olduğunu göstereceği, ancak işverenin işe iade davetine uymayan işçinin işe iade hakkından vazgeçtiğinin de söylenebileceği belirtilmiştir⁸. Bir diğer görüşe göre ise, işçinin temelinde kişisel ilişki kurmak olan iş sözleşmesini kanuna aykırı olarak feshettiğini düşündüğü işverenle çalışmak istemeyip davanın sonuçlanmasını istemesi en doğal, yasal hakkıdır; işçinin yeniden işe dönmek istemese bile feshin geçersizliğinin tespitinde hukuki yararı bulunmaktadır⁹.

Yargıtay uygulamasına göre de, işe iade yargılaması sırasında davacı işçinin işe davet edilmesi ve işçi tarafından davetin kabul edilmemesi durumunda davanın reddi yoluna gidilmemelidir. Zira işe iade davasının sonuçsuz bırakılması amacıyla bu yola işverence başvurulabilmesi mümkündür. İşçinin feshin geçersizliğinin tespiti ile işe iade kararı verilmesinde ve bu şekilde hakkını mahkeme kararıyla güvence altına alınmasını istemesinde hukuki yararı bulunmaktadır. Bununla beraber işe davet işveren açısından feshin geçersiz olduğunun kabulü anlamına da gelmektedir. Dolayısıyla bu durumda mahkemece feshin geçersizliğinin tespiti ile davacının işe iadesine karar verilmesi ve işe iadenin mali sonuçlarının belirlenmesi gerekmektedir.¹⁰

Gerçekten de işe iade davası devam ederken işverenin davacı işçiyi eski işinde ve önceki çalışma koşullarında başlatmak istemesine işçinin olumsuz yanıt vermesi, feshin geçersizliği ile işe iade kararının kesinleşmesi durumunda süresi içinde işe başlatılmak üzere işverene başvurmak zorunda olan işçinin önceden işe dönmek istemeyeceğini beyan

etmesi ve sürecin önceden bilinmesi anlamına gelmektedir. Ne var ki yargılama sürecinde işverenin işçiyi işe başlatma konusunda samimi olup olmadığı tespit edilememekte, bu durum çoğunlukla ancak mevcut işe iade davasında verilecek karardan sonra belirlenebilmektedir. Özellikle işe iade davasında verilen karardan sonra işçinin tekrar iş sözleşmesinin feshedilmesi, işyerine alınmaması, farklı bir iş verilmesi, daha ağır çalışma koşullarında çalıştırılmak istenmesi vb. durumlarla karşılaşılabilmektedir. Davalı işverenin kötü niyetli olduğunun ya da işe başlatmada samimi olmadığına sonradan anlaşıldığı bu gibi durumlarda davacı işçinin işe iade davasında verilecek kararın sağlayacağı hukuki korumadan da yararlanamayacağı açıktır. Öte yandan işçiyi işe başlatmak isteyen işverenin işe iade davasını kabul etmesine de engel bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle Yargıtay tarafından bulunan çözümün daha uygun ve adil olduğu kanısındayız.

3. İşverence işçinin eski işinde işe başlatılması

Dava devam ederken işçinin işverence işe başlatılmasının öğretide bir görüşe göre yargılamaya ve verilecek karara bir etkisi bulunmamaktadır, bu durumda mahkeme yargılamaya devam etmeli ve karar vermelidir, eğer feshin geçerli nedene dayandığı tespit edilecek olunursa ve karar kesinleşirse işe başlatma yeni bir iş sözleşmesi için icap niteliği taşırken feshin geçersizliğine karar verilip kararın kesinleşmesi halinde ise önceki sözleşmenin devamından söz edilir.¹¹

Bununla birlikte davacı işçinin işe iade davası devam ederken eski işine başlatılması durumunda işe iade davasıyla amaçlananın dava devam edilirken elde edilmesi söz konusu olmaktadır. Bu halde ilk bakışta davanın konusuz kaldığı ileri sürülebilirse de burada konusuz kalan sadece işe iadeye ilişkin kısım ve buna bağlı olarak işverenin işe başlatmasına bağlanan hukuki yaptırım olan iş gü-

7/ MOLLAMAHMUTOĞLU, H., ASTARLI, M., BAYSAL, U., *İş Hukuku Ders Kitabı, C.1: Bireysel İş Hukuku, Lyceion Yayınları, Ankara 2017, s. 359-360*

8/ MANAV, E., *Feshe İtiraz Davasının Yargılama Sürecinde Gerçekleşen Olayların Davaya Etkisi, Sicil İş Hukuku Dergisi, 2010, S. 17, s. 64*

9/ SÜZEK, *Feshin Geçersizliği Davasında Yargılama Süreci ve Ortaya Çıkan Olguların Davaya Etkisi, İHSGHD, 2012, S.35, s. 68-69; SÜZEK, (İş Hukuku), s. 614*

10/ Yargıtay 7. HD. 2015/6906 E. 2015/24897 K. 09/12/2015, Yargıtay 7. HD. 2015/22463 E. 2015/22339 K. 17/11/2015

11/ SÜMER, H. H., "İş Sözleşmesi Feshedilen İşçinin İşe İade Davası Devam Ederken İşveren Tarafından İşe Davet Edilmesi", *Sicil İş Hukuku Dergisi, 2006, S. 4, s. 93.*

vencesi tazminatı ya da bir diğer ifadeyle işe başlatmama tazminatıdır. Öte yandan sendikal fesih gerekçesiyle açılan işe iade davasında iş güvencesi tazminatı yerine hükmedilen sendikal tazminatın işçinin süresi içinde başvurusu, işverenin işe başlatması ya da başlatmaması şartına bağlı olmadığından konusuz kalmayacağı ve hüküm altına alınması gerektiğini de belirtmek gereklidir.

Nitekim Yargıtay'a göre "...Dava devam ederken, davacının işe başlatılmış olması aksi ileri sürülmedikçe, davalı işverenin feshin geçerli bir sebebe dayanmadığını kabul ettiği şeklinde değerlendirilmelidir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 21. maddesinin 3. ve 5. fıkralarına göre, boşta geçen süre ücreti, feshin geçersizliğine ilişkin karar verilmesi ve işe başlatılmak için işverene süresinde başvurulması şartına bağlıdır. Somut olayda, boşta geçen süre ücretine ilişkin bu şartların yargılama sırasında davacının işe başlatılmasıyla önceden gerçekleştiği kabul edilmelidir. Bu durumda davacı işçinin boşta geçen en çok dört aylık ücret ve diğer haklarının hüküm altına alınması gerekir¹²."

Bu itibarla Yargıtay kararları doğrultusunda feshin geçersizliğinin tespiti ile işçinin boşta geçen süre ücreti hüküm altına alınırken işe iade talebi ile işe başlatmama tazminatı hakkında konusuz kalması nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına karar verilmelidir. Bununla beraber yine Yargıtay'a göre işe başlatmaya rağmen işverence feshin geçerli nedene dayalı olduğunun ısrarla ileri sürülmesi durumunda işe başlatmanın yeni bir iş ilişkisi olarak değerlendirilmesi ve feshin geçerlilik denetiminin yapılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekmektedir.¹³

4. İşçinin Ölümü

İşe iade davası açtıktan sonra işçinin ölümü halinde ise konuyu üçe ayırarak incelemek gereklidir. Öncelikle işe iade davası devam ederken işçinin ölümü halinde işçinin işe iade davası açmakla işe dönme isteğinde olduğu ve süresinde işverene başvuruda bulunacağı varsayım olarak kabul edilerek feshin geçersizliğinin tespiti ile boşta geçen süre ve diğer haklarının belirlenmesi gereklidir.¹⁴ Burada işe başlatmama tazminatı ise işverenin süresinde işe başlatmamasına bağlı olduğundan ve vefat eden işçi bakımından

12/ Yargıtay 9. HD. 2014/32363 E. 2015/10130 K. 11/03/2015, Yargıtay 9. HD. 2015/27438 E. 2016/7211K. 24/03/2016
13/ Yargıtay 9. HD., 2008/17120 E. 2009/3175 K., 23/02/2009
14/ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, a.g.e., s.358-359

imkânsızlık sebebiyle bu yönde tespit yapılamayacağından hüküm altına alınamaz¹⁵. Nitekim Yargıtay da verdiği bir kararında¹⁶ "... Ölüm olgusu bir hukuki ilişkide aleyhe olarak yorumlanmamalıdır. İşçi ölmeseydi ne tür davranışına üstünlük tanınacak idiyse, öngörülen bu davranışa hukuki sonuç bağlanmalıdır... Öte yandan bir yasa yorumlanırken kanunun konuluş amacı dikkate alınmalıdır. Kanundaki işe iade hükümleri işçinin işe iadesini amaçlamıştır. Ölüm olaylarına nasıl bir sonuç bağlayacağı kanunda belirtilmediğine göre bu boşluğu doldurmak yargıcın görevidir (TMK m.I/II). Yargıç burada Kanun koyucu olarak davranmalıdır... Geçersiz fesih var ise ölüm tarihine kadarki boşta geçen süre ücretine kanuni dört aylık sınırlama dikkate alınarak hükmetmelidir. Böyle bir sonuç genel olarak kanunun amacına da uygundur. Aksi halde işverenin haksız davranışı işçinin ölümü nedeniyle karşılıksız kalmaktadır." demiştir. Bu içtihatı eleştiren görüşte ise varsayım dayalı karar verilemeyeceği, kararda belirtildiği şekilde bir boşluk bulunmadığı, bu durumda işverence yapılan feshin geçerli kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.¹⁷ Yargıtay'ın bu hususta verdiği karar, geçersiz feshin yaptırımsız kalmaması itibarıyla menfaatler dengesine ve hakkaniyete uygun olup isabetli olduğundan bu kararı eleştiren görüşe özellikle varsayımsal olarak feshin geçerli kabul edilmesi noktasında iştirak etmemekteyiz.

Öte yandan işçi feshin geçersizliği ve işe iade kararı verildikten ve işverene başvuruda bulunulması gereken 10 iş günlük hak düşürücü süre geçtikten sonra vefat ederse sürenin geçmesiyle geçersizliği askıda olan fesih geçerli hale geleceğinden işçinin boşta geçen süre ücreti ile işe başlatmama tazminatını talep edebilmesi mümkün değildir.¹⁸ Bununla birlikte işçi 10 iş günü içinde işe başlamak üzere başvurmuş ancak bir aylık süre dolmadan ve işe başlatılmadan vefat etmişse mirasçılarının boşta geçen süre ücreti ile diğer haklarını talep etmesinde tereddüt bulunmamaktadır.¹⁹ Ancak işe başlatmama tazminatı talep hakları olup olmadığı üzerinde durulmalıdır. Bu durumda da işe başlatmama tazminatının alacak hakkı olarak mirasçılara intikal edeceği değerlendirilmelidir.²⁰ Kanaa-

15/ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, a.g.e., s.359,
16/ Yargıtay 22. HD. 2015/27545 E. 2015/28780 K. 15/10/2015, Yargıtay 9. HD. 06.11.2006 gün 2006/20109 E. 2006/29326 K, Yargıtay 9.HD. 2009/21710 E. 2009/22886 K. 15.09.2009,
17/ ÇANKAYA, a.g.m., s. 209
18/ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, a.g.e., s. 359
19/ SÜZEK, (İş Hukuku), s. 617
20/ MOLLAMAHMUTOĞLU/ASTARLI/BAYSAL, a.g.e., s.

timizce burada işverene verilen bir aylık süre azami bir süre olup işçi vefat etmeden kendi üzerine düşen yükümü yerine getirmiş olup işe başlatma imkânına sahip olan işverenin bunu yapmamasının sonuçlarından işçinin sorumlu tutulmaması hakkaniyet gereğidir.

5. Emeklilik

İşveren tarafından yapılan bildirimli fesihlerde bildirim süresi içinde açılan işe iade davası devam ederken işçinin emekli olması durumunda işe iade davası bu durumdan etkilenmez. Zira burada iş sözleşmesinin işveren tarafından feshedilmesi durumunda bir değişiklik bulunmamaktadır. Emeklilik sosyal güvenlikle ilgili bir hak olup bu hakkın kullanılması iş güvencesi hükümlerinden vazgeçildiği şeklinde değerlendirilemeyeceği gibi²¹ fesihden farklı olarak emeklilikte talep işverene değil SGK'ya yönetilmektedir. Nitekim Yargıtay kararları da bu doğrultudadır.²²

6. Feragat

Feragat, davacının, talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir (6100 sayılı HMK md. 307). Feragat kayıtsız ve şartsız olarak karşı tarafın muvafakatine bağlı olmaksızın dilekçeyle veya yargılama sırasında sözlü olarak yapılır (md. 309/1-2-4). Feragat hüküm kesinleşinceye kadar yapılabilir (md. 310). Bu koşullara uygun olarak yapılan feragat kesin hükümle aynı sonucu doğurur (md. 311). Bir başka ifadeyle davadan feragat uyumsuzluğu kesin olarak sona erdirir.

İşe iade davası devam ederken davacının davadan feragat etmesi durumunda feragat nedeniyle davanın reddine karar verilmesi gerekir. Bu durumda feragat kesin hükümle aynı sonuçları doğurduğundan aynı taleple aynı davalıya karşı artık dava açılamaz.

Ancak asıl ve alt işverene karşı birlikte işe iade davasının açılması durumunda asıl işveren yönünden davadan feragat halinde davaya alt işveren yönünden devam edilerek feshin geçerli olup olmadığının denetimi yapılmalıdır. Bu halde Borçlar Kanunu'nun 168/2. maddesinde yer alan, "Alacaklı diğerlerinin zararına olarak borçlulardan birinin durumunu iyileştirirse, bunun sonuçlarına katlanır" hükmü uygulanamaz. Zira feragat maddi hukuka ilişkin sonuçları da olan bir usul

359; MANAV, a.g.m., s. 60
21/ SAHLANAN, F., İşçinin ihbar Öneli İçerisinde Emeklilik Başvurusunda Bulunmasının İşe İade Davasına Etkisi (Karar İncelemesi), *Tekstil İşveren Dergisi*, Ekim 2005, S. 310, s.39 vd.
22/ Yarg., 9. HD., 12.04.2010 tarih 2008/24533 E, 2010/10223 K., sayılı İlamı,

işlemi olup kesin hükümle aynı sonuçları doğurur. Maddi anlamda zorunlu dava arkadaşlığı yoksa müteselsil borçlulukta müteselsil borçlulardan biri hakkındaki davadan feragat borcu sona erdirmez. Sadece kesin hüküm nedeniyle o borçluya karşı aynı taleple yeniden dava açılmasına engeldir. Dolayısıyla iç ilişkide hakkındaki davadan feragat edilen borçluya rücuda bulunulabilmesi mümkün olup bu dava yoluyla da ileri sürülebilir. Burada hakkındaki davadan alacaklı tarafından feragat edilen borçlu kesin hüküm itirazı da ileri süremez. Zira kesin hüküm sadece kendisi ile alacaklı arasındaki davaya ilişkindir.

7. İşyerinin Kapanması

İşe iade davası devam ederken işyerinin kapanmasının dava üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır²³. Zira burada fesih nedenleri ile fesih tarihine göre bir değerlendirme yapılmaktadır. Ancak işyerinin kapanması işe iade davası sonrasında işe başlatılma ya da başlatılmama ve bunun imkânsızlık oluşturup oluşturmadığı noktasında öneme haizdir. Bu kapanmanın imkânsızlık oluşturduğu değerlendirilirse işe başlatmama tazminatına işçi hak kazanamayacaktır.

SONUÇ

İşe iade davası niteliği itibarıyla ivedi şekilde karar verilmesi gereken bir davadır. Yargılama sürecinde yukarıda değinilen kimi durumlar uygulamada tereddütlere yol açmakta ve yanlış karar verilmesi ile sürecin uzaması riskini beraberinde getirmektedir. Bu riskin ortadan kaldırılarak bu davaların ivedilikle çözümlenmesi bakımından; 7036 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ve dava şartı olan (zorunlu) arabuluculuk kurumuyla beraber işe iade davasında yargılama sürecindeki bazı durumların yargılamaya etkisi olup olmadığının ve varsa bunun sonuçlarının daha derli toplu ortaya konulması ve uygulamaya yönelik açıklamaların yapılmasının yararlı olduğu değerlendirilmektedir.

Öte yandan tekrardan kaçınmak amacıyla her bir durum için yaptığımız açıklamalara buradan atıfta bulunmakla yetiniyoruz.

23/ SÜZEK, (İş Hukuku), s. 614-615; Aynı yazar, Yargılama Süreci, s. 70; MOLLAMAHMUTOĞLU / ASTARLI / BAYSAL, a.g.e., s. 357-358

KİRA TESPİTİ VE UYARLAMA DAVALARI

ADEM ÖZDEMİR

Ankara Batı Hâkimi

GENEL BAKIŞ

Bu çalışmada kira uyarlama ve kira tespit davalarında doktrin ve yargısal tartışmalara fazla girilmeden; uygulamada çok karşılaşılmayan istisnai durumlara değinilmeksizin, en çok karşılaşılan çekişmeler üzerinde durulmak suretiyle kavram kargaşasına yer vermeden somut elle tutulur bilgiler genel hatlarıyla derlenmiştir.

KİRA UYARLAMA DAVALARI

Sözleşmenin yapıldığı sırasında öngörülmemeyen, ancak sonradan ortaya çıkmış olağanüstü bir durum nedeni ile taraflardan biri için sözleşmenin yerine getirilmesi katlanılamayacak ölçüde zorlaşmış ise sözleşmenin taraflarından birisi mahkemeden kira sözleşmesinin ve kira bedelinin uyarlanmasını isteyebilir.

Yargıtay tarafından benimsenen esaslar dikkate alındığında, taraflarca kararlaştırılan kira parasının, işlem temelinin çökmesi nedeniyle bağlı olarak yeniden günün koşullarına uyarlanabilmesi için,

- Uzun süreli bir sözleşmenin bulunması,
- Hal ve şartlara göre; olağanüstü ve önceden öngörülemeyen değişiklikler olması,
- Bu değişikliklerin objektif (herkes için geçerli) nitelik taşıması ve talep

eden kişinin kusuruyla meydana gelmemesi,

- Oluşan olağanüstü koşullar altında kira ilişkisinin devamının taraflar için katlanılamaz hale gelmesi,
- Kira borcunun ifa edilmemiş olması ya da ihtirazi kayıtlarla ifa edilmiş olması gerekir.

Uyarlama davasında mahkeme; sözleşme koşullarına bakarak, olağanüstü değişikliklere neden olan objektif koşulları birlikte değerlendirerek tarafların amacına, karşılıklı menfaatlerine, dürüstlük, hakkaniyet ve insaf ölçülerine uygun bir miktar belirler.

Bu konuda verilebilecek en güzel canlı örnek Covid-19 salgını sırasında devlet tarafından getirilen sokağa çıkma yasağı ve lokanta kafe gibi işletmelere yönelik kısıtlamalar sonucunda bu tür işletmelerin gelirlerinin önemli ölçüde düşmesi nedeniyle artık sözleşmede öngörülen kira bedelinin ödenmesinin kiracı için çekilemez ve katlanılamaz bir hal almasıdır.

Başka bir örnek de dövize endeksli kiralarda; döviz kurlarındaki anormal artışlar karşısında artık kira bedelinin ödenmesi bir taraf için katlanılamaz hale gelmesi hali olarak değerlendirilebilir. Bunun dışında olağanüstü olaylara örnek olarak; savaş, deprem gibi olaylar sayılabilir.

Bu tür olayların gerçekleşmesi durumunda artık sözleşmeye göre borçlunun edi-

mini ifa etmesinin istenmesi diğer taraf için 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK)'nın 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil eder.

Kira sözleşmesinin uyarlanması hakkında verilen kararlarda kira bedelinin; dava tarihinden itibaren ileriye doğru geçerli olmak üzere uyarlanması mümkündür.

KİRA TESPİT DAVALARI

Kira sözleşmesindeki bedelin ekonomik koşullar, enflasyon ve sıra dışı kira artışları vb... nedenler ile güncelliğini yitirmesi, kira bedelinin emsallerinden geri kalması nedenine dayanarak kira bedelinin artırımını, emsalleri ile dengelenmesi amaçlanmıştır.

Konut ve çatılı işyeri kiralalarında 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nin 347. maddesine göre, sözleşme belirli süreli olsa dahi, sürenin sonunda kendiliğinden son bulmaktaki; kiracı tarafından süre bitiminden en az on beş gün önce bildirimde bulunmadıkça sözleşme aynı koşullarla bir yıl için uzatılmış sayılmaktadır. Bu hüküm gereğince belki de on yıllarca sürecek olan kira sözleşmesinde, tarafların başlangıçta belirlediği kira bedeline katlanmaları beklenemez. Taşınmaz sahibi tarafından da yasada öngörülen sebepler di-

şında tahliye mümkün olmadığından dolayı, kira bedelleri artık güncelliğini yitirdiği için ev sahipleri açısından başlangıçta belirlenen kira bedeli katlanılmaz sonuçlar doğurabilir.

Özetle; yasa koyucu kira bedellerinin tespitine ilişkin bu düzenleme ile TBK'da düzenlenen kiracı lehine hükümler nedeni ile ev sahibi aleyhine oluşabilecek dengesizliği gidermeyi amaçlamıştır.

KİRA BEDELİNİN TÜRK LİRASI İLE KARARLAŞTIRILMASI HALİNDE

A. KİRA SÖZLEŞMESİNDE ARTIŞ ORANI HIÇ BELİRLENMEMİŞSE

Kiralayan (ev sahibi) 5 yıl beklemeden ilk yılın sonunda mahkemeye başvurup kira bedelinin belirlenmesini isteyebilir. Mahkeme de tüketici fiyat endeksindeki değişim oranını geçmemek koşuluyla kira bedelini belirler (TBK m. 344/2). Ancak 11/06/2022 tarihli ve 31863 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7409 sayılı Avukatlık Kanunu ile Türk Borçlar Kanunu'nda değişiklik yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesi ile Türk Borçlar Kanunu'na geçici 1. madde eklenmiştir. Bu maddeye göre 'Konut kiralaları bakımından bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih ilâ 01/07/2023 (bu tarih dâhil) tarihleri arasında yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmalar, bir önceki kira yılına ait kira bedelinin yüzde yirmi beşini geçmemek koşuluyla geçerlidir.

Bir önceki kira yılının tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalamalara göre değişim oranının yüzde yirmi beşin altında kalması halinde değişim oranı geçerlidir. Bu kural, bir yıldan daha uzun süreli kira sözleşmelerinde de uygulanır. Bu oranları geçecek şekilde yapılan sözleşmeler, fazla miktar yönünden geçersizdir. Bu fıkra hükmü, 344/üncü maddenin ikinci fıkrası uyarınca hâkim tarafından verilecek kararlar bakımından da uygulanır.' Dolayısıyla anılan kanun maddesinin yayımlanarak yürürlüğe girdiği 11.06.2022 tarihi ile 01/07/2023 tarihi arasındaki dönem için yapılacak kira artışına ilişkin tüketici fiyat endeksindeki değişim oranının bir önceki kira yılına ait kira bedelinin yüzde yirmi beşini geçmesi durumunda anılan yüzde yirmi beşlik artış oranı uygulanacaktır.

B. KİRA SÖZLEŞMESİNDE ARTIŞ ORANI BELİRLENMİŞ İSE

1. İLK 5 YIL İÇİN

TBK m. 344/I'e göre; tarafların yenilenen kira dönemlerinde uygulanacak kira bedeline ilişkin anlaşmaları, bir önceki kira yılında tüketici fiyat endeksindeki on iki aylık ortalamalara göre değişim oranını geçmemek koşuluyla geçerlidir. Ancak yukarıda değinilen geçici birinci madde hükmüne göre 11/06/2022 tarihi ile 01/07/2023 tarihi arasındaki dönem için yapılacak kira artışına ilişkin tüketici fiyat endeksindeki değişim oranının bir önceki kira yılına ait kira bedelinin yüzde yirmi beşini geçmesi durumunda anılan yüzde yirmi beşlik artış oranı uygulanacaktır.

Kira bedelinin belirlenmesinde esas alınacak olan tüketici fiyat endeksi, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından ilan edilen oranlardır.

2. 5 YILIN SONUNDA

TBK m. 344/III'e göre, taraflarca kira bedelinin belirlenmesi hususunda bir anlaşma yapıp yapılmadığına bakılmaksızın; beş yıldan uzun süreli veya beş yıldan sonra yenilenen kira sözleşmelerinde ve bundan sonraki her beş yılın sonunda, yeni kira yılında uygulanacak kira bedeli hâkim tarafından belirlenir.

Hâkim, kira bedelini, tüketici fiyat endeksindeki artış oranını, kiralananın durumu ve emsal kira bedellerini göz önünde tutarak hakkaniyete uygun biçimde belirler.

Özetle; kira bedelinin tüketici fiyat endeksinde göre belirlenmesi zorunluluğunu beş yıllı sınırlıdır. Kira sözleşmesinin başlangıcın-

dan itibaren beş yıllık süre dolmuş ise, altıncı kira dönemi için kira bedeli artık TBK m. 344/III'te belirlenen esaslar çerçevesinde tespit edilir.

Kanun koyucu tarafından emsal bedellere göre kira tespitinin yapılmasını beş yıllık süreler için öngörüldüğünden, TBK m. 344/III gereği yapılacak artış her beş yılda bir ve bir sonraki dönem için geçerli olacak şekilde, başka bir ifadeyle on birinci ve on altıncı yıllara ilişkindir.

KİRA BEDELİNİN MAHKEME TARAFINDAN BELİRLENME İLKELERİ

Yargıtay kararlarına göre mahkeme; olağan rayicin belirlenmesinde o yöredeki nüfus artışına karşılık yeteri kadar konut ve işyeri bulunup bulunmadığı, daha önceki kira paralarının belirlendiği zamandan bu yana dek toptan eşya fiyatlarında artış olup olmadığı, memur maaş katsayılarında ve asgari işçi ücretlerinde ne kadar artış olduğu hususlarını belirleyerek bu artışların kira rayicine ne oranda etki yaptığı, çevrenin 5 yıl içinde yapılaşma ve gelişmesini dikkate alarak yine kira bedeline etki edecek önemli bir gelişme olup olmadığını (Örn: yakın bir yere alışveriş merkezi vb... kira artışına sebep olabilecek önemli bir yatırım yapılmış olması) da göz önünde tutarak, hak ve nefaset kurallarına uygun bir kira bedelini brüt olarak belirler.

Bilirkişilerce belirlenen güncel değerden kiracının uzun süre oturması ve düzenli ödemesi dikkate alınarak TBK m. 51 ve 52 uyarınca %10-20 civarı bir hakkaniyet indirimi yapılır.

KİRA BEDELİNİN YABANCI PARA İLE KARARLAŞTIRILMASI

TBK m. 344/IV'te, kira bedelinin yabancı para olarak kararlaştırılmış olması halinde, nasıl belirleneceği düzenlenmiştir.

Sözleşmede kira bedeli yabancı para olarak kararlaştırılmışsa, beş yıl geçmedikçe kira bedelinde değişiklik yapılamaz. Bu hüküm nispi emredici niteliktedir, tarafların kiracı aleyhine aksini kararlaştırması mümkün değildir. Bu nedenle sözleşmede belirli bir artış oranı kararlaştırılmış olsa bile beş yıl boyunca kira bedelinde artış yapılamaz.

Kira bedelinin doğrudan yabancı para şeklinde kararlaştırılmayıp, yabancı para ya da kıymetli madene endeksli olarak kararlaştırılması halinde de bu hüküm uygulanır.

Yabancı paranın kira bedeli olarak kararlaştırıldığı sözleşmelerde, beş yıl süresince artışın söz konusu olamayacağı yönündeki düzenlemenin istisnasını TBK m. 138'deki şartlar gerçekleşirse aşırı ifa güçlüğü oluşturmaktadır (yukarıda anlatılan kira uyarılama davaları).

TBK m. 344/III'ün son cümlesinde, her beş yıldan sonraki kira yılında yukarıdaki esaslar çerçevesinde belirlenen kira bedelinin, önceki fıkralarda yer alan ilkelere göre değiştirilebileceği düzenlenmiştir.

TBK m. 344/IV'ün son cümlesinde, beş yıl geçtikten sonra kira bedelinin belirlenmesinde, yabancı paranın değerindeki değişiklikler de göz önünde tutularak üçüncü fıkra hükmünün uygulanacağı belirtilmiştir. Buna göre beş yılın sonunda hâkim, emsal bedeller, kiralananın durumu, tüketici fiyat endeksindeki artış oranı ve yabancı para değerindeki değişiklikleri göz önünde bulundurarak hakkaniyete göre kira bedelini belirleyecektir (belirlenecek kira bedeli yine sözleşmedeki yabancı para cinsinden olacaktır).

MAHKEMECE BELİRLENECEK KİRA BEDELİ HANGİ KİRA DÖNEMİNE ETKİ EDER?

TBK m. 345/II'de düzenlenmiştir. Buna göre, "Ancak, bu dava, yeni dönemin başlangıcından en geç otuz gün önceki bir tarihte açıldığı ya da kiraya veren tarafından bu süre içinde kira bedelinin artırılacağına ilişkin olarak kiracıya yazılı bildirimde bulunulmuş olması koşuluyla, izleyen yeni kira dönemi sonuna kadar açıldığı takdirde, mahkemece belirlenecek kira bedeli, bu yeni kira döneminin başlangıcından itibaren kiracıyı bağlar."

- Kira tespit davası, yeni kira döneminin başlamasından en geç otuz gün önce açılmış veya artırım talebi bu süre içinde karşı tarafa yazılı olarak bildirilmişse; tespiti istenen dönemin sonuna kadar açılan bir tespit davasında alınan karar geriye etkili olur. Yani mahkemenin belirlediği kira bedeli uzayan 5.yıl bitiminden sonraki 6. yıldaki kira dönemi başlangıcından itibaren geçerli olur.
- Bu sürede dava açılmamış veya karşı tarafa yazılı bildirimde bulunulmamışsa, açılan tespit davası sonucunda belirlenen bedel bir sonraki kira yılında uygulanır. Yani mahkemenin belirlediği kira bedeli 5. yıldan sonraki 6. yılı kapsamaz uzayan 7. yıldan itibaren geçerli olur.

KİRA DAVALARINDA YETKİLİ MAHKEME

Kira davalarında yasada özel yetki düzenlemesi bulunmamaktadır. Genel yetki kuralları uyarınca davalının ikametgahı yer mahkemesi ya da borcun ifa edileceği yer mahkemesi yetkilidir. TBK m. 73 uyarınca kira parası götürülüp ödenmesi gereken borçlardan olduğundan, kiralayana (ev sahibine) götürülüp elden ödenmesi gerekir. İfa yeri kiralayanın ikametgahıdır.

KİRA DAVALARINDA GÖREVLİ MAHKEME

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu 4. maddesi uyarınca her türlü kira ilişkisinden kaynaklanan davalarda görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir (İİK. 269 ve 272. maddesinde düzenlenen tahliye talepleri hariç).

CERRAHİ OLMAYAN ESTETİK İŞLEMLER

*

**

*DOÇ. DR. MERT ÇALIŞ

**DR. GÜVEN OZAN KAPLAN

Cerrahi veya girişimsel olmayan estetik işlemlere olan talep her geçen gün artmaktadır. Uluslararası Estetik Plastik Cerrahi Derneği'nin (ISAPS) verilerine göre 2020 yılında ülkemizde toplam 945.477 estetik işlem gerçekleşmiş olup bunların 360.542'si cerrahi girişim olurken 584.935'i cerrahi olmayan işlemler olmuştur. En sık yapılan cerrahi işlem 66.950 ile estetik burun ameliyatı olurken en sık yapılan cerrahi olmayan estetik işlem 357.201 ile botulinum toksin uygulamaları olmuştur. Ancak yapılan işlem sayısındaki artış da bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Popülerliliği giderek artacak bu işlemler ile ilgili bilinç seviyesinin artması hem hastalar hem de hekimler için büyük önem taşımaktadır. Bu yazıda; en sık yapılan cerrahi olmayan estetik işlemler hakkındaki genel bilgileri ve riskleri özetlemeye çalışacağız.

BOTOLİNÜM TOKSİN UYGULAMALARI

Botulinum toksini, Clostridium botulinum bakterisinin ve ilgili türlerin oluşturduğu nörotoksik bir proteindir. Etki mekanizması, sinir uçlarından asetilkolin isimli nörotransmitterinin salınımını önlenmesi esasına dayanır. Bu bakterinin enfeksiyonu botulizm hastalığına sebep olur ve bu güçlü toksin, gözlerde uyum felci, çift görme, ağız kuruluğu, halsizlik, baş ağrısı gibi ilk belirtilerden sonra, ishal ve kusmaya neden olur; kalp ritm bozuklukları ve solunum felcine yol açarak hastayı ölüme sürükleyebilir. Ancak bu toksinin tüm

vücuda yayılacak şekilde alınması yerine etki etmesi istenilen bölgeye lokal olarak enjekte edilmesi ile tedavi amaçlı kullanımı mümkün olmuştur. Böylece bilinen en kuvvetli toksinlerden birisi olan botulinum toksin, tıbbın birçok branşında da kendine uygulama alanı bulmuştur. Estetik amaçlı botulinum toksin uygulamaları Dünyada olduğu gibi ülkemizde de en popüler işlemlerden birisidir. Yüzümüzde mimiklerimizi yapabilmek için birçok küçük kas mevcuttur. İlerleyen yaş ile cilt kalınlığının azalması, güneş ışınlarının zararlı etkileri gibi faktörler ile bu kasların etki ettikleri bölgelerde kırışıklıklar oluşmaktadır. Bu kırışıklıkların tedavisinde birçok farklı tedavi seçeneği mevcut olmakla birlikte ilk akla gelen botulinum toksin uygulamalarıdır. Özellikle alın çizgilerinin, göz çevresindeki kaz ayağı olarak bilinen kırışıklıkların, kaş çatma çizgileri gibi yüzün üst bölgesinde; dudak çizgileri ve ağız çevresindeki kırışıklıkların tedavisinde kullanılmaktadır. İşlem süresi 15-20 dakika gibi kısa bir süredir ve tedavide hedeflenen kaslara uygun dozda botulinum toksin enjeksiyonu yapılır. Uygulamanın etkisi işlemden 3-5 gün arası bir süre sonra başlar ve 5. aya kadar devam eder. Enjeksiyon sonrası bölgesel şişlikler, kızarıklıklar ve morluklar görülebilir ve genellikle birkaç gün içinde kendiliğinden geçer.

Önemli bir konu ise yanlış anatomik bölgeye yapılan enjeksiyonlar sonrası veya maddenin difüzyon ile yayılması sonrası toksinin "etki etmesi istenmeyen" kasları da etkilemesi ile ortaya çıkar. Bunlara örnek olarak

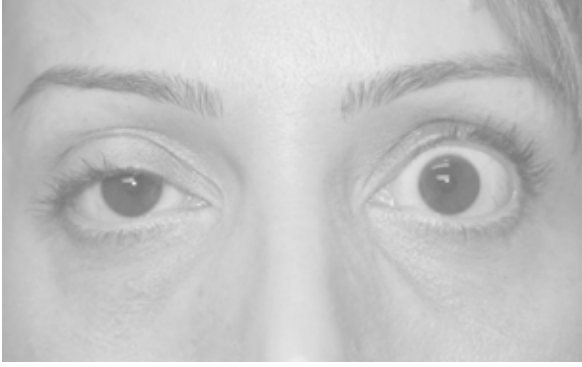
kaş çatma çizgilerine yapılan enjeksiyonlar sonrası göz kapağımızın kaldırılmasından sorumlu olan kasın etkilenmesi ile göz kapaklarında düşüklük meydana gelebilmesidir (Figür 1). Ayrıca göz çevresine yapılan uygulamalardan sonra enjekte edilen madde göz hareketlerinden sorumlu kasları etkileyebilir ve çift görme ve göz hareketlerinde uyumsuzluğa neden olabilir. Ağız çevresindeki uygulamalarda; dudak kenarlarında düşüklük, asimetri, konuşma ve besinleri ağızda tutmada zorluk gibi istenmeyen sonuçlarla karşılaşılabilir. Estetik amaçlı botulinum toksin uygulamaları ülkemizde, plastik, rekonstrüktif ve estetik cerrahi uzmanları, deri ve zührevi hastalıkları uzmanları ve medikal estetik sertifikası almış hekimler tarafından yapılabilmektedir. Ne yazık ki bu uygulamalar konunun uzmanı olmayan diğer branş hekimlerince ve hatta hekim dahi olmayan kişilerce de uygunsuz şekilde yapılabilmektedir. Bilinçsiz ellerde yapılan işlemler sonucunda var olan komplikasyon oranları yükselmekte ve yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle; bu gibi uygulamalar öncesinde işlemi yapacak kişinin uzmanlık alanına dikkat edilmesi hem hastaların hem de hekimlerin faydasına olacaktır.

DERMAL DOLGU UYGULAMALARI

Yaşlanma ile; yüzün alt üçte ikisinde hacim kaybı ve gevşeklik daha belirgin hale

gelir ve bu bölgelerde kaybolan hacmin yerine konulması amacıyla dermal dolgu uygulamaları yaygın olarak kullanılmaktadır. Etki süreleri ve bileşenlerine göre birçok farklı dolgu materyali olmakla birlikte bunlardan en sık kullanılanı vücudumuzdaki bağ dokuda da bulunan hyalüronik asittir. Hyalüronik asit; eklem sıvısı, konnektif dokular, kıkırdak ve kemik dokuda bulunan bir glikozaminoglikandır. Bütün canlılarda aynı yapıda olduğu için alerjik reaksiyon görülmez Hyalüronik asit içerikli dolgu materyalleri 12 aya kadar kalıcılık sağlarken bu sürenin sonunda vücutta metabolize olarak yıkılırlar ve tekrarlayan enjeksiyonlar gerekir. Dolgu maddeleri; yüz bölgesinde kaş ve alın çevresindeki derin kırışıklıkları gidermek için botulinum toksin ile kombine şekilde, alt göz çukurları "tear trough" deformitesini gidermek amacıyla, dudak hacmi yetersiz hastalarda dudak bölgesine, nazolabial oluşu belirgin olan hastalarda nazolabial bölgeye, elmacık kemiklerinin olduğu bölgede yetersiz projeksiyonu olan hastalarda malar bölgeye ve çene hatlarını belirginleştirmek için uygulanabilir. İşlem öncesi uygulanacak bölgenin topikal anestezi merhem veya sinir blokları ile uyuşturulması işlemin konforunu arttıracaktır. İşlem ince uçlu iğneler veya künt uçlu enjeksiyon kanülleri ile yapılır.

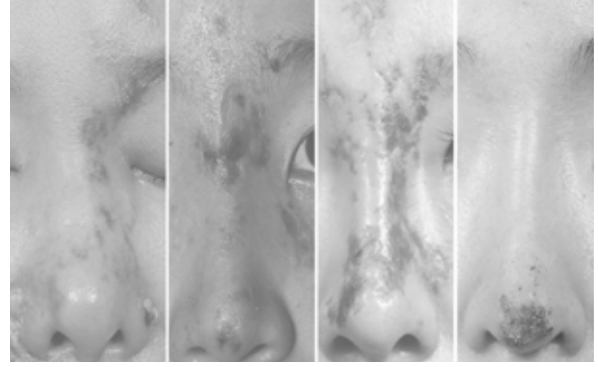
Enfeksiyon riskini en aza indirmek amacıyla işlem yapılacak bölgenin ve işlem sırasında kullanılan materyallerin sterilitesi büyük önem taşımaktadır. Dolgu enjeksiyonları sonrası görülen komplikasyonlar erken ve geç

Figür 1

dönemde görülenler olarak ikiye ayrılabilir. En sık görülen komplikasyonlar erken dönemde enjeksiyona sekonder gelişen komplikasyonlardır. Kızarıklık, ödem ve morluklar geçicidir ve genelde yüzeysel enjeksiyonlarda daha sık görülür. İşlemden önce kan sulandırıcı ilaç kullanımı mutlaka sorgulanmalı ve mümkünse ilaca ara verilmelidir. Bir diğer komplikasyon ise daha çok ince derili bölgeler olan dudak, göz çevresi gibi bölgelerde görülen topaklanmadır. Genelde enjeksiyon sonrası yapılacak masajlar ile geçirilebilirken dirençli durumlarda dolgunun eritilmesi gerekebilir. Enfeksiyon ise erken ve geç dönemde görülebilen bir diğer durumdur. Basit cilt enfeksiyonu ağızdan antibiyotik tedavisine yanıt verirken abse formasyonunun olduğu durumlarda enfeksiyonun cerrahi olarak boşaltılması ve damardan antibiyotik tedavisi verilmesi gerekebilir. Bütün bu durumların yanısıra, dolgu maddesi enjeksiyonlarının en korkulan riskleri “damarsal komplikasyonlar”dır. Enjeksiyon sırasında enjekte edilen dolgu maddesinin damarların içine verilerek pıhtı gibi davranması ve ilgili damarı tıkaması sonucu ortaya çıkar. Burun, nazolabial bölge veya kaş arasına yapılan enjeksiyonlar sonrası cildi besleyen damarların tıkanması sonucu damarın beslediği cilt bölgesinde nekroz adı verilen cildin yaşamsallığının kaybı görülebilir (Figür 2). Enjeksiyon sonrası uygulama bölgesinde dakikalar içinde gelişen şiddetli ağrı, ciltte beyaz ya da morumsu beneklenme, ödem, kızarıklık gibi bulgular cilt nekrozu açısından uyarıcı olmalıdır.

Bu gibi semptomlar fark edildikten sonra tedavinin bir an önce başlatılması büyük önem taşımaktadır çünkü erken tedavi ile oluşacak nekroz alanı azaltılabilir veya nekrozun olması önlenir. Cilde sıcak uygulama ile kan akımının artırılması, aspirin verilmesi, hyaluronidaz adı verilen enzim ile enjekte edilen dolgu materyalinin eritilmesi ve cilde damar genişletici etkisi olan nitrogliserinli merhem uygulaması tedaviler arasındadır. Bir diğer damarsal komplikasyon ise kısmi ya da

Figür 2

tam görme kaybıdır. Kaş arası, alın, göz altı ve nazolabial bölge gibi alanlara yapılan enjeksiyonlar sonrası yüz bölgesindeki yaygın damar bağlantıları nedeniyle gözü besleyen oftalmik atardamara dolgu maddesinin pıhtı atması ve damarı tıkaması sonrası görülebilir. Belirtileri; gözde dakikalar içinde başlayan tam veya kısmi görme kaybı, şiddetli göz ağrısı, göz hareketlerinde bozulma baş ağrısı ve kusma olabilir. Bu gibi semptomlar geliştiğinde tedavinin erken dönemde başlaması gelişecek görme kaybını en aza indirebilmek için çok önemlidir. Göz içi basıncı düşürecek göz damlaları, aspirin ve oftalmolojik değerlendirme hemen yapılmalıdır. Yine de ne yazık ki tedavi sonrası görme kaybında düzelme tamini edici değildir. Yapılan bir çalışmada; görme kaybı gelişen 12 hastada tedavi sonrası 2 hastada (16,7%) tamamen iyileşme, 1 hastada (8,3%) kısmi iyileşme, 6 hastada kalıcı görme kaybı (50%) gelişirken 3 hastada (25%) tedavi sonuçları belirtilmemiştir. Bu nedenle enjeksiyon yapılırken bu gibi komplikasyonları en aza indirebilmek adına dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Enjeksiyon öncesi iğnenin damar içinde olup olmadığının anlaşılması için enjektörün geri çekilmesi, düşük hacimlerin düşük basınçla verilmesi, riskli bölgelerde sivri uçlu iğneler yerine küt uçlu kanüllerin kullanılması bunlardan bazılarıdır. Tecrübesiz ve bilinçsiz ellerde yapılacak işlemlerin sonuçları yukarıda bahsedildiği gibi yıkıcı olabilir. Kendilerine uygulanacak işlemin tüm risklerini bilmek hastanın en doğal hakkıdır. Klinik gözlemimiz; dolgu enjeksiyonu veya botoks uygulaması için başvuran hastaların bu işlemlerin risklerini bilmemeleleri ve daha önce uygulama yapılan yerlerde de bunlardan bahsedilmediğidir. Bu nedenle hastaların genel kanısı bu işlemlerin “basit birer enjeksiyon” olduğu yönündedir. Ancak ilgili branş uzmanları tarafından yapıldığında dahi görülebilen bu komplikasyonlar, bu işlemlerin tecrübe gerektiren ve ciddi sonuçlara yol açabilen uygulamalar olduğunu göstermektedir.

ADİL KİTABEVİ

adil

Merkez: Gebze Adliyesi
Mevlana Erenler cd.
Gebze/**KOCAELİ**
0 543 575 72 56

ŞUBE: Ankara Batı Adliyesi
Elvankent/**ANKARA**
0 544 634 62 76

ngybatı@gmail.com

ADLİYEMİZDEN HABERLER

YARGI ŞEHİTLERİMİZİN İSİMLERİ ADLİYEMİZDE YAŞATILACAK

18 Mart Şehitleri Anma ve Çanakkale Deniz Zaferi gününde; şehit yargı mensubu hâkim ve Cumhuriyet savcılarının isimleri adliyemiz konferans salonu, sosyal tesis, hâkim ve savcı adayları staj merkezine verildi.

BİRİNCİ SINIFA AYRILAN HÂKİMLERE PLAKET TAKDİMİ

Hâkimler ve Savcılar Kurulunca birinci sınıfa ayrılmasına karar verilen Ankara Batı Hâkimi Sayın Şaban Oğuz CANBOLAT ve Kahramankazan Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Mehmet AYAN'a plaket takdim edildi.

HSK ÜYESİ SAYIN HAVVA NUR YURTSEVER'İN ADLİYEMİZİ ZİYARETİ

Hâkimler Savcılar Kurulu Üyesi Sayın Havvanur YURTSEVER Cumhuriyet Başsavcımızı makamında ziyaret etti.

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ DEKANI
PROF. DR. SAYIN MUHARREM ÖZEN'İN ADLİYEMİZİ ZİYARETİ**

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Sayın Muharrem ÖZEN Cumhuriyet Başsavcımız Sayın Gökhan KARAKÖSE'yi makamında ziyaret etti.

YARGITAY BAŞKANLIĞI İLE CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞININ ADLİYEMİZİ ZİYARETİ

*Yargıtay Birinci Başkanı Sayın Mehmet AKARCA,
Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sayın Bekir ŞAHİN ve
Yargıtay Genel Sekreteri Sayın Fevzi YILDIRIM adliyemizi ziyaret etti.*

YARGITAY ÜYELERİ SAYIN KENAN İPEK İLE SAYIN MEHMET YILMAZ'IN ADLİYEMİZİ ZİYARETİ

*Yargıtay Üyelerimiz, Adalet Eski Bakanı Sayın Kenan İPEK ile
HSK Eski Başkan Vekili Sayın Mehmet YILMAZ adliyemizi ziyaret etti.*

ANKARA İL PROTOKOLÜNÜN AYAŞ AÇIK CEZAEVİNİ ZİYARETİ

Ankara Valisi Sayın Vasip ŞAHİN ve Ankara il protokolü üyeleri Ayaş Açık Ceza İnfaz Kurumunu ziyaret ederek, hükümlü ve tutuklular tarafından üretilen ürünleri yerinde incelediler.

ANKARA BATI ADLİYESİNDE BAYRAMLAŞMA TÖRENİ

Ramazan Bayramı sonrası adliyemizde bayramlaşma töreni düzenlendi.

ADLİYEMİZ TEŞKİLAT DİZİSİNE EV SAHİPLİĞİ YAPTI

Ankara Batı Adliyesi, TRT 1 ekranlarında yayınlanan "Teşkilat" dizisinin bir bölümüne ev sahipliği yaptı. Çekim sonrası dizi oyuncularını Başsavcılığımızı ziyaret ettiler.

ANKARAGÜCÜ FUTBOLCULARININ ADLİYEMİZİ ZİYARETİ

2022 sezonunu şampiyon olarak tamamlayan ve Süper Lig'e yeniden yükselen MKE Ankaragücü futbolcuları Cumhuriyet Başsavcımız Sayın Gökhan KARAKÖSE'yi makamında ziyaret ettiler.

YÜKSEK İHTİSAS ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK EĞİTİMİNDE

"Başarının Adresi"

TIP FAKÜLTESİ

- Türkçe / İngilizce

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

- Beslenme ve Diyetetik
- Fizyoterapi ve Rehabilitasyon
- Dil ve Konuşma Terapisi
- Hemşirelik
- Sağlık Yönetimi

SAĞLIK HİZMETLERİ MYO

MESLEK YÜKSEKOKULU

www.yuksekihtisasuniversitesi.edu.tr

15
TEMMUZ

TEK HECE 'AŞK'

Var mı beni içinizde tanıyan
Yaşanmadan çözülmeyen sır benim
Kalmasa da şöhretimi duymayan
Kimliğimi tarif etmek zor benim

Sebep bazı Leyla bazı Şirin'di
Hatırım için yüce dağlar delindi
Bilek gücüm Ferhat ile bilindi
Kuvvet benim, kudret benim, fer benim

Kimsesizim hismim da yok hasmım da
Görünmezim cismimde yok resmim de
Dil üzmezim tek hece var ismimde
Bannağım gönül denen yer benim
Benim adım aşk!

Cemal SAFİ

**Ya Evde Yoksan' / Şiir Kitabı*